

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

ΜΑΝΤΩΣ ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ 23 - Τ.Κ. 542 49, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΤΕΥΧΟΣ 31ο • Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος 2017

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Θεσ/νίκης 16
μ
020050

Η θέα από την ακρόπολη των Αρχαίων Σταγείρων.

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Περιοδική έκδοση
του Παγχάλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης

«Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

Έτος ιδρύσεως 1903

Μαντώς Μαυρογένους 23, Τ.Κ. 542 49 Θεσ/νίκη
Τηλ. 2310/323-839, κιν. 6946/470 157, φαξ 2310/326-108

Ηλεκτρ. δ/ση: www.panchalkidikos.gr

E-mail Συλλόγου: panchalkidikos@gmail.com,

E-mail Προέδρου: mkartsioti@gmail.com

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2017

Επιτροπή Έκδοσης:

Αυγολούπης Σταύρος, Καθηγητής Αστρονομίας του ΑΠΘ

Καραμύχος Ιωάννης, Φιλολόγος

Καρτσιώτης Μιχαήλ, τ. Εκπαιδευτικός, πρόεδρος του Δ.Σ.

του Παγχάλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης

Κοντογιαννόπουλος Κωνσταντίνος, Μαθηματικός

Τσαμουρτζή Μαρία, Αρχιτέκτων

Τσίκουλας Ιωάννης, Καθηγητής Ιατρικής του ΑΠΘ

Ιδιοκτήτης: Παγχάλκιδικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης

Εκδότης - Διευθυντής: Μιχαήλ Θ. Καρτσιώτης, Πρόεδρος

του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου.

**Το περιοδικό εκδίδεται με χορηγίες συμπατριωτών,
φίλων και φορέων και αποστέλλεται δωρεάν.**

Σελιδοποίηση, Εκτύπωση: GRAFIS

Νέα Ραιδεστός Θεσσαλονίκης, Τηλ. 2310.466.776

e-mail: despoina@lithographia.gr

Αρ. Λογαριασμού: Πειραιώς 6 2 3 3 0 4 0 0 3 2 5 7 2

Α.Φ.Μ.: 090145977 Δ.Ο.Υ.: Ζ' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Χορηγός της έκδοσης του παρόντος 31^{ου} τεύχους είναι

ο κ. **Δημήτριος Κισκίνης**

από τον **Νέο Μαρμαρά**,

**ομότιμος καθηγητής της αγγειολογίας-αγγειοχειρουργικής
του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.**

Εικόνα εξωφύλλου: Η θέα από την ακρόπολη των Αρχαίων Σταγείρων.

Εικόνα οπισθοφύλλου: Ατενίζοντας τον Άθωνα από τις ακτές της Σιθωνίας.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: **Μιχαήλ Θεμ. Καρτσιώτης** (Πετροκέρασα)

Αντιπρόεδρος: **Θεόδωρος Τσαμούρης** (Αρναία)

Γεν. Γραμματέας: **Ιωάννης Κοτσάνης** (Αρναία)

Ταμίας: **Αβραάμ Παπαδόπουλος** (Βράσταμα)

Ειδ. Γραμματέας: **Αστέριος Λυρτζής** (Ταξιάρχης)

Μέλος: **Θεόδωρος Φλώρος** (Αρναία)

Μέλος: **Ανδρομάχη Κωστοπούλου** (Άθωτος)

Μέλος: **Αναστασία Σούστα-Δάφνα** (Νεοχώρι)

Μέλος: **Άννα Εμμανουήλ** (Άγιος Νικόλαος)

Αναπληρωματικά μέλη

Πάνος Βερροιώτης (Πολύγυρος)

Μαρία Τσαμουρτζή (Πολύγυρος)

Άννα Τσότσου-Κυργιαφίνη (Βραστά)

Βασίλειος Μαυρουδής (Στρατονίκη)

Εξελεγκτική Επιτροπή

Φώτης Ταλέας (Νέα Ρόδα)

Αστέριος Βαμβακάς (Πολύχρονο)

Μαρία Λαθούρη-Πάργα (Συκιά)

Αναπληρωματικά μέλη

Γεώργιος Χαλκιάς (Αγ. Νικόλαος)

Αθανάσιος Χατζηπαπάς (Ν. Μουδανιά)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Καϊάφα - Σαροπούλου Μίνα,
**"Πόντια του θέρους ηδύπνοος και ηδύλαος,
χρυσουγής και χαριτόπλαστος, Χαλκιδική..."**
Μνείες και καλέσματα 1
- **Πρωτιά της Χαλκιδικής στις "Γαλάζιες σημαίες" 2017** 3
- Ζωγραφάκης Ι. Γιώργος,
Η μάχη της Αγίας Αναστασίας του 1905 4
- Νικόλτσιος Βασίλειος,
Οχυρό Ρούπελ, Απρίλιος 1941, μέρες δόξας 7
- Καραντάλης Μιχαήλ,
**Η επανάσταση του 1821 στη Χαλκιδική
και το ολοκαύτωμα των Βασιλικών** 10
- Καραμύχος Χ. Γιάννης
Η θυσία (ποίημα) 12
- Κυριαζής Οδ. Γεώργιος,
Σταχυολογήματα από την ιστορία της ιατρικής 13
- Αυγολούπης Σταύρος,
**Ο φανός και το κάψιμο του Ιούδα το βράδυ
της Ανάστασης στην Μεγάλη Παναγία** 16
- Παπαιοκονόμου Εμμ. Νίκος,
**Η διαχείριση του "Κοινού ταμείου" της Κασσάνδρας
τη δεκαετία του 1820** 19
- Σμάγας Αγγ. Δημήτριος,
Η ιστορία της ζωής του παπα-Θανάση της Σάρτης 20
- Κύρου Θ. Δημήτριος,
**Δημοσιεύματα της εφημερίδας "Νέα της Χαλκιδικής"
(1958-1978) για τον Παγχάλκιδικό** 22
- Καρτσιώτης Θεμ. Μιχαήλ
Η οικία του Στέφανου Κότσιανου (αναστήλωση) 29
- **Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Χαλκιδικής.**
Ετήσια Γενική Συνέλευση & Απολογισμός του 2016 31
- Μαυροδής Βαγγέλης,
Το αλάτισμα των... νεογνών (!!!) 32
- Τσίκουλας Γιάννης,
"Ιλάτι να γιάλσουμι" 33
- **Σαν απόψι τέτοια μέρα...** 36
  - Η δράση του Συλλόγου μας 38
  - Η δράση άλλων Συλλόγων και φορέων 42
  - Από την πολιτιστική κίνηση της Χαλκιδικής, ολίγα...! 45
  - Αριθμός μαθητών δημοτικών σχολείων Ν. Χαλκιδικής 46
  - Η χορηγία (Δημ. Κισκίνης) και οι χορηγοί 48
  - Παραρτήματα, αντιπρόσωποι και ανταποκριτές 49
  - Ευχαριστίες, ανακοίνωση και πένθη 52
  - Κατάλογος νέων μελών, πρόγραμμα εκδηλώσεων 53

Φιλολογική επιμέλεια : Αθανάσιος Χριστιανός

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών τους. Όσα δεν φέρουν υπογραφή συντάσσονται από τον εκδότη. Υπενθυμίζεται ότι αυτά δεν πρέπει να υπερβαίνουν τις 1800 - 2000 λέξεις ή 9000 περίπου χαρακτήρες (χτυπήματα). Αυτό το τελευταίο παράκληση να τηρείται πιστά.

«ΠΟΤΝΙΑ ΤΟΥ ΘΕΡΟΥΣ ΗΔΥΠΝΟΟΣ ΚΑΙ ΗΔΥΛΛΟΣ, ΧΡΥΣΑΥΓΗΣ ΚΑΙ ΧΑΡΙΤΟΠΛΑΣΤΟΣ, ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ...» ΜΝΕΙΕΣ ΚΑΙ ΚΑΛΕΣΜΑΤΑ

ΜΙΝΑ ΚΑΪΑΦΑ-ΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ
Αρχαιολόγος, Δρ. Αρχιτεκτονικής

Κρεμαστάρι τριδάχτυλο της Μακεδονικής γης είναι η Χαλκιδική, που χώνεται στο Αιγαίο θαρρετά, σκίτσο ζηλευτό της φύσης, ευφωμία της σμίλης της. Κυρά του καλοκαιριού είναι με ομορφιά πανώρια, τέτοια που αγρύπνια φέρνει λογίων, λογίων, πότνια θαλασσοφιλητη, που τέρπει όλων των ειδών τις αισθήσεις, που τέμνει το χρόνο, που μπορεί και σμίγει το παρόν με το αιώνιο. Τόπος χαριτόπλαστος είναι, που σε άλλες γωνιές φιλοξενεί βακχικούς χορούς, αλλού πάλι ευλαβικούς στοχασμούς. Απορροφά με χάρη τους κραδασμούς της νιότης, δίνει χώρο για ξεφαντώματα και ονειροπολήσεις, συνειδησιακά ξαστερώματα, προσφέρει αφειδώς τα υλικά να ξυλοδέσεις σιωπηρές υποσχέσεις, να ναυπηγήσεις στόχους και όμορφα όνειρα. Μικρός τόπος είναι, ευλογημένος, που συνταιριάζει με μαεστρία αντιθέσεις ποικίλες, χρωματίζει της κάθε ψυχής όλες τις συντεταγμένες, τόπος άωτος, όπου ήρθε και μάντρωσε ο Θεός την κάλλιστη αρμονία.

Άφθονη παρέχεται η Χαλκιδική σε όποιον την πλησιάζει. Δίνει γενναιόδωρα, μέχρι μυελού, τις χάρες και τις χαρές της. Αδύναμη αισθάνομαι να περιγράψω τα κάλλη της, ανήμπορη είμαι τη μνεία που της πρέπει να της αποδώσω, ανάπηρες θαρρείς και οι λέξεις στο χαρτί την ομορφιά της να σχηματίσουν. Προσκλητήριο μόνο να γράψω θαρρώ πως μου μένει και να αφήσω μετά τις αράδες, όπου αυτές θελήσουν να ταξιδέψουν. Κι ας είναι το κάλεσμα κάπως έτσι:

«...Έλα, διαβάτη του καλοκαιριού και τούτη τη γη μην προσπεράσεις, έλα να μεθύσεις αύρα θαλασσινή, να ανασάνεις πνοή βουνίσια, να μυρίσεις την ευωδία της ρίγανης και σε ματσάκια μικρά να τη σκλαβώσεις. Έλα να δεις χωριά μικρά το ένα δίπλα στο άλλο να χορεύουν συρτό χορό μπρος στη θάλασσα, ψάξε να βρεις μεσόγεια χωριά σε ήπιες πλαγιές φυτρωμένα. Μπες με φόρα στα σωθικά τους, και δες παλιά σπίτια που αναμετρώνται με τον αδηφάγο χρόνο και σνάμα σιγομιλούν σε γινομένα σύκα μέσα στις αυλές τους και σε λεμονιές

που ερωτοτροπούν με τους πέτρινους τοίχους τους. Κι αν κάποια στιγμή στην Αρναία ο δρόμος σου σε βγάλει, τότε σκύψε κι αγνάντεψε μέσα στα παραθύρια τη ζωή και τη φύση να αναπαύονται σε πολύχρωμα υφαντά πάνω απ' τα κρεβάτια. Κι όταν ο δρόμος σε νέα χωριά της Χαλκιδικής σε φέρει, διαβάτη, τότε αυτόματα

Αρναία. Εδώ η παράδοση ζει..!

θα θυμηθείς της ιστορίας μια πρόσφατη λυπητερή σελίδα, γιατί τούτα γένηκαν από ανθρώπους που ξήλωσαν κάποτε από χώματα ιερά και ματωμένα της ζωής τους τα υφάδια και ήρθαν εδώ άλλες ζωές να πλέξουν. Τις έπλεξαν τελικά ποικιλόχρωμες, με τον καλύτερο τρόπο, καλλιγράφησαν τη γη που ήρθαν και κατοίκησαν τότε όσο μπορούσαν καλύτερα και την άφησαν προίκα στους δικούς τους απογόνους, την παραχώρησαν και σε μετοίκους! Και κα-

θώς θα προχωράς παλιές αράδες θα θες να θυμηθείς της Ολύνθου της αρχαίες πέτρες σαν θα αγγίξεις, ζεματιστές, παλιές δόξες να προδίδουν κάτω από το λιοπύρι. Όταν στο δρόμο ξαναβγεις προς τα Μαδεμοχώρια, προχώρα, στην πόλη του Αριστοτέλη να πας, τα Στάγειρα, να γίνεις για λίγο τρυγητής των γνώσεων που εκείνος άφησε παρακαταθήκη. Σύρσου μπρος στην στοχαστική μορφή που εξήγησε τα γήινα και ερμήνευσε τα ουράνια, αποκρυπτογράφησε και ευφήμιζε τον άνθρωπο και την ανώτερη υπόστασή του, ανέλυσε και ύμνησε το Θείο και την τελειότητά του. Κάτσε στα ριζά του βάθρου και άφησε το βλέμμα να περιδιαβεί στις σπαρμένες γύρω επιστήμες, για να μονολογήσεις αβίαστα ότι οι επιστημονικές αλήθειες, πριν βγουν από τα θηκάρια του μυαλού, γεννιούνται πρώτα με τις ωδίνες του. Στον Άθωνα, διαβάτη, μην ξεχνάς πολλές φορές να στρέψεις το κεφάλι. Γιατί όσο πιο συχνά τον αντικρύξεις τόσο καταλαβαίνεις ότι μόνο εκεί βρίσκεται η ρίζα που γυρεύεις, όταν ανεμοδαρμένος είσαι, εκεί υπάρχει η αφετηρία που ψάχνεις απέλπιδα να βρεις κάθε φορά που ανήμπορος νιώθεις να αιωρείσαι ανάμεσα στο πουθενά και το άγνωστο. Αν μπορείς, σπείψε τη μοναστική πόλη να

γνωρίσεις, κι εκεί άφοβα τις ελπίδες σου να ξαρματώσεις, τις ανεμοδούρες σου να ξορκίσεις. Αν πάλι το φύλο σου άλλα ορίζει, φρόντισε είτε από το Σιγγιτικό είτε από τον Στρυμονικό να αφήσεις τις προσευχές σου ανόθευτες να καλπάζουν πάνω στα κύματα, να φτάσουν στην αγιασμένης γης τους δαντελωτούς γιαλούς. Σβέλτα θα διασπαρούν και με σαλπίσματα αγγελικά θα σμίξουν. Φεύγοντας από τη Χαλκιδική γνώριζε ότι γρήγορα θα την πεθυμήσεις, και πάλι θα την αναζητήσεις, σαν το γλυκόπιτο ανέρωτο κρασί. Θα νιώσεις να αναδύεται απ' τα μέσα σου ακατανίκητη η ανάγκη εδώ και πάλι να γυρίσεις όσο πιο γρήγορα γίνεται, ώστε να δεις πώς θα να τη στολίσει το περίλυπο φθινόπωρο που θα έρθει...»

«...Έλα, του θέρους περιπατητή, εδώ στη Χαλκιδική να ξαποστάσεις, να κοινωνήσεις αστείρευτη ομορφιά, να ευφρανθείς από την ευωδία του τόπου του ηδύπνου, να γλυκαθείς από τα λαλητά του τόπου του ηδύλαλου. Έλα, να δεις της φύσης το παλκοσέ-νικο, πλησίασε να δεις ελιές αναμαλιασμένες με καρπούς να υμνούν το Θεό, να δεις ηλιανθούς να σκύβουν μειλίχια τα κεφάλια, φλογάτες παπα-

ρούνες να χορεύουν τσιγγάνικο χορό, σκύψε να κρυφακούσεις τους ψιθύρους που σπέρνουν τα στάχνα. Κάνε σεργιάνι στις ακρογιαλιές, να αγναντέψεις το ανάδεμα της βάρκας, που είναι εκεί λασκοδεμένη, το λίκνισμα του καϊκιού στην αρυτίδιαστη θάλασσα. Και ύστερα στρατάρισε ανάμεσα στα πεύκα, να μυρίσεις το ρετσί-νι τους, που κυλά φιλήδονα και αποστεγνώνει πάνω στους γέρικους κορμούς. Σιωπηρά περπάτα, μυσταγωγικά, γιατί έτσι θα μερακλώσεις πιο εύκολα από τις σεβ-νταλιδικές νότες των τζιτζικιών, θα ρυμουλκήσεις τους ήχους από τα κοινόβια εύλαλων πουλιών. Αποτόλμησε να ανέβεις πράες ανηφοριές, μαζί σου και η βλάστηση θα ανηφορίζει. Δοκίμασε και περπάτησε την απότομη κορυφογραμμή του Βραχωτού, κατάκτησε το πιο ψηλό του άκρο, εκεί όπου οι άνεμοι γίνονται γαλαντόμοι. Και από κει άσε το βλέμμα γιαλό γιαλό να κωπηλατήσει και μαζί να ρίξει θωριά στις γης τον τάπητα, όπου το πράσινο ασελγεί, σε μέρη ζεστά όπου οι αέρηδες φιλαργυρούν. Κάτσε στο ύψωμα όσο πιο πολύ μπορείς, κάτω από το γαλάζιο υπόστεγο της φύσης και αφού δύναμη πάρεις από τη θριαμβική ανατολή του ήλιου πίσω από τον Αθωνα, άφησε προβληματισμούς και σκέψεις ατίθασα να ξεστρατίσουν από το μυαλό, μάζεψε ήρεμος απολωλότα όνειρα και μετά άφησέ τα πάλι λεύτερα και αδάμαστα να τρέξουν σα τσέρκια στην κατηφοριά. Κάπως έτσι θα αποταμιεύσεις περίσσεια δύναμη να τα κατακτήσεις, όταν πίσω γυρίσεις. Κατέβα μετά και μέλω-

Παραλία Συκιάς. Η ανατολή του ηλίου από τον Αθωνα.

σε τον ουρανίσκο σου με μέλι φρέσκο, από τη Σιθωνία ή την Κασσάνδρα, δεν έχει σημασία. Ενέργεια να πάρεις προτού τις θαλασσοσπηλιές στην Τορώνη επισκεφτείς αλμύρα να ρουφήξεις, προτού τις διάσπαρτες γλαροφωλιές ψάξεις. Όταν τις βρεις κοίτα ψηλά και άκου το κρώξιμο των γλάρων, που στολίζουν τον αέρα χορεύοντας κοζάκιους χορούς. Ύστερα τρέξε πιο βόρεια στα μικρά νησιά, που χαρίζουν μαργιόλικες ματιές στο Δι-άπορο που στέκει εκεί αγνάντια στην Αμμουλιανή. Στα Πυργαδίκια, σπείψε, από κει θα καμαρώσεις τα δυο νησιά, πέρα στα δεξιά και στα ζερβά σου, να νυχοπατούν σε γαλάζιο καμβά αντιβάλλοντας τις ομορφιές τους. Τέλος, άγνωστε περιπατητή, κάτσε σε κάποιο ακροθαλάσσι, διάλεξε απ' τα άπειρα ποιο εσύ θες. Γαλήνεψε από τον φλοίσβο των κυμάτων, που φτιάχνουν λευκό στρίφωμα στην ακτογραμμή, ξάπλωσε στη λεπτή άμμο, άγγιξέ τη με όλο το κορμί. Κλείσε και λίγη μέσα στις χούφτες σου και μετά άσε τους κόκκους να σου γλιστρήσουν απ' τα χέρια, όπως γλιστρουν, αθόρυβα, και του χρόνου οι στιγμές και γρήγορα φεύγουν. Και πριν φύγεις γοητευμένος

να είσαι βέβαιος ότι αβίαστα τα χείλη θα ψελίσουν την υπόσχεση ότι θα ξαναγυρίσεις. Το φιλί σου, να ξέρεις, θα είναι η υπόσχεση, που θα το πάρει ο τόπος λάφυρο της κουρσεμένης σου καρδιάς.

Ε, συ άγνωστε περιηγητή, έλα στο Χριστοφρούρητο τόπο να ακουμπήσεις, να περπατήσεις σε μονοπάτια καμπουριασμένα, αγνοημένα σχεδόν, που με ποδοπατήματα τυχαία χαραχτηκαν. Έλα να θυμηθείς το μύθο των υπέρθυμων γιγάντων, να συστηθείς με το Σίθωνα το βασιλιά και της δύσμοιρη Παλλήνη, να μαγευτείς από τις σταγονορροές της φύσης μέσα στα σπήλαια, να ενδυθείς μαζί την αύρα από αρχαίες πόλεις και οικισμούς βυζαντινούς. Για την Κασσάνδρα κίνησε και σαν το ισθμό περάσεις χρέος σου είναι να στρέψεις το βλέμμα στα αμυντήρια. Έρημα χάσκουν, λαβωμένα από τον Τορωναίο ίσαμε το Θερμαϊκό, δίπλα σε πολύβουο δρόμο, μα αν για λίγο σιμά τους τη σκέψη σου αγκυροβολήσεις, τότε θα ακούσεις όπλων κλαγγές και το άμετρο χτυποκάρδι των πολεμιστών του 21', που έδωσαν τη ζωή τους στο θάνατο, για να πάρουμε όλοι εμείς αντιπαροχή την ελευθερία. Συνάμα, η οργή θα σε πνίξει για κείνους που έκαμαν τότε τον τόπο μας στάχτη. Μακρόσυρτη θα γίνει η οργή όταν στον Πύργο, στο ύψωμα της Ν. Φώκαιας πλησιάσεις, γιατί θα φτάσουν στα αυτιά σου από το εσωτερικό του οι περπατησιές του Εμμανουήλ Παππά και των ηρώων του. Θα τη σβήσει το αγιασμένο νερό στο ξωκκλήσι του Αγίου Παύλου, σαν περάσεις απένα-

ντι το δρόμο και γαληνέψεις ανάβοντας εκεί αγιοκέρι. Πύργους και αλλού θα βρεις φυτεμένους, απ' άκρη σ' άκρη, στο Ζωγράφου και την Όλυνθο, στα Πυργαδίκια, και την Ουρανούπολη, περήφανες βίγλες από παλιά μετόχια. Μη λησμονήσεις έναν=έναν να τους επισκεφτείς, περήφανοι μάρτυρες είναι αίγλης Βυζαντινής, μεταβυζαντινής και Αγιορείτικης μαζί. Και αν θελήσεις το μυαλό σου και άλλο με Βυζάντιο να μυρώσεις τρέξε να απολαύσεις το κάστρο της Λυκήθου, εκεί δα στην Τορώνη. Μαζί πλήθος από μικρά ξωκκλήσια θα συναντήσεις στο δρόμο σου, κι αν είσαι τυχερός θα βρεις εκεί συναγωγές ανθρώπων θορυβώδεις. Ήχοι από μικρές καμπάνες θα ακούσεις να δονούνται κρούοντας εσπερινούς, που Αγίους γιορτάζουν. Σπαθίζουν τον αέρα οι ήχοι ξυπνώντας την πίστη και δίνουν τη σκυτάλη σε ψαλμωδίες που μπερδεύονται με την εύοσμη πνοή του ανέμου. Και αφού τριγυρίσεις στα βόρεια και τα νότια, ερείπια για να μορφωθείς, κάνοντας πολλές στροφές στου χρόνου τα μονοπάτια, πολλούς γύρους πάρε, ανηφορικούς. Σα στον Πολύγυρο λοιπόν μπεις, πρωτεύουσα πόλη, στις έξι βρύσες πήγαινε. Νερό από εκεί ξεδίψασε και μετά ανέβα το μικρό λοφίσκο για να ξαποστάσεις. Πρωί αν είναι, βηματίζοντας θα δεις τις δροσοσταλίδες να σχοινοβατούν αναποφάσιστα στη χλόη και τα λουλούδια, θα ακούσεις ποιητάρηδες πουλιά να με-

λοποιούν την αγουροξυπνημένη μέρα. Δε σταματούν, μελωδήματα πλέκουν μέχρι το δείλι και τα κλαδιά, άρπες γλυκόθροες τα συνοδεύουν. Κι όταν από τα ριζά με λίγα βήματα στην κορυφή φτάσεις και σκεφτείς ότι βρίσκεσαι στο Χολομώντα καταμεσής, τότε το μικρό λόφο εκεί στις έξι βρύσες ομφαλό θα τον βαπτίσεις, κέντρο της Χαλκιδικής, του τόπου του ευλογημένου. Σαν κινήσεις για το δρόμο του γυρισμού, σου προτείνω να πάρεις μαζί σου συμβολικά κλαδί ελιάς, πέρα από τις όμορφες μνήμες. Κράτα το σαν αυτόγραφο του τόπου που σε μάγεψε. Πες πως αυτό είναι το γνήσιο της υπογραφής του. Έτσι θα παραμείνεις δικός του αιώνιος θαυμαστής και θα κρατάς πάντα μέσα σου ζωντανή τη διάθεση σε κείνον να ξανάρθεις.

Όσο για μένα, Χαλκιδικής γέννημα, τούτο σας λέω μόνο, Τι κι αν χρόνια πολλά σε μεγάλης πόλης τους δρόμους περπατώ, γιατί τα πρέπει της σπουδής έτσι ορίσανε. Δεν είναι ποτέ ούριος ο άνεμος του πρόσκαιρου αποχωρισμού γιατί κάθε φορά με θυελλώδη ενοχή πίσω μου τη Χαλκιδική αφήνω. Κατευόδιο ποτέ δεν της απήγγειλα, γιατί ειδύλλιο αείζωο έχω μαζί της. Τι κι αν χρόνια πολλά σε μεγάλης πόλης τους δρόμους περπατώ, γιατί τα πρέπει της ζωής μου έτσι ορίζουνε... χόβολη είναι μια γωνιά πάντα εντός μου ζεστή να μένει της Χαλκιδικής μου η σκέψη...

* * *

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΙΕΣΤΗΡΙΟΥ

ΠΡΩΤΙΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΣΤΙΣ «ΓΑΛΑΖΙΕΣ ΣΗΜΑΙΕΣ»

Πρώτος αναδείχθηκε εφέτος (2017) ο Νομός Χαλκιδικής με 71 Γαλάζιες Σημαίες, σε σύνολο 486 που εγκρίθηκαν για όλη την Ελλάδα (2η θέση παγκοσμίως), σύμφωνα με ανακοίνωση της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας της Φύσης.

Η Γαλάζια Σημαία αποτελεί το πλέον αναγνωρίσιμο διεθνώς οικολογικό σύμβολο καθαριότητας της ακτής και της θάλασσας σε όλον τον κόσμο. Απονέμεται από το 1987 σε ακτές που η ποιότητα των υδάτων σ' αυτές είναι «εξαιρετικές». Καμία άλλη διαβάθμιση της ποιότητας, ακόμα και «καλή», δεν είναι αποδεκτή από το πρόγραμμα. Η βράβευση έχει διάρκεια ενός έτους.

Τα κυριότερα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη, για να πάρει μια παραλία Γαλάζια Σημαία, είναι: η απόλυτη καθαριότητα, η οργάνωση, η πληροφόρηση, η ασφάλεια λουομένων και επισκεπτών η προστασία του φυσικού πλούτου της ακτής και του παράκτιου χώρου και η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση. Τα μεγάλα ταξιδιωτικά γραφεία του εξωτερικού δίνουν ιδιαίτερη σημασία στη Γαλάζια Σημαία, όταν προτεί-

νουν στους πελάτες τους προορισμούς για τις διακοπές τους.

Όλοι εμείς οι Χαλκιδικιώτες και οι φίλοι μας ας χαρούμε την φετινή βράβευση του τόπου μας, της ονειρεμένης Χαλκιδικής μας, και ας φροντίσουμε όλοι και κυρίως οι διαχειριστές των ακτών, δήμοι, ξενοδοχεία, κάμπινγκ κλπ. να φανούμε αντάξιοι της τιμητικής διάκρισης που μας απονεμήθηκε και ας εργασθούμε ώστε οι Γαλάζιες Σημαίες, που θα κυματίζουν όλο το καλοκαίρι στις ακτές μας, να κυματίσουν και πάλι του χρόνου και μάλιστα να αυξηθούν.

Να σε τι τόπο ζούμε, αγαπητοί μας συμπατριώτες και φίλοι. Να γιατί πρέπει να προσέχουμε ντόπιοι και ξένοι τη Χαλκιδική μας «ως κόρη οφθαλμού». Γιατί είναι ένας ευλογημένος και προικισμένος τόπος μοναδικός και αξεπέραστος. Είμαστε πολύ τυχεροί!

Και μαζί με την ευχάριστη αυτή είδηση,
ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΣΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ, ΤΟΥΣ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΕΣ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΠΟΛΛΟΥΣ-ΠΟΛΛΟΥΣ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΥΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΜΑΣ ΚΑΛΕΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ. Το Δ.Σ.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΩΜΑ ΚΡΗΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΟΜΑΧΩΝ ΤΟΥ Ι. ΝΤΑΦΩΤΗ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

Συγγραφέας

Ένα από τα πλέον αξιομνημόνευτα γεγονότα του Μακεδονικού Αγώνα ήταν η **μάχη της Αγίας Αναστασίας Χαλκιδικής**, που έγινε στην περιοχή της ιστορικής Μονής στις 2 Μαΐου 1905. Σκεπτόμουν πάντα να ασχοληθώ κάπως ιδιαίτερα με το σοβαρό αυτό θέμα, και όχι μόνο γιατί το σώμα των Μακεδονομάχων της συγκεκριμένης μάχης προερχόταν από την Κρήτη, αλλά και γιατί, ως ιστορικό γεγονός, έχει αδικηθεί από πολλούς. Αλλά σ' αυτά θα αναφερθούμε παρακάτω. Βέβαια, για όσους έχουν καλή μνήμη, υπενθυμίζω ότι ένα απόσπασμα, σχετικό με τη μάχη αυτή, που περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ του (ανέκδοτου) μυθιστορηματός μου «Ο ξεριζωμένος», δημοσιεύτηκε στο τ. 13 του περιοδικού ΠΟΛΥΓΥΡΟΣ.

Αλλά, ας επανέλθουμε στα της μάχης της Αγ. Αναστασίας. Βρισκόμαστε στα 1905, όταν πλέον ο Μακεδονικός Αγώνας βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη. Πολλά έχουν συμβεί στη Μακεδονία, αντάρτικα σώματα έχουν σχηματιστεί από εντοπίους ή έχουν πλαισιώσει σώματα εθελοντών που έχουν φτάσει από την ελεύθερη Ελλάδα, περισσότερο στη Δ. Μακεδονία, αλλά στη συνέχεια και στην Κεντρική, και ένα κορυφαίο γεγονός έχει σημαδέψει την εξέλιξη του αγώνα, και αυτό είναι ο θάνατος του Παύλου Μελά στη Στάτιστα, στις 13 Οκτωβρίου 1904, γεγονός που φούντωσε το αγωνιστικό φρόνημα και των Ελλήνων Μακεδόνων, αλλά και των Ελλήνων της ελεύθερης Ελλάδας, που ενίσχυναν εθελοντικά τα αντάρτικα σώματα που έφταναν σε διάφορα μέρη της Μακεδονίας.

Ένα από τα σώματα αυτά, ήταν το σώμα Μακεδονομάχων του Ιωάννη Νταφώτη. Πριν αναφερθούμε σ' αυτό, επιβάλλεται να πούμε δυο λόγια για τον σπουδαίο αυτό πατριώτη: Ο Ι. Νταφώτης είχε γεννηθεί στο Αβδού Πεδιάδας το 1866, πρώτο έτος της πολυαιμακτης κρητικής επανάστασης του 1866-1869. Οι πρω-

τοφανείς εκδικητικοί διωγμοί των Τούρκων ανάγκαζαν πολύ κόσμο να φεύγει προς την Ελλάδα, μεταξύ αυτών και την οικογένεια Νταφώτη. Στην Αθήνα μεγάλωσε ο Νταφώτης και μετά τις εγκύκλιες σπουδές του φοίτησε στη σχολή υπαξιωματικών της Κέρκυρας.

«Ο Έλληνας οπλαρχηγός Δαφώτης μεθ' όλου του σώματός του».

Όμως, αργότερα (1891), ως υπεύθυνος στρατιωτικών φυλακών, απελευθέρωσε 4 θανατοποινίτες αξιωματικούς, θεωρώντας τους αθώους και έφυγε μαζί τους, εκτός Ελλάδας, για να αποφύγει τις συνέπειες. Έφτασε στη Γαλλία, όπου κατατάχτηκε εθελοντής, σε εκστρατευτικό σώμα που στάλθηκε στη ...Δαχομήνη, όπου και ανδραγάθησε. Γύρισε στο Παρίσι, όπου δημοσιογραφούσε και έστε-

νε επιστολές σε πολλούς σημαίνοντες παραλήπτες. Το 1896 γύρισε στην Αθήνα, δικάστηκε και αθώωθηκε και εξέδωσε το βιβλίο του «Εις Δαχομήνην». Στη συνέχεια κατεβαίνει στην Κρήτη, όπου ιδρύει το ονομαστό «Τάγμα Επιλέκτων Κρητών», με το οποίο παίρνει μέρος στη νέα επανάσταση της Κρήτης του 1896 -97, μάλιστα ως φρούραρχος της σημαντικότερης εστίας στην Ανατολική Κρήτη, στο περιώνυμο χωριό Αρχάνες, κοντά στο Ηράκλειο.

Τη δράση του στην επανάσταση αυτή περιγράφει, με εξαιρετικό τρόπο, ως υπασιπιστής και αξιωματικός του, ο πολύ σπουδαίος άνθρωπος των ελληνικών γραμμάτων Ηλίας Βουτιερίδης, νεαρός απόφοιτος της Φιλοσοφικής, στο άγνωστο εν πολλοίς βιβλίο του «ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΤΑΓΜΑΤΟΣ ΕΠΙΛΕΚΤΩΝ ΚΡΗΤΩΝ (1897)». Αργότερα ο Νταφώτης φεύγει για την Αίγυπτο, όπου εργάζεται για ένα διάστημα στη νεότευκτη και υπό γαλλικό έλεγχο Διώρυγα του Σουέζ, ερχόμενος παράλληλα σε επαφή και συνεργασία με το πολυπληθές ελληνικό στοιχείο της Αιγύπτου. Παρακολουθώντας από εκεί τα τεκταινόμενα στην Ελλάδα, και δη τον αρχόμενο Μακεδονικό Αγώνα, και αφού ενισχύθηκε από τους εκεί Έλληνες με σημαντικό χρηματικό ποσό, έρχεται στην Αθήνα (1904) και, διαθέτο-

ντας το ποσό αυτό, αγοράζει όπλα και εφόδια για να συγκροτήσει επαναστατικό σώμα Μακεδονομάχων. Νωρίτερα έχει συγκεντρώσει από τη γενέτειρά του και την ευρύτερη περιοχή του Ηρακλείου και της Μεσαράς μεγάλο αριθμό εθελοντών, τους οποίους μεταφέρει στην Αθήνα. Εκεί, σε συνεργασία με την ελληνική κυβέρνηση και το Μακεδονικό Κομιτάτο, στην περιοχή της Βουλιαγμένης, όπου έχει οργανωθεί στρατόπεδο εκπαίδευσης εθελοντών, εκγυμνάζει με ιδιαίτερη αυστηρότητα το Σώμα του, το οποίο έχει ενισχύσει με ολιγάριθμους ακόμη εθελοντές. Αυτά συμβαίνουν τους πρώτους μήνες του 1905.

(Ο Νταφώτης βρέθηκε αργότερα εθελοντής στην Ήπειρο στους Βαλκ. Πολέμους, και το 1917 –πάνω από 50 ετών – στη Θεσσαλονίκη, εθελοντής στη Μεραρχία Κρήτης.)

Η εκστρατεία του στη Μακεδονία

Μόλις πέρασε ο χειμώνας, συγκεκριμένα στις 14 Απριλίου 1905, ο Νταφώτης φόρτωσε σε μηχανοκίνητο μικρό πλοίο το εξ 84 ανδρών σώμα του, και τα πλήθος εφόδια που απαιτούσε ένα τέτοιο πολυπληθές σώμα, μαζί φόρτωσε και αρκετά όπλα για να τα μοιράσει στους Μακεδόνες πατριώτες και ξεκίνησε για τη Μακεδονία. Να σημειωθεί ότι κυβερνήτης του πλοίου ήταν ο Λ. Μελάς, αδελφός του Π. Μελά και μηχανικός ήταν ο αδελφός του Κων. Νταφώτης. Υπασπιστής και αξιωματικός του ήταν ο Νικόλαος Νταφώτης, ανιψιός του, και δεξί του χέρι και βομβιστής –αν και ...μονόχειρας – ήταν ο Ζαχαρίας Φυσαράκης.

Μαζί του ήταν και ο ανθυπολοχαγός του ελληνικού στρατού Κων. Μπουκουβάλας, ο οποίος όμως δεν είχε σχέση με τη δ/ση του σώματος, αλλά προοριζόταν για άλλη περιοχή. Να σημειώσουμε ότι προορισμός του Νταφώτη ήταν η Αν. Μακεδονία, ειδικά η περιοχή Σερρών, Νιγρίτας κλπ.

Το πλοίο έφτασε στο γνωστό και από άλλες εξορμήσεις νησάκι της Κυρά Παναγιάς (Πελαγονήσι) και, με προφυλάξεις, ξεκίνησε για τα χαλκιδικιώτικα παράλια. Η συνεννόηση με το δραστήριο ελληνικό Προξενείο της Θεσσαλονίκης ήταν πως, σε συγκεκριμένη παραλία, μετά την Ολυμπιάδα, θα τους περίμεναν άνθρωποι με ζώα, για να φορτώσουν τα εφόδια και τα όπλα. Μεσάνυχτα του Μ. Σαββάτου, περιέπλεαν τις ανατολικές ακτές του Αγ. Όρους, έφτασαν στην ορισμένη ακτή, ξεγελάστηκαν μάλιστα από μικρή φωτιά που είδαν κοντά στην ακτή, την οποία θεώρησαν ως

σημάδι. Σε κατάλληλο σημείο, ξεφόρτωσαν γρήγορα τα εφόδια, κατέβηκαν όλοι, και το πλοίο έφυγε γρήγορα, για να προφτάσει να φτάσει στον όρμο του Πόρτο Κουφό, πριν ξημερώσει.

Απορημένος και ανήσυχος ο Νταφώτης και οι άνδρες του, που δεν βρήκαν τους άνδρες και τα ζώα να τους περιμένουν, και αφού πέρασε η μέρα –ημέρα Πάσχα – ο Νταφώτης βρήκε, σε κοντινά ξυλοκάμινα κάποιους καρβουνάρηδες, Βουλγάρους, των οποίων επίταξε τα ζώα, φόρτωσε τα εφόδια και ξεκίνησε με προορισμό την περιοχή της Νιγρίτας.

Όμως, οι Βούλγαροι «ανθρακείς» είχαν σπύσει, από την αρχή που αντιλήφθηκαν την άφιξη του ελληνικού αντάρτικου σώματος, και κατάγγειλαν στις τουρκικές αρχές πως «πολύς ελληνικός στρατός» έφτασε στη Μακεδονία. Βέβαια, σ' ένα βαθμό είχαν δίκιο, αφού

και πάνω από 84 άνδρες ήταν στο σώμα, αλλά και ομοίμορφες στολές και καλό εξοπλισμό είχαν. Οπωσδήποτε, οι Τούρκοι, πήραν πολύ σοβαρά τις καταγγελίες και κινητοποίησαν άμεσα, από την περιοχή των Σερρών, ισχυρό σώμα στρατού, από 600 άνδρες, το οποίο έσπευσε να συναντήσει το σώμα Νταφώτη. Όταν οι Έλληνες αντιλήφθηκαν το ισχυρό τουρκικό σώμα, προσπάθησαν να το αποφύγουν, και διότι ήταν πολλαπλάσιας δύναμης από

Το οστεοφυλάκιο με τα οστά των πεσόντων Μακεδονομάχων στο χώρο του μνημείου του καπετάν Χάψα.

αυτούς, αλλά κυρίως γιατί οι Μακεδονομάχοι ήρθαν να πολεμήσουν τους Βουλγάρους και όχι τον τουρκικό στρατό. Όμως, ήταν πολύ δύσκολο να απομακρυνθεί και να κρυφτεί το σώμα του Νταφώτη, το οποίο τελικά υποχώρησε σε δασώδη περιοχή κοντά στο χωριό Στεφανινά της Θεσσαλονίκης. Εκεί οχυρώθηκαν και, όταν έφτασαν οι Τούρκοι, άρχισε μια φονική όσο και ηρωική μάχη, που κράτησε πολλές ώρες, ώσπου νύχτωσε. Από τους Έλληνες υπήρχαν ήδη πέντε νεκροί και κάμποσοι λαβωμένοι. Από τους Τούρκους αναφέρθηκαν για πάνω από πενήντα νεκροί. Η μάχη σταμάτησε το βράδυ, όμως οι Έλληνες ήταν εγκλωβισμένοι και η επόμενη μέρα θα ήταν ασφαλώς πιο δύσκολη. Αποφασίστηκε να προσπαθήσουν να απαγκιστρωθούν τη νύχτα και να διαφύγουν, πράγμα που πραγματικά κατάφεραν. Όμως, την άλλη μέρα, εμφανίστηκε άλλο ισχυρό τουρκικό σώμα, από το οποίο μπόρεσαν να διαφύγουν, χάρις κυρίως στο Νταφώτη, αλλά και στη σκληρή εκπαίδευση, σε δύσκολες συνθήκες, που είχαν κάνει στη Βουλιαγμένη.

Προχωρώντας, έπεσαν πάνω σε ένα αντάρτικο σώμα, μικρό και ευέλικτο. Με χαρά διαπίστωσαν πως

ήταν Έλληνες Μακεδονομάχοι, που είχαν αρχηγό τον Χαλκιδικιώτη Αθανάσιο Μινόπουλο. Ο Μινόπουλος σύστησε στον Νταφώτη να οδηγηθεί προς τη Χαλκιδική, για να χάσουν τα ίχνη του οι Τούρκοι, και αργότερα να προσπαθήσει να φτάσει προς τις Σέρρες. Του έδωσε μάλιστα πληροφορίες για τα χωριά και τα πρόσωπα, στα οποία μπορεί να στηριχτεί στη Χαλκιδική. «Αν περάσεις τις λίμες και φτάσεις στα δάση της Χαλκιδικής, όπου ο κόσμος είναι "καθαρός", μη φοβάσαι». Ακόμα ο Μινόπουλος προώθησε τον Μπουκουβάλα προς το Προξενείο της Θεσσαλονίκης.

Αυτό έκανε ο Νταφώτης. Έφτασε στη Χαλκιδική, μάλλον από την περιοχή των Ζερβοχωριών. Είχε και πάλι μια εμπλοκή με τουρκικό σώμα, κοντά στο βουνό Σουγλιάνι, όπου είχε επίσης 3 νεκρούς. Στη συνέχεια έφτασε στον Άγιο Πρόδρομο, όπου βρήκε συμπαράσταση, ειδικά από τον παπά - Δημήτρη Οικονόμο, σπουδαίο πατριώτη, στον οποίο κάνει εκτενή αναφορά ο στρατηγός Ι. Αλεξάκης, στο βιβλίο του για το Τάγμα Κρητών του Γ. Κολοκοτρώνη. Από κει έφτασε στη Γαλάτισσα, ημέρα Πρωτομαγιάς. Εκεί πρέπει να εντάχτηκαν στο σώμα του και τα δυο ηρωικά παιδιά της Γαλάτιστας, ο Δημήτρης Μαλακόπουλος και ο Γιώργος Πλούσιος.

Στο μοναστήρι της Αγίας Αναστασίας έφτασαν βράδυ. Οι μοναχοί τους περίθαλψαν και ο Νταφώτης, μόνος του, είπε στον ηγούμενο πως θα φύγουν και θα διανυκτερεύσουν έξω, αφού οι πληροφορίες πως εμφανίστηκε τουρκικός στρατός είχαν φτάσει νωρίς στη Μονή. Τις είχε ενισχύσει μάλιστα ο Δ. Κάκαβος (Ζώης), αξ/κός του ελληνικού στρατού, που εμφανιζόταν ως υπάλληλος του Προξενείου, που είχε φτάσει εσπευσμένα από τη Θεσσαλονίκη.

Οι αντάρτες του Νταφώτη έφτασαν στην κοιλάδα, πάνω από τη Μονή, κάτω από το ξωκλήσι του Αγ. Θεωνά, όπου και ξάπλωσαν να διανυκτερεύσουν, ταλαιπωρημένοι από τις περιπέτειες δυο εβδομάδων.

Η μάχη

Ακόμα με το μισοσκόταδο του πρωινού της 2ας Μαΐου, έφτασε κι αναρριχήθηκε στην πλαγιά της Μονής το ισχυρότατο σώμα του τουρκικού στρατού, που ακούραστα αναζητούσε το Νταφώτη. Ξέφυγαν ακόμα κι από τους νυσταγμένους φρουρούς και πήραν να πλησιάζουν απειλητικά. Ήταν καλά πληροφορημένοι για το πού ακριβώς διανυκτέρευσε το σώμα των Κρητών Μακεδονομάχων. Ταχύτατα ο Νταφώτης και οι άνδρες του οχυρώθηκαν πρόχειρα, αποφασισμένοι να

πολεμήσουν με όλες τους τις δυνάμεις. Έστειλε ο Νταφώτης μια ομάδα δέκα πολεμιστών χαμηλά στην κοιλάδα για να ελέγξουν την από εκεί πιθανή ανάβαση των Τούρκων.

Το τουφεκίδι που άρχισε ήταν σφοδρό και φονικό. Οι Έλληνες προσπαθούσαν να ρίχνουν μόνο σε σύγουρο στόχο, αφού τα εφόδιά τους ήταν περιορισμένα, αντίθετα με αυτά των Τούρκων, που ήταν ανεξάντλητα, όπως ανεξάντλητοι ήταν και οι Τούρκοι στρατιώτες. Και μέσα στον ορυμαγδό, τις κραυγές των χτυπημένων, τις βρισιές και τις κατάρες, ακούστηκε το πρώτο «μπαμ» από τη βόμβα του Ζαχαρία του Φυσάρακη, του μονόχειρα βομβιστή, που κατασκεύαζε αυτοσχέδιες βόμβες και τις εξαπέλυε, με την τεράστια δύναμη του μοναδικού χεριού του εναντίον των Τούρκων. Περισσότερο από τα θύματα, ο τρόμος ήταν

το πιο σημαντικό αποτέλεσμα που προκαλούσαν αυτές οι βόμβες.

Αυτή η μάχη, με σημαντικά θύματα από τους Έλληνες, αλλά με πολλαπλάσια θύματα από τους Τούρκους, συνεχίστηκε όλη την ημέρα. Το βράδυ βρήκε το μικρό ελληνικό στρατόπεδο με 11 νεκρούς και πολλές δεκάδες νεκρούς από τους Τούρκους. Όμως ήταν φανερό πως το σώμα δεν θ' άντεχε δεύτερη μέρα. Ο Νταφώτης κατάλαβε πως η μόνη σωτηρία θα ήταν να προσπαθήσουν να διαφύγουν τη νύχτα. Είπε στους άνδρες του λοιπόν ότι πρέπει, σε πολύ μικρές ομάδες, να διαφύγουν, άλλοι προς τα κοντινά χωριά, άλλοι προς τη Χαλκιδική

–πολύτιμες ήταν οι πληροφορίες του Θ. Μινόπουλου, αλλά και των δυο παλικαριών από τη Γαλάτισσα, που είχαν ενταχθεί την προηγούμενη μέρα στο σώμα, αν και ο ένας, ο Δημήτρης Μαλακόπουλος, ήταν μεταξυ των 11 νεκρών.

Πράγματι, όταν προχώρησε αρκετά η νύχτα, και ένα σύννεφο με ξαφνική βροχή σκέπασε τη λαμπρή πανσέληνο, οι άνδρες του Νταφώτη σκόρπισαν προς διάφορες κατευθύνσεις, αφού πρώτα άπλωσαν τις κάπες των σκοτωμένων στα πουρνάρια, για να ξεγελάσουν το πρωί τους Τούρκους, όπως και έγινε. Κανείς δεν ξέρει λεπτομέρειες για το ποιοι πήγαν πού. Ένα έγγραφο ωστόσο του 1913 της Μονής Εσφιγμένου προς τον Ελ. Βενιζέλο αναφέρει πως η Μονή περίθαλψε το 1905 πολεμιστές της μάχης της Αγ. Αναστασίας. Ίσως και σε άλλες Μονές να κατέφυγαν άλλοι αντάρτες. Πολλοί επίσης φυγαδεύτηκαν από τους οργανωμένους των Βασιλικών, οι οποίοι

Αναθηματική στήλη στην ανατολική είσοδο της Ι.Μ. Αγίας Αναστασίας με τα ονόματα των πεσόντων Μακεδονομάχων.

ΟΧΥΡΟ ΡΟΥΠΕΛ, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1941, ΜΕΡΕΣ ΔΟΞΑΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΝΙΚΟΛΤΣΙΟΣ

Συνταγματάρχης ε.α. - Φαρμακοποιός
Δ/ντης Ιδρύματος Μακεδονικού Αγώνα

Μετά το τέλος των Βαλκανικών Πολέμων το ελληνικό κράτος απέκτησε κοινά χερσαία σύνορα, εκτός από την Οθωμανική Αυτοκρατορία, με την Αλβανία, τη Σερβία και τη Βουλγαρία, γεγονός που κατέστησε επιμηκέστερη τη γραμμή των χερσαίων συνόρων του. Με την ενσωμάτωση της Θράκης, μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, τα σύνορα με την Βουλγαρία αυξήθηκαν σε 497 χιλιόμετρα. Η Βουλγαρία, που νικήθηκε στο Β' Βαλκανικό και στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, αναγκάστηκε να εκχωρήσει στην Ελλάδα εδάφη, για τα οποία όμως εξακολουθούσε να διατηρεί επεκτατικές βλέψεις. Έτσι μια μελλοντική σύγκρουση με την Ελλάδα ήταν πιθανή.

Σε μια τέτοια περίπτωση είχε, σε σχέση με την Ελλάδα, το πλεονέκτημα της εδαφικής της διαμόρφωσης, που θα της επέτρεπε να επιστρατεύσει και να συγκεντρώσει στρατό σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα και, σε συνδυασμό με το πυκνό οδικό δίκτυο στο εσωτερικό της, να μετακινήσει δυνάμεις σε οποιοδήποτε σημείο απέναντι από τα ελληνικά σύνορα.

Αντίθετα, ο στρατός που αντίστοιχα θα συγκεντρωνόταν στην «παλαιά Ελλάδα», λόγω ανεπαρκών χερσαίων συγκοινωνιών, θα μεταφερόταν στη Μακεδονία κυρίως διά θαλάσσης. Η φύση αυτού του τρόπου μετακίνησης, σε συνδυασμό με το μικρό αριθμό πλοίων που διέθετε το κράτος, θ' απαιτούσε μεγάλο χρόνο μεταφοράς, πράγμα που θα έθετε τη Μακεδονία σε κίνδυνο. Αυτοί ήταν οι λόγοι που, το 1936, ξεκίνησαν εντατικές ενέργειες οχύρωσης της ελληνικής μεθορίου προς τη Βουλγαρία.

Τις παραμονές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, από το συνολικό μήκος των 497 χιλιομέτρων της ελληνοβουλγαρικής μεθορίου, η οχυρωμένη τοποθεσία κάλυπτε τα 215 χιλιόμετρα και περιλάμβανε κυρίως την αμυντική οχυρωμένη τοποθεσία, που ήταν πια ευρέως γνωστή ως γραμμή Μεταξά, από το όνομα του εμπνευστή της, που πλέον ήταν Πρωθυπουργός της Ελλάδας.

Ωστόσο, για την εκπλήρωση του ρόλου της οχυρωμένης αυτής περιοχής ήταν προϋπόθεση το απαρα-

βίαστο της Γιουγκοσλαβίας. Διαφορετικά θα μπορούσε να υπερκερασθεί από την κατεύθυνση της Δοϊράνης και μέσω της κοιλάδας του ποταμού Στρούμιτσα να αποκόψει τις ελληνικές δυνάμεις που βρίσκονταν στα ανατολικά του Στρυμόνα. Όπως θα φανεί και στη συνέχεια, εδώ θα παιχτεί το δράμα της γερμανικής εισβολής.

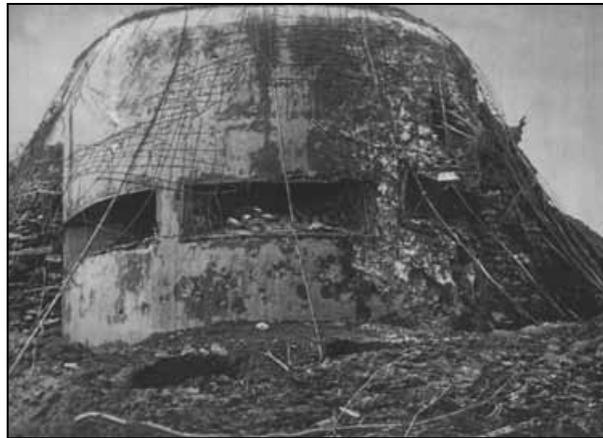
Τα οχυρά είχαν κατασκευαστεί σύμφωνα με τις σύγχρονες για την εποχή αντιλήψεις διεξαγωγής πολέμου. Παρόμοιες οχυρωματικές γραμμές είχαν επίσης κατασκευάσει οι Γάλλοι, τη γραμμή Μαζινό, και οι Γερμανοί τη γραμμή Ζίγκφριντ.

Τα ελληνικά οχυρά της γραμμής των συνόρων χτισμένα, όπως προειπώθηκε σε τοποθεσίες οχυρές από τη φύση τους, ισχυροποιούσαν αμυντικές περιοχές της μεθορίου που στερούνταν βάθους, όπως στο όρος Μπέλες και στα στενά του Ρούπελ.

Η στενωπός του Ρούπελ έχει αρκετό βάθος και περιβάλλεται και από τις δυο πλευρές από απότομους βράχους. Ανάμεσά τους ρέει ο Στρυμόνας με πλάτος από 80 μέτρα στο στενόμακρο σημείο μέχρι 200 μέτρα στην κοιλάδα, μεταβαλλόμενο βάθος και επικίνδυνη ορμητικότητα.

Η κυρίως άμυνα αριστερά και δεξιά του Στρυμόνα στηριζόταν στο συγκρότημα έργων του Ρούπελ στην ανατολική όχθη και στο αντίστοιχο συγκρότημα του οχυρού Παλιουριώνες στη δυτική όχθη, σε απόσταση 1.500 μέτρων μεταξύ τους. Αυτά ελέγχουν το στενό πέρασμα του ποταμού που, όσο πλησιάζει τα σύνορα, στενεύει ακόμη περισσότερο ανάμεσα στο Μπέλες και το Άγγιστρο, σαν χωνί. Το συγκρότημα Ρούπελ βρισκόταν στην περιοχή του παλαιού οχυρού ανασχέσεως Ρούπελ, του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Με την ολοκλήρωση των έργων, το Ρούπελ αποτελούνταν από πολλά στεγανά συγκροτήματα και μερικά μεμονωμένα έργα σε μέτωπο μήκους 2.500 μέτρων. Περιλαμβάνονταν επίσης 123 επιφανειακά έργα.

Το Οχυρό Ρούπελ είχε ως αποστολή την απαγόρευση της γενικής κατεύθυνσης Κούλα-Ύψωμα Ρού-

Πολυβολείο.

πελ-Σιδηρόκαστρο στο Πεζικό και τα άρματα. Όλο το συγκρότημα του Οχυρού Ρούπελ προέβλεπε 46 απλά πολυβολεία, 18 διπλά πολυβολεία, 2 πολυβολεία πλαγιοφύλαξης, 2 διπλά και 1 απλό πυροβολείο, 2 αντιαεροπορικά πυροβολεία, 3 απλά και 1 διπλό ολμοβολείο, 22 απλά παρατηρητήρια, 1 διπλό παρατηρητήριο, 3 πυροβολεία, 6 οπτικούς σταθμούς, 14 εξόδους απλές, 3 εξόδους με πολυβόλο, 1 απλό, 1 διπλό και 1 τριπλό βομβιδοβολεία. Το ανάπτυγμα των καταφυγίων του (διάφοροι υπόγειοι χώροι, όπως θάλαμοι, αποθήκες, μηχανοστάσια και άλλα) ήταν 1.849 τρέχοντα μέτρα και το μήκος των στοών συγκοινωνίας ήταν 4.251 τρέχοντα μέτρα. Κατασκευάστηκε για αντοχή σε μεμονωμένες βολές των 220 χλστ.

Οι μεγάλης κλίμακας εργασίες οχύρωσης από τη Στρατιωτική Υπηρεσία στη Βόρεια Ελλάδα παρέμειναν και παραμένουν ακόμη άγνωστες, όχι μόνο στο ευρύ κοινό, αλλά και στο ελληνικό στρατιωτικό κοινό, και αυτό γιατί από την εποχή των κατασκευών, το Γενικό Επιτελείο Στρατού απαγόρευε απολύτως την είσοδο στις υπό οχύρωση περιοχές, ακόμη και στους διοικητές των μεγάλων μονάδων. Η κατασκευή των έργων έγινε από τεχνικές εταιρείες, το δε Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο προσέφερε πρόθυμα και με επιτυχία όλες τις απαραίτητες τεχνικές συμβουλές. Αποτελεί μεγάλη τιμή και δείχνει την επιτυχή σχεδίαση από πλευράς των Ενόπλων Δυνάμεων το γεγονός ότι δεν διέφυγε ούτε ένα στρατιωτικό μυστικό.

Το 1938 σημειώθηκε το μεγαλύτερο άλμα στην εξέλιξη των ιδεών οχύρωσης, με αποτέλεσμα να επιτευχθεί σημαντική αύξηση ισχύος των έργων. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην αποκτηθείσα κατά τα προηγούμενα δυο έτη εμπειρία, αλλά και στην πραγματοποιηθείσα επίσκεψη στη γαλλική οχυρωμένη γραμμή Μαζινό, η οποία εθεωρείτο ότι ήταν η τελευταία λέξη της σύγχρονης οχυρωματικής. Η επίσκεψη αυτή πραγματοποιήθηκε το καλοκαίρι του 1938, μετά από άδεια της Γαλλικής Κυβερνήσεως.

Το ΓΕΣ αποφάσισε να εξοπλίσει τα οχυρά με τον υπάρχοντα οπλισμό. Η απόφαση αυτή, εκτός του γεγονότος ότι ήταν οικονομικότερη, παρουσίαζε το πλεονέκτημα ότι τα στελέχη θα χρησιμοποιούσαν γνωστά σε αυτούς όπλα και δεν ήταν απαραίτητη η εκπαίδευση.

Αμέσως μετά την κατασκευή των οχυρών έγινε αντιληπτό, ότι είναι απαραίτητη η επάνδρωσή τους με ειδικά επιλεγμένο και εκπαιδευμένο στρατιωτικό προ-

σωπικό για να είναι σε θέση να αμυνθούν σε αιφνιδιαστική επίθεση. Τις παραμονές της επίθεσης, η δύναμη του Ρούπελ ήταν 27 αξιωματικοί και 950 οπλίτες. Διοικητής του Οχυρού Ρούπελ ήταν ο Αντισυνταγματάρχης Πεζικού Δουράτσος Γεώργιος.

Επιθυμία του Χίτλερ ήταν ο Ελληνοϊταλικός Πόλεμος να τελειώσει όσο το δυνατό γρηγορότερα. Η αποτυχημένη όμως Εαρινή Επίθεση των Ιταλών τον υποχρέωσε να σχεδιάσει επίθεση κατά της Ελλάδας. Η εισβολή θα γινόταν από τη Βουλγαρία, η οποία σύντομα θα προσχωρήσει στον Άξονα, ζητώντας ως αντάλλαγμα να της παραχωρηθεί η Ανατολική Μακεδονία και η Δυτική Θράκη.

Η βασική αιτία για τη γερμανική επίθεση κατά της Ελλάδας ήταν η διασφάλιση του δεξιού πλευρού του Γερμανικού Στρατού κατά την εκστρατεία εναντί-

Ο Γερμανός χαιρετάει τον Έλληνα ήρωα.

ον της Ρωσίας, την οποία ο Χίτλερ σχεδίαζε να ξεκινήσει μετά την ολοκλήρωση της επίθεσης εναντίον της Ελλάδας. Έτσι εκπονήθηκε το Νοέμβριο του 1940 το σχέδιο Μαρίτα, που προέβλεπε επίθεση κατά της Ελλάδας.

Στο διάστημα αυτό ο Γερμανικός και ο Βουλγαρικός Στρατός έπαιρναν γι' άλλη μια φορά τις προβλεπόμενες θέσεις επίθεσης, κατά μήκος των ελληνοβουλγαρικών συνόρων. Μόλις είχε μπει ο Απρίλιος. Ο Χίτλερ, προληπτικός από τη

φύση του, είχε αποφασίσει να αρχίσει την επίθεσή του εναντίον της Ελλάδας στις 6 Απριλίου, ημέρα Κυριακή, όπως Κυριακή επιτέθηκε εναντίον της Πολωνίας, της Νορβηγίας, της Γαλλίας, αλλά και της Ρωσίας.

Στις 5.15 π.μ. της 6ης Απριλίου 1941 εκδηλώθηκε η πρώτη επίθεση των Γερμανών εναντίον της Ελλάδας, που από τις 5.30 π.μ. επεκτάθηκε σ' ολόκληρο το μέτωπο από το τριεθνές σύνορο Ελλάδος, Πουγκοσλαβίας και Βουλγαρίας, μέχρι βόρεια της Κομοτηνής. Σχεδόν την ίδια ώρα επιδιόταν στον Έλληνα Πρωθυπουργό Αλέξανδρο Κορυζή από το Γερμανό πρεσβευτή, Πρίγκιπα Έρμπαχ, διακοίνωση με διάφορες αστήρικτες αιτιάσεις και αναγγελλόταν απλώς ότι τα γερμανικά στρατεύματα εισέβαλαν στο ελληνικό έδαφος. Τις επόμενες μέρες 7, 8 και 9 Απριλίου στα οχυρά της γραμμής των συνόρων διαδραματίστηκαν επικοί αγώνες και σκηνές απερίγραπτου ηρωισμού, που προκάλεσαν το θαυμασμό όχι μόνον ολόκληρου του κόσμου αλλά και των ίδιων των Γερμανών.

Ο εχθρός υπέστη σοβαρότατες απώλειες σε προσωπικό και μεγάλη φθορά σε υλικό. Τα περισσότερα οχυρά ωστόσο παρέμειναν άθικτα μέχρι τη μέρα της

γενικής συνθηκολόγησης, παρά τις σφοδρές επιθέσεις που δέχτηκαν.

Η εξέλιξη, όμως, θα κρινόταν από όσα θα συνέβαιναν στη Γιουγκοσλαβία, που δεν ήταν ευοίωνα. Η Γιουγκοσλαβική αντίσταση κατέρρευσε από την πρώτη κιόλας μέρα της επίθεσης, γιατί, όταν άρχισε, δεν είχε ολοκληρωθεί η συγκέντρωση του Γιουγκοσλαβικού Στρατού, ο οποίος δεν είχε την απαραίτητη ευκινησία.

Αναπόφευκτα η κατάσταση στη Γιουγκοσλαβία δημιούργησε δυσχερείς συνθήκες στο αριστερό των δυνάμεων του ΤΣΑΜ που κατείχε τη γραμμή των οχυρών. Έτσι, στις 8 Απριλίου, τρίτη μέρα της επίθεσης, η ΙΙ Γερμανική Τεθωρακισμένη Μεραρχία προελαύνοντας μέσω Γιουγκοσλαβίας περνάει τα ελληνικά σύνορα. Κινούμενη προς Νότο, ανατρέπει τις δυνά-

μεις ελαφράς προκαλύψεως στην κοιλάδα του Αξιού και υπερφαλαγγίζει τη ΧΙΧ Ελληνική Μηχανοκίνητη Μεραρχία, η οποία είχε διαταχθεί να καθυστερήσει τους Γερμανούς. Στις 10.30 μ.μ. οι Γερμανοί, 20 χιλιόμετρα έξω από τη Θεσσαλονίκη, απαιτούν την άνευ όρων παράδοση της πόλης. Το Γενικό Επιτελείο Στρατού αντιμετώπιζε πια κίνδυνο αιχμαλωσίας για το σύνολο των δυνάμεών του στη Μακεδονία. Έτσι αποφασίζεται να ζητηθεί συνθηκολόγηση.

Στις 6.00 π.μ. της 10ης Απριλίου ο διοικητής του Ρούπελ συναντήθηκε με Γερμανό αξιωματικό για να καθοριστούν οι λεπτομέρειες σχετικά με την αποχώρηση των Ελλήνων από το Οχυρό και στις 11.00 π.μ., αφού αποδόθηκαν τιμές στο οχυρό και στους νεκρούς του, οι υπερασπιστές του αναχώρησαν άοπλοι.

Οι συνολικές απώλειες των υπερασπιστών του Ρούπελ, σύμφωνα με την αναφορά του διοικητή του Ρούπελ, Αντισυνταγματάρχη Δουράτσου Γεώργιου, ήταν 14 οπλίτες νεκροί και 39 οπλίτες τραυματίες, σε συνολική δύναμη 27 αξιωματικών και 950 στρατιωτών. Τις ώρες μετά την ανακωχή και την παράδοση των οχυρών, οι Γερμανοί ασχολήθηκαν με την περισυλλογή και ταφή των νεκρών τους. Ενώ οι ελληνικές απώλειες ήταν ελάχιστες και συγκεκριμένες, οι Γερμανοί πλήρωσαν βαρύ φόρο αίματος στις επιχειρήσεις τους εναντίον της Ελλάδας. Συνολικά οι γερμανικές απώλειες υπολογίζονται σε 555 νεκρούς, 2.134 τραυματίες και 170 αγνοουμένους.

Ο αγώνας των οχυρών ενάντια στον εισβολέα ήταν άνισος. Όμως η «Ελευθερία», όπως λέει ο Σολω-

μός σ' ένα στοχασμό, στους Ελεύθερους Πολιορκημένους, «είναι μεστή από το Χρέος». Τον ίδιο αυτό δρόμο του χρέους ακολούθησαν και οι υπερασπιστές των οχυρών, όπως και λίγο πριν οι δημιουργοί του Αλβανικού Έπους. Παρά τη μικρή του χρονική διάρκεια ο αγώνας αυτός αποτέλεσε για τους λαούς όλου του κόσμου παράδειγμα θάρρους και αυτοθυσίας. Για τη δική μας ιστορία ήταν μια από τις πιο λαμπρές σελίδες της, γιατί πραγματικά τα οχυρά αυτά δεν καταλήφθηκαν, απλά παρακάμφθηκαν, οι υπερασπιστές τους δεν νικήθηκαν, έγιναν ήρωες.

Οι μάχες των οχυρών είχαν τη συνεισφορά τους στην «αποφασιστική καμπή του πολέμου», συντελώντας στην επιβράδυνση της προώθησης της γερμανικής πολεμικής μηχανής στα άλλα μέτωπα των επιχειρήσεων (Σοβιετική Ένωση, Μέση Ανατολή κ.α.).

Η αντίσταση της Ελλάδας στους σιδερόφρακτους του Χίτλερ παρέτειναν πολύ πέρα απ' ό,τι υπολόγιζε το Στρατηγείο του Φύρερ τις μετέπειτα επιχειρήσεις με αποτέλεσμα την ανατροπή των σχεδίων του. Ο ίδιος ο Χίτλερ σταθμίζοντας τις συνέπειες της ελληνικής αντίστασης θα πει:

«Αν δεν είχαν δημιουργηθεί από τους Ιταλούς δυσκολίες εξαιτίας της βλακώδους εκστρατείας τους εναντίον της Ελλάδας, θα

είχα επιτεθεί εναντίον των Ρώσων μερικές εβδομάδες νωρίτερα. Το γεγονός αυτό μας οδήγησε, αντίθετα με τα σχέδιά μας, να επέμβουμε στα Βαλκάνια και να προκύψει έτσι μια καταστροφική καθυστέρηση στην έναρξη της Επιχείρησης Βαρβαρόσσα».

Ανάλογα, ο ραδιοφωνικός σταθμός της Μόσχας εξέπεμπε:

«Πολεμήσατε άοπλοι εναντίον πανόπλων και νικήσατε... Μικροί εναντίον μεγάλων και επικρατήσατε. Δεν είναι δυνατό να γίνει αλλιώς, γιατί είστε Έλληνες...

Κερδίσαμε χρόνο για να αμυνθούμε. Σαν Ρώσοι και σαν άνθρωποι σας ευγνωμονούμε...».

Το τεράστιο και αξιοθαύμαστο έργο των οχυρών επιτελέστηκε χάρη στον απaráμιλλο ζήλο, τις άοκνες προσπάθειες, καθώς και την ευσυνειδησία των αξιωματικών, ιδιαίτερα του Μηχανικού και πολλών επιστημόνων από τον τεχνικό κόσμο της χώρας και χιλιάδων εργατών και οπλιτών, που προσέφεραν, για μια σειρά ετών, με αυταπάρνηση τις σωματικές και πνευματικές τους δυνάμεις. Μερικοί από αυτούς έχασαν την υγεία τους, ενώ άλλοι θυσιάσαν ακόμη και τη ζωή τους, διότι οι συνθήκες εργασίας ήταν δύσκολες.

Λοχίας Ίσσιος στο Ιστίμπεη. Δολοφονήθηκε. Δεν έπεσε.

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821 ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΡΑΝΤΑΛΗΣ

Διευθυντής του Δημοτικού Σχολείου Βασιλικών

Κάθε χρόνο τον Ιούνιο μήνα φέρνουμε στο μυαλό μας τα συγκλονιστικά και τραγικά γεγονότα, που συνέβησαν τον Ιούνιο του 1821, κατά την εθνεγεργασία με τη συμμετοχή της Χαλκιδικής, στην περιοχή Βασιλικών, Ι. Μονής Αγίας Αναστασίας, Γαλάτιστας και Γαλαρινού.

Τα γεγονότα αυτά είναι η μάχη, που έγινε στους πρόποδες του όρους Βούζιαρης, κάτω από τη Μονή της Αγίας Αναστασίας, με αρχηγό τον καπετάν Στάμο Χάψα, και το ολοκαύτωμα της Μονής της Αγίας Αναστασίας.

Το Μάρτιο του 1821 ο Εμμανουήλ Παπάς ευρισκόμενος στην Κωνσταντινούπολη έλαβε εντολή από τον Αλέξανδρο Υψηλάντη, Γενικό Έφορο των Πραγμάτων της Φιλικής Εταιρείας, να έρθει στη Μακεδονία και να προετοιμάσει ως αρχηγός την επανάσταση. Για τους γνωστούς λόγους ο Εμμ. Παπάς αποβιβάστηκε στο Άγιο Όρος στις 23 Μαρτίου.

Σε σύσκεψη με τους Προϊσταμένους στη Μονή Εσφιγμένου αποφασίστηκε η γενική στρατολογία όσων μπορούσαν να πάρουν όπλα στη Χαλκιδική και στην Ανατολική Μακεδονία. Σε λίγο σχηματίστηκε επαναστατικός στρατός αποτελούμενος κυρίως από αγιορείτες μοναχούς αλλά και από λαϊκούς.

Ο Εμμ. Παπάς διαίρεσε τη δύναμη των πολεμιστών, μοναχών και λαϊκών, σε δύο φάλαγγες, σε δύο στρατιωτικά σώματα. Την πρώτη φάλαγγα ανέλαβε ο ίδιος και την άλλη την έθεσε κάτω από την αρχηγία του Κασσανδρινού (από τα Παζαράκια) καπετάν Στάμου Χάψα.

Βγαίνοντας από το Άγιο Όρος οι δύο φάλαγγες την 1η Ιουνίου η μεν πρώτη διεξήγαγε μάχες στην περιοχή της Ιερισσού, η δε δεύτερη ανέβηκε και πέρασε το Χολομώντα και από εκεί έφθασε στη Γαλάτιστα και στα Βασιλικά.

Στα Βασιλικά στο σώμα του Χάψα προστέθηκαν οι επαναστάτες των Βασιλικών και του Βάβδου. Εκεί ύστερα από σύσκεψη ονομάστηκε αρχηγός της

φάλαγγας ο καπετάν Χάψας, ο οποίος στη συνέχεια ηγούμενος των στρατιωτικών δυνάμεων, που συγκεντρώθηκαν εκεί, επιτέθηκε κατά τουρκικής δύναμης, την οποία έτρεψε σε φυγή, φτάνοντας μέχρι κοντά στο Σέδες, κοντά στη Θεσσαλονίκη.

Μετά τα γεγονότα αυτά ο Μπαϊράμ πασάς, ο οποίος στάλθηκε από την Κωνσταντινούπολη στη Θεσσαλονίκη, για να πατάξει την επαναστατική εξέγερση στη Θεσσαλία, στη Στερεά Ελλάδα και στην Πελοπόννησο, αλλά εξαιτίας της επανάστασης στη Βόρειο Ελλάδα διατάχθηκε να καταστείλει την εξέγερση της Χαλκιδικής, πραγματοποιήσε στη Θεσσαλονίκη επιστράτευση. Στη συνέχεια προέτρεψε τον Αχμέτ μπέη των Πιαννισών να βαδίσει κατά των επαναστατών της περιοχής Βασιλικών.

Στο στρατόπεδο αυτό, όπως γράφουν οι ιστορικοί, επικρατούσε αταξία από την έλλειψη αρχηγού κύ-

ρους και περιωπής, η ανοργανωσιά και η απειθαρχία και έτσι η ανδρεία τους και ο ενθουσιασμός τους δεν είχε καλό αποτέλεσμα. Ο καπετάν Χάψας ήταν ανδρείος πατριώτης, αλλά όχι ο κατάλληλος αρχηγός τακτικής και πολυπληθούς φάλαγγας. Οι επαναστάτες βλέποντας την επέλαση των Τούρκων και αντιλαμβανόμενοι ότι δεν ήταν δυνατό να αντιπαραταχθούν εναντίον τακτικού στρατού σε πεδιάδα αποφάσισαν να αντισταθούν στους πρόποδες του όρους Βούζιαρη, στέλνοντας προηγουμένως τα γυναικόπαιδα των Βασιλικών για ασφάλεια στο κοντινό μοναστήρι, της Αγίας Αναστασίας.

Προχωρώντας η τουρκική δύναμη συγκρούστηκε κοντά στον Βούζιαρη, στην τοποθεσία «στου Τσεπέλ' τις πέτρες», με τους επαναστάτες του καπετάν Χάψα. Η σύγκρουση ήταν σφοδρή και αιματηρή. Έγινε περίπου στα μέσα Ιουνίου. Ο Χάψας μαχόταν όρθιος και με κραυγές και βρισιές απέκρουε τους εχθρούς, αλλά ο αγώνας ήταν άνισος και οι εχθροί πολλαπλάσιοι και μάλιστα στρατιώτες του τακτικού στρατού εξασκημένοι στις μάχες. Οι άνδρες του Χάψα έπεφταν ο ένας μετά τον άλλο στο πεδίο της μάχης και τελικά ο αρχι-

Το μνημείο με τον ανδριάντα του καπετάν Χάψα και την αναπαράσταση της μάχης των Βασιλικών.

γός όντας στη συνέχεια επικεφαλής των υπολοίπων πολεμιστών και των οπλαρχηγών του Βάβδου ρίχθηκε στη μέση του εχθρικού στρατού και μετά από σκληρό αγώνα σώμα με σώμα έπεσε στο πεδίο της μάχης και της τιμής μαζί με τους πολεμιστές της Συκιάς και του Βάβδου. Συνολικά σκοτώθηκαν 62 Έλληνες στην τοποθεσία «Κομμένοι ή Σ'κιωτούδια», η οποία πήρε το όνομά της από τους πολλούς πολεμιστές από τη Συκιά, που έπεσαν μαχόμενοι εκεί, και πάνω από 500 Τούρκοι.

Τα γυναικόπαιδα, που κατέφυγαν στο Μοναστήρι, επειδή η αίτησή τους για αμνηστεία δεν έγινε δεκτή, εγκατέλειψαν τη νύχτα το μοναστήρι και μέσω Γαλατιστας και Βάβδου έφθασαν στον Άγιο Νικόλαο, όπου επιβιβάστηκαν σε πλοίαρια και κατέφυγαν στη Στερεά Ελλάδα.

Ξέρετε ποια είναι, σήμερα, η συχνότερη αρρώστια στον κόσμο;

Κάποιοι θα πουν ο καρκίνος, κάποιοι άλλοι τα εμφράγματα.

Και όμως, στις ημέρες μας, η πιο συχνή αρρώστια είναι το Αλτσχάιμερ. Όσοι έχετε έλθει σε επαφή είτε στο οικογενειακό σας περιβάλλον είτε στον ευρύτερο κοινωνικό σας περίγυρο με ασθενή, που πάσχει από Αλτσχάιμερ, δεν χρειάζεται να πούμε και πολλά λόγια, για να περιγράψουμε, το πώς καταντάει ο άνθρωπος, όταν η μνήμη του διαγράφεται εντελώς και αντικαθίσταται από ένα απέραντο κενό.

Με την διαγραφή της μνήμης επέρχεται τέτοια κατάρρευση της προσωπικότητας, που καθιστά τον άνθρωπό μας, κυριολεκτικά ανάπηρο.

Αυτά, στον μεμονωμένο άνθρωπο.

Ας αναλογιστούμε τώρα, τι μπορεί να συμβεί σε έναν ολόκληρο Λαό, στην περίπτωση που μολυνθεί από τον ιό της αμνησίας.

Στην περίπτωση, δηλαδή, που για κάποιους λόγους -δικής του ή ξένης υπαιτιότητας- χάσει την συλλογική του ιστορική μνήμη και στον σκληρό του δίσκο προκύψει το απόλυτο κενό ή ενδεχομένως να εγκατασταθεί κάποια μνήμη, αλλά άλλη μνήμη. Εντελώς ξένη από εκείνη που σβήστηκε.

Εδώ τώρα, θα έχουμε να κάνουμε με έναν Λαό, που, όχι μονάχα δεν θα ξέρει ποιος ακριβώς είναι, όχι μονάχα δεν θα ξέρει από πού έρχεται και προς τα πού τραβάει, αλλά, το χειρότερο, θα ψάχνει για κηδεμόνα -όποιον και νάναι- θα ψάχνει για τρόικα ή θεσμούς, όχι μονάχα οικονομικής, αλλά προπάντων πνευματι-

κής χειραγώγησης.

Να πώς επέρχεται ο θάνατος ενός ολόκληρου Λαού.

Με την λοβοτομή της συλλογικής του ιστορικής μνήμης. Με το ξερίζωμα της μνήμης του.

Κάποιοι από σας ενδεχομένως θα αναρωτηθείτε. Καλά, και με ποιους τρόπους, με ποια μέσα και με τι προσωπικό επιχειρείται αυτή η επίθεση εναντίον της πολιτισμικής και εθνικής μας ταυτότητας μνήμης;

(1). Πρώτη μέθοδος για το ξήλωμα της ιστορικής μνήμης ενός λαού, είναι η αποσιώπηση σημαντικών και ιδιαίτερα κομβικών ιστορικών του γεγονότων.

(2). Δεύτερη μέθοδός τους είναι η διαστρέβλωση σπουδαιών ιστορικών γεγονότων.

(3). Να, λοιπόν, ποια είναι και η τρίτη μέθοδος αφανισμού της ιστορικής μας μνήμης. Ο αποκλει-

σμός των προϋποθέσεων για την ανάδειξη Ανδρών, με άλφα κεφαλαίο. Ανδρών, που ξέρουν και είναι αποφασισμένοι, να αντισταθούν.

Με το πρόσχημα της οικονομικής μας κατάρρευσης, αρπάζει χιλιάδες νέους διακεκριμένους επιστήμονες -δηλαδή το μεγαλύτερο μέρος της πνευματικής αφρόκρεμας της πατρίδας μας- και τους βάζει να δουλέψουν υπό καθεστώς αυστηρά ευρωπαϊκής νοοτροπίας, αλλοιώνοντας

έτσι μεθοδικά το παραδοσιακό φρόνημά τους και μετατρέποντάς τους βάσει σχεδίου, όπως έλεγε και ο Καποδίστριας, σε σύγχρονους γενίτσαρους.

Με το πρόσχημα της ανεργίας, αρπάζει επίσης από τα χωριά μας, καθ' ομάδες, τα ανοχύρωτα πνευματικώς παιδιά μας, τα βάζει να δουλεύουν στις ευρωπαϊκές φάμπρικες και τα εκπαιδεύει να σκέφτονται ευρωπαϊκά και να ενεργούν στην ζωή τους όχι ως Έλληνες, αλλά σαν φιλέλληνες.

Εμείς οι Έλληνες είμαστε λαός Μνήμης.

Γι' αυτό και δεν έχουμε τάφους εμείς οι Έλληνες, αλλά έχουμε μνήματα. Διότι μέσα εκεί είναι συσσωρευμένη όλη η μνήμη της πολυχρόνιας ιστορικής μας διαδρομής.

Ο Εθνικός μας Ύμνος είναι ο μοναδικός Εθνικός Ύμνος σε ολόκληρο τον κόσμο, που είναι αφιερωμένος στην Ελευθερία.

Είναι άραγε τυχαία η αφιέρωση του Εθνικού μας Ύμνου στην Ελευθερία, την βγαλμένη από τα κόκκαλα τα ιερά;

Θεωρώ, πως ο καλύτερος τρόπος για να κλείσου-

Το μνημείο-ηρώ του ολοκαυτώματος των Βασιλικών στην πλατεία της καμοπόλεως.

με την σημερινή μας επικοινωνία δεν είναι άλλος από μια ειλικρινή και βαθιά αυτοκριτική. Μια αυτοκριτική, την οποία θα αφήσω να την κάνει, για λογαριασμό μας, ένας έμπειρος του είδους, ο μεγάλος διδάσκαλος του Γένους μας Ιωσήφ Βρυέννιος, ο οποίος, σε ομιλία του, που εξεφώνησε στο Παλάτι, τριανταπέντε χρόνια πριν από την Άλωση, μεταξύ των άλλων είχε πει και τα εξής σημαντικά και επίκαιρα:

”Ο λόγος για τον οποίον επέπεσαν εκ δυσμών και εξ ανατολών διάφοροι εχθροί και λυμαίνονται την αυτοκρατορία είναι ολοφάνερος: Όλοι οι Χριστιανοί έγιναν υπερήφανοι, αλαζόνες, φιλάργυροι, φιλαυτοί, αχάριστοι, απειθείς, λιποτάκται, ανόσιοι, αμετανόητοι, αδιάλλακτοι. Έγιναν οι άρχοντες κοινωνοί ανόμων, οι υπεύθυνοι άρπαγες, οι κριτές δωρολήπτες, οι μεσίτες ψευδείς, οι νεώτεροι ακόλαστοι, οι αστοί εμπαικτες, οι χωρικοί άλαλοι και οι πάντες αχρείοι. Χάθηκε ευλα-

βής από της γης, εξέλιπε στοχαστής, ουχ εύρηται φρόνιμος”.

Δεν είναι πάντοτε εύκολο να αντισταθούμε στα αρνητικά φαινόμενα, με τα οποία ξεκίνησε η τρίτη χιλιετία. Όμως έχουμε οδηγό την ελληνορθόδοξη Παράδοση και την Ιστορία του Γένους μας, που μας διδάσκουν την ελπίδα και την αισιοδοξία. Θα καλλιεργήσουμε την ιστορική μνήμη και την εθνική μας συνείδηση και για την δική μας και για τις επόμενες γενεές. Και θα έχουμε ως σύμβουλό μας τον Κωστή Παλαμά, που μας διδάσκει:

Κι αν είναι πλήθος τ' άσχημα

κι αν είναι τ' άδεια αφέντες

φτάνει μια σκέψη, μια ψυχή

φτάνεις εσύ, εγώ φτάνω

να δώση νόημα στων πολλών την ύπαρξη ένας φτάνει.

Κι εμείς είμαστε πολύ περισσότεροι από ένας. Αρκεί να το πιστέψουμε.

* * *

Η ΘΥΣΙΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ Χ. ΚΑΡΑΜΙΧΟΣ

Φιλολόγος-Ποιητής

Η αίσθηση του ΧΡΕΟΥΣ στη θυσία του Καπετάν-Χάψα και των παλικαριών του καθώς και στο ολοκαύτωμα της Ι. Μονής Αγίας Αναστασίας την 10η Ιουνίου 1821 υπαγόρευσε, εδώ και χρό-

Μετρούσε με τις χαρακιές του προσώπου του τα πέτρινα χρόνια της υποδούλωσης ο αθωνίτης σερδάρης, μέχρι που το σκοτεινό κελί της ψυχής του τον έχρισε Καπετάνιο.

Ύψωσε τη σφεντόνα του Δαβίδ

κι ο Γολιάθ της έπαρσης χλώμιασε.

Οι θεριστές της γης, σύντροφοί του στο μόχθο,

άδειασαν τα θηκάρια του πολέμου

και έσπειραν τον τρόπο του ολέθρου.

Στόμωσαν από το χαλασμό τα καριοφίλια

και οι φονικές κάμες των σπαθιών.

Εκατοντάδες οι νεκροί του Χάψα

έβαψαν στο κόκκινο την Ιστορία.

Δέηση εσπερινή οι ψυχές τους

έσμιξαν με το θυμωμένο ήλιο.

Λερναία Ύδρα η φεσοφόρος στρατιά.

Στο αγιασμένο αγκωνάρι, στο ματωμένο αλώνι του Χάρου

άφησε την ύστερη πνοή του ο Καπετάνιος.

Γαλήνιος, χλωμός σαν το φεγγάρι και Έλληνας.

Τα πουλιά σίγησαν

νια, την αξίωση του Παγχαλκιδικού Συλλόγου να απονέμονται οι προσήκουσες τιμές από την Πολιτεία. Το ποίημα που ακολουθεί, ταπεινή κατάθεση ψυχής, αφιερώνεται αντί στεφάνου.

και μοναχά η κουκουβάγια στα χαλάσματα

άρχισε το θρήνο του χαμού.

Αχός πνιγμένος στο θυμίαμα

της Αγίας Αναστασίας

το θλιβερό ισοκράτημα των Μοναχών.

Ο καπνισμένος λόφος του Βουζιαρη⁽¹⁾

σε βαθιά υπόκλιση έγειρε προς τα εμπρός.

Ο Ανθεμούντας⁽²⁾ «εστράφη εις τα οπίσω».

Η ψυχή του ήρωα, άλικη παπαρούνα, καυτή ανάσα σκόρπισε στον αέρα λέξεις ξεχασμένες στο χρόνο:

Έκσταση

Λήθη

Εμπαιγμός

Υπέρβαση

Θάνατος

Εγκατάλειψη

Ρωμιούσνη

Ισότητα

Αδελφούσνη

Χάψα, ανοίξατε το δρόμο για την ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ.

Η σμίλη του γλύπτη σας παρέδωσε στην αιωνιότητα.

(1) Ο υπερκείμενος του πεδίου μάχης λόφος

(2) Ο παρακείμενος ποταμός

ΣΤΑΧΥΟΛΟΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΟΔ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

Ομότιμος Καθηγητής Ιατρικής Α.Π.Θ.

Η Ιστορία της Ιατρικής περιλαμβάνει την πανάρχαια και συνεχή προσπάθεια του ανθρώπου να ελέγχει και να αντιμετωπίζει τις ασθένειες και τις αιτίες τους, καθώς και τις παντός είδους βλάβες και ανωμαλίες, σωματικές και ψυχικές. Αποτελεί μία αέναη καταγραφή και αναδρομική αξιολόγηση της εξέλιξης της Ιατρικής επιστήμης, καθώς και όλων των συνδεδεμένων με αυτήν πράξεων, γεγονότων, προσώπων, εφευρέσεων, επινοήσεων, μεθόδων, καταστάσεων, θεωριών, ιδεών, τάσεων, αξιωμάτων, ρευμάτων, ακόμη και παραδόσεων και θρύλων.

“Η ιστορία της ιατρικής είναι για τον ιατρό ό,τι η παγκόσμια ιστορία για τον πολιτικό” έλεγε ο Αδαμάντιος Κοραΐς, που ήταν ιατρός. Από τις σελίδες της, ο συνετός και προσεκτικός αναγνώστης αντλεί γνώση και πολύτιμες πληροφορίες, που διδάσκουν, καθοδηγούν, παραδειγματίζουν και αρκετές φορές, όταν αρχίζει να περισσεύει η έπαρση, ο κομπασμός και ο αχαλίνωτος επιστημονικός εγωισμός, συγκρατούν και προσγειώνουν.

Από τις σελίδες λοιπόν της Ιστορίας της Ιατρικής διάλεξα να σας προσφέρω λίγα σταχυολογήματα, όχι τόσο γνωστά, όχι της πρώτης γραμμής, πλην όμως πολύ σημαντικά, έχοντας σαν κριτήριο όχι μόνο την επιστημονική σημασία τους, αλλά και ορισμένα παράπλευρα ωφελήματα και διδάγματα που απορρέουν από αυτά.

Το πρώτο αναφέρεται στον αγώνα της Ιατρικής για τον έλεγχο του πόνου. Μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα τα διαθέσιμα μέσα για την ανακούφιση των ασθενών από τον πόνο ήταν σχεδόν μηδαμινά και παντελώς ανεπαρκή. Και δεν αναφέρομαι μόνο στον πόνο της νόσου αλλά κυρίως στους πόνους των ιατρικών πράξεων και των χειρουργικών επεμβάσεων, που είναι γνωστό πόσο οξείς και οδυνηροί είναι.

Ακρωτηριασμοί, ανατάξεις καταγμάτων και εξαρθρώσεων, εξαγωγές βλημάτων και άλλων αντικειμένων από τους ιστούς, επώδυνοι και δυσχερείς καθετηριασμοί και άλλα πολλά γίνονταν “εν ψυχρώ”, ή

μάλλον “εν θερμώ”, με τη βοήθεια, στην καλύτερη περίπτωση, ορισμένων πολύ ελαφρών καταπραϊντικών του πόνου. Ίσως, το σύμπλεγμα της “ιατροφοβίας”, που παρατηρείται και σήμερα σε πολλούς ανθρώπους, να οφείλεται σ’ αυτή την πανάρχαια ανάμνηση του πόνου της ιατρικής πράξης. Πιο συχνός και πιο γνωστός απ’ όλους ο πόνος της εξαγωγής των δοντιών. Δεν είναι λοιπόν περιεργο ότι το πρώτο ουσιαστικό βήμα στον έλεγχο του πόνου προέρχεται από τον χώρο της Οδοντιατρικής. Η πρώτη επιτυχής νάρκωση, με υποξείδιο του αζώτου, έγινε από τον οδοντίατρο Horace Wells από το Connecticut. Ο επίσης οδοντίατρος William Morton, εμπνεύστηκε από τον Wells και μετά από σύσταση του δασκάλου του Charles Jackson χρησιμοποίησε θεικό αιθέρα. Ο Morton πλησίασε τον διάσημο χειρουργό της Βοστώνης John Warren και του ζήτησε να δοκιμάσει τη νέα μέθοδο. Η πρώτη επέμβαση έγινε στο Γενικό Νοσοκομείο της Μασσαχουσέτης στις 16 Οκτωβρίου του 1846 με απόλυτη επιτυχία. Όμως, στη συνέχεια ξέσπασε άγρια διαμάχη με-

Πίνακας του Robert Hinckley (1882), που απεικονίζει την πρώτη χειρουργική επέμβαση με χρήση αναισθησίας, από τον χειρουργό John Collins Warren, με νάρκωση με αιθέρα από τον οδοντίατρο Thomas Green Morton, στο Γενικό Νοσοκομείο Μασσαχουσέτης. Δημόσια επίδειξη, στις 16/10/1846.

ταξύ των τριών, Wells, Jackson και Morton, σχετικά με την πατρότητα της νάρκωσης. Η ένταση της διαμάχης είχε τραγικά αποτελέσματα. Ο Wells αυτοκτόνησε, ο Jackson τρελλάθηκε και ο Morton πτώχευσε. Φοβερά ψυχοφθόρο και εξουθενωτικό το αλόγιστο κυνήγι της δόξας και της ετεροεπιβεβαίωσης. Η ειρωνεία της τύχης ήταν όταν, μετά από αρκετό διάστημα, αποκαλύφθηκε από τους ιστορικούς της ιατρικής ότι, ο πρώτος που χρησιμοποίησε τη νάρκωση με αιθέρα, ήδη από το 1842, ήταν ο Crawford Long από το Dansville της Γεωργίας, ο οποίος όσο ζούσε δεν είχε δημοσιεύσει τις έρευνές του και έγινε γνωστός μετά τον θάνατό του.

Το δεύτερο ιστορικό στιγμιότυπο αναφέρεται στην καθιέρωση της ασηψίας. Έννοια άγνωστη κι αυτή μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα. Επομένως εύλογος και δικαιολογημένος ο φόβος των ασθενών “να μπουν στο νοσοκομείο”, διότι έπεφταν θύματα ή του “νοσοκομειακού πυρετού”, δηλ. του τύφου, ή της χειρουργι-

κής γάγγραινας. Όσον αφορά δε τα μαιευτήρια “θέριζε”, κατά την κοινή έκφραση, ο “επιλόχειος πυρετός”. Μέσα λοιπόν σ’ αυτή την πανδημική κυριαρχία των λοιμώξεων ένας άσημος αλλά οξυδερκής Ούγγρος μαιευτήρας, ο Ignaz Semmelweis, που εργαζόταν στην πρώτη μαιευτική κλινική της Βιέννης, κάνει μία σημαντικότερη και σωτήρια, όπως αποδείχθηκε, παρατήρηση. Παρατήρησε ότι στη δική του κλινική, σε σύγκριση με τη δεύτερη μαιευτική, ο αριθμός των επιλόχειων θανάτων ήταν τρεις φορές μεγαλύτερος. Η διαφορά των δύο κλινικών ήταν ότι η πρώτη ήταν ανοικτή στους φοιτητές της Ιατρικής ενώ η δεύτερη χρησιμοποιούνταν αποκλειστικά για την εκπαίδευση των μαιών. Ο Semmelweis, μετά από μία προσεκτική ανάλυση των αυτοψιών κατέληξε, το 1847, στο συμπέρασμα ότι ο επιλόχειος πυρετός, στην πρώτη κλινική, προκαλούνταν κυρίως από τα μολυσμένα χέρια των φοιτητών που έρχονταν από το νεκροτομείο. Στη συνέχεια, καθιέρωσε τη συνήθεια του πλυσίματος των χεριών πριν από την εξέταση με ένα διάλυμα χλωρίνης, με αποτέλεσμα την εντυπωσιακή μείωση του επιλόχειου πυρετού.

Δυστυχώς, πολύ λίγοι από τους συναδέλφους του εντυπωσιάστηκαν από το εύρημά του. Οι περισσότεροι επέδειξαν έναν ανόητο και επιζήμιο συντηρητισμό, αρνούμενοι να δεχθούν ότι και αυτοί οι ίδιοι οι ιατροί συμβάλλουν στην πρόκληση της επιλόχειας μόλυνσης. Η ανταμοιβή για την ανακάλυψή του ήταν ότι απολύθηκε από τη θέση του στη Βιέννη και αναγκάστηκε να επιστρέψει στη Βουδαπέστη. Συνέχισε με ακατάβλητη ενεργητικότητα και με ζήλο να υποστηρίζει τις θέσεις του, μέχρι που, από αυτή τη μάχη, το μυαλό του άρχισε να σκοτεινιάζει, με κατάληξη να πεθάνει το 1865, σε ηλικία 47 ετών, σε κάποιο φρενοκομείο της Βιέννης, από σηψαιμία. Τι ειρωνεία! Δεκαπέντε χρόνια αργότερα, το 1880, ο μεγάλος Joseph Lister, ο οποίος καθιέρωσε την αντισηψία και θεωρείται ο “πατέρας της αντισηψίας”, τον αναγνώρισε μεγαλόψυχα ως “πατέρα της ασηψίας”.

Πολύ χαρακτηριστική η περίπτωση του Semmelweis δείχνει ότι, η αναγνώριση της συμβολής στην καθιέρωση νέων αρχών και στην εξέλιξη της επιστήμης δεν είναι ούτε αυτονόητη, ούτε άμεση, ούτε αναμενόμενη. Τις περισσότερες φορές έρχεται μετά τον θάνατο του ερευνητή, ιδιαίτερα όταν αυτή προσκρούει σε καθιερωμένες παλιές αντιλήψεις, που ακολουθούνται άκαμπτα και σε βαθμό αγκύλωσης. Ο επιστήμονας ερευνητής ιατρός οφείλει να καταθέτει τα ευρήματα και τις θέσεις του, να τα υπερασπίζεται με ζήλο αλλά και ταπεινότητα, χωρίς έπαυση και μισαλλοδοξία, και χωρίς να βιάζεται για την αναγνώριση, όντας βέβαιος ότι κάποτε θα έρθει.

Η ιατρική και ο ιατρός είναι συνδεδεμένοι άρρηκτα με τον ανθρωπισμό και δεν νοούνται χωρίς αυ-

τόν. Στον μελετητή της ιστορίας προκαλούνται πολύ δυσάρεστα συναισθήματα από την άθλια μεταχείριση των ψυχικά ασθενών, μέχρι και τις αρχές του 19ου αιώνα, καθώς και από τις απάνθρωπες και απαράδεκτες συνθήκες των φρενοκομείων στα οποία δόθηκαν “νοσηλεύονταν”. Πραγματικά, είναι οι μαύρες σελίδες της ιστορίας της ιατρικής. Η ψυχιατρική κατόρθωσε να αναπτυχθεί μόνο όταν ο Διαφωτισμός απέσπασε τις ψυχικές παθήσεις από εκεί που τις είχαν καθηλώσει οι μεσαιωνικές ιδεοληψίες, επιτρέψτε μου να μη αναφερθώ περισσότερο σ’ αυτές, και τις εναπέθεσε στα χέρια των γιατρών. Μόνο τότε άρχισαν να μελετώνται σοβαρά και επιστημονικά οι ψυχώσεις. Πρωτοπόρος και κορυφαίος στην προσπάθεια αυτή ο Philippe Pinel, ένας ψυχίατρος του φημισμένου Παρισινού Νοσοκομείου “Σαλπεντριέρ”. Ο Pinel, ασυμβίβαστος και αποφασιστικός, υλοποίησε το αίτημα της εποχής του, για πιο ανθρώπινη ιατρική, από θεωρία σε πράξη. Έδωσε επίμονους αγώνες για τα δικαιώματα των ψυχοπαθών, για τον εξανθρωπισμό του νοσηλευτικού περιβάλλοντος και για την εξέλιξη της ψυχιατρικής από “ασυλική” περίθαλψη σε “πανεπιστημιακή-ψυχιατρική νοσηλεία”. Οι ανθρωπιστικές πρακτικές του άρχισαν, από το 1794, να εισάγονται στα φρενοκομεία και η πρωτοπόρα ψυχιατρική πραγματεία του δημοσιεύθηκε το 1801. Οι απόψεις και οι προσπάθειες του Pinel συνεχίστηκαν από μεγάλη ομάδα Γάλλων ψυχιάτρων, καθοδηγούμενη από τον μαθητή του Jean Esquirol.

Ένα άλλο παράδειγμα ανθρωπισμού, που ξεπηδά από την ιστορία της ιατρικής του πρώτου μισού του 20ου αιώνα, είναι το Ρώσσου ιατρού Βαλεντίν Βοϊνό Πασενέτσκι, από την Κριμαία, καθηγητή της τοπογραφικής Ανατομικής και Χειρουργικής στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου της Τασκένδης. Ο χειρουργός Πασενέτσκι, παρά τον διωγμό, τους εκτοπισμούς, τις εξορίες και τους περιορισμούς που δέχθηκε από το σοβιετικό καθεστώς, λόγω και της άλλης ιδιότητάς του ως ιερωμένου, επέδειξε ιδανικό πνεύμα αγάπης προς τον ασθενή και κατόρθωσε, με ακατάβλητη ενεργητικότητα, υπομονή και ταπεινότητα, να προσφέρει τις ιατρικές του υπηρεσίες κάτω από εξαιρετικά αντίξοες συνθήκες. Το έργο του και η ιατρική βοήθεια ήταν τεράστια και τα προσέφερε προς όλους, εντελώς δωρεάν, χωρίς διακρίσεις κοινωνικής ή οικονομικής τάξης, φυλής, πολιτικής τοποθέτησης ή θρησκευτικής πεποίθησης. Δυνάμεις του η πίστη στη βοήθεια του Θεού και η συνεχώς διογκούμενη αγάπη και λατρεία του κόσμου στο πρόσωπό του, η οποία του προσέδωσε διαστάσεις θρύλου. Η Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία του Χριστού, μετά τον θάνατό του, το 1961, αναγνώρισε το εξαιρετικά υψηλό αγαθοποιό έργο του προς τον ασθενή συνάνθρωπο, καθώς και την ιδιαίτερα σημαντική συμβολή του στην χειμαζόμενη Ορθόδοξη Εκκλησία, κάτω από ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες και τον ανα-

κήρυξε Άγιο. Πρόκειται για τον Άγιο Λουκά τον Ιατρό, τον Επίσκοπο Συμφερουπόλεως Κριμαίας.

Δεν κατόρθωσα να αντισταθώ στον πειρασμό να περιλάβω και ένα ελληνικό σταχυολόγημα από την Ιστορία της Ιατρικής. Είναι ιατρός Στράτης Αβραμέας, ερευνητής του Ινστιτούτου Pasteur στο Παρίσι, ο οποίος, στα τέλη της δεκαετίας του 60, επινόησε την πρώτη ανοσοενζυμική μέθοδο προσδιορισμού ουσιών στα βιολογικά υγρά. Την χρησιμοποίησε για τον προσδιορισμό της συγκέντρωσης των αντιθρεοειδικών αντισωμάτων στο αίμα. Άνδρας “καλός κ’ αγαθός”, συγκεκριμένος απόλυτα στη δουλειά και στις έρευνές του, ίσως να μη κινήθηκε με την υστεροβουλία και την ταχύτητα που απαιτείται για την κατακύρωση και την κατοχύρωση της πατρότητας της επινόησής του, που θα του απέφερε πακτωλό κερδών από τα δικαιώματα των εφαρμογών της τελευταίας από τις εταιρείες αντιδραστηρίων, δεδομένου ότι οι ανοσοενζυμικές μέθοδοι επικράτησαν σε όλα τα εργαστήρια διαγνωστικής και έρευνας και κατέκλυσαν την παγκόσμια αγορά. Όμως, αντ’αυτών αποκόμισε τον θαυμασμό, τον σεβασμό και την αγάπη όλων μας. Στα ιατρικά συνέδρια συνεχίζει να μας εκπλήσσει με τη σοφία του λόγου του και την ορθότητα των επιχειρημάτων του. Το Ινστιτούτο Pasteur σε αναγνώριση της εξαιρετικά σημαντικής επινόησής του τον ανακήρυξε Ισοβίως Διευθυντή Ερευνών του Ιδρύματος.

Το τελευταίο σταχυολόγημα είναι σχετικά πρόσφατο. Συνδέεται με το βραβείο Νόμπελ Φυσιολογίας και Ιατρικής του 2011, το οποίο μοιράστηκαν τρεις ερευνητές. Το μισό βραβείο δόθηκε στους Bruce Beutler και Jules Hoffmann για τις εργασίες τους σχετικά με τους Toll-υποδοχείς και τη σημασία τους στη φυσική ανοσία και στην αναγνώριση των παθογόνων και το άλλο μισό στον Ralph Steinman για τις εργασίες του σχετικά με τα δενδριτικά κύτταρα. Η απονομή αυτή, όσον αφορά τον Ralph Steinman, συζητήθηκε πολύ, όχι μόνο για την επιστημονική αξία του τιμηθέντος που ούτως ή άλλως είναι αδιαμφισβήτητη, αλλά και για έναν άλλο καθαρά ανθρώπινο λόγο. Ο Ralph Steinman, Καναδικής καταγωγής, ιατρός-ανοσολό-

γος, έδρασε επιστημονικά στις ΗΠΑ, ως ερευνητής της κυτταρικής βιολογίας, στο Ινστιτούτο Rockefeller της ΝΥ, συνδεδεμένος ακαδημαϊκά ως καθηγητής με τα πανεπιστήμια Harvard και McGill. Από το 1973 ο Steinman αναγνώρισε και περιέγραψε έναν νέο τύπο κυττάρων τα οποία ονόμασε δενδριτικά. Παρόμοια κύτταρα στην επιδερμίδα είχαν παρατηρηθεί 100 χρόνια νωρίτερα, το 1868, από τον Langerhans.

Τα επόμενα 35 χρόνια ο Steinman συνέχισε να μελετά τα κύτταρα αυτά και συνέβαλε τα μέγιστα στην κατανόηση του τρόπου που τα δενδριτικά κύτταρα ελέγχουν τις ανοσιακές απαντήσεις, γεφυρώνοντας τη φυσική με την επίκτητη ανοσία, καθώς και τον κεντρικό ρόλο που παίζουν στους ανοσιακούς μηχανισμούς της λοίμωξης, της αυτοανοσίας, της αλλεργίας, των μεταμοσχεύσεων και του καρκίνου. Ιδιαίτερα δραστηριοποιήθηκε στην εκπαίδευση κυττάρων, τα οποία στη συνέχεια χρησιμοποιούνται εμβόλιμα στην ανοσοθεραπεία του καρκίνου και των αυτοάνοσων νοσημάτων. Το πρώτο αυτού του είδους θεραπευτικό εμβόλιο για τον καρκίνο του προστάτη εγκρίθηκε από το FDA το 2010.

Ο Steinman τα τελευταία χρόνια της ζωής του έπασχε από καρκίνο του παγκρέατος και έκανε χρήση αυτών των δενδριτικών εμβολίων, με το σχετικά πολύ καλό αποτέλεσμα της πενταετούς επιβίωσης. Προς το τέλος της ζωής του ήταν σφοδρή η επιθυμία του να προλάβει να παραλάβει το βραβείο Νόμπελ, που θεωρούσε ότι το εδικαιούτο. Παρά ταύτα απεβίωσε στις 30/9/2011, ημέρα Παρασκευή, σε ηλικία 68 ετών. Τη μεθεπόμενη του θανάτου του, ημέρα Κυριακή, η επιτροπή βράβευσης, μη γνωρίζοντας τον θάνατό του και θεωρώντας τον ζωντανό, του απένειμε το βραβείο, όπως προβλέπει ο κανονισμός απονομής βραβείων Νόμπελ. Όμως την επομένη, ημέρα Δευτέρα, το Ινστιτούτο Rockefeller γνωστοποίησε τον θάνατό του. Η επιτροπή συνήλθε εκ νέου, για να προχωρήσει στην ακύρωση της απονομής, αλλά μετά από μεγάλη συζήτηση, αποφάσισε ότι έδρασε “καλή τη πίστει”, μη γνωρίζοντας τον θάνατό του και θεωρώντας αυτόν ζώντα, και τελικά δεν ακύρωσε την απόφασή της.

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΧΟΡΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΛΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

Προ πενταετίας περίπου με δωρεά του κ. **ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΩΝ. ΒΛΑΧΑΚΗ**, ο οποίος ανακηρύχθηκε **ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ**, το χορευτικό μας συγκρότημα απέκτησε 25 ωραιότερες πλήρεις φορεσιές, 15 γυναικείες και 10 ανδρικές σε χαλκιδικιώτικη ραφή.

Ήδη προκύπτει η ανάγκη να υπάρχει και άλλη μια σειρά από στολές.

Για το λόγο αυτό ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΧΟΡΗΓΟΣ για τη ραφή-προμήθεια των νέων στολών.

Η χορηγία μπορεί να αναφέρεται στην κατασκευή του συνολικού αριθμού των στολών ή μέρους αυτών, ανάλογα με τη διάθεση και τη δυνατότητα του χορηγού.

Για κάθε πληροφορία στο τηλέφωνο του προέδρου του Δ.Σ. κ. Μιχ. Καρτσιώτη 6946470157.

Ο ΦΑΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΨΙΜΟ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ ΤΟ ΒΡΑΔΥ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΝΑΓΙΑ

ΣΤΑΥΡΟΣ ΑΥΤΟΛΟΥΠΗΣ
Καθηγητής Αστρονομίας, Α.Π.Θ.

Κατά την περίοδο του ενός περίπου μήνα πριν το Πάσχα, όπως την έζησα εγώ στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1950, όλοι οι μαθητές του Δημοτικού Σχολείου της Μεγάλης Παναγίας Χαλκιδικής βρισκόμασταν σε μεγάλη κινητοποίηση. Νιώθαμε βαθιά το χρέος της συνέχισης του μεγάλου εθίμου του χωριού μας, που ήταν το φτιάξιμο του "φανού" και το κάψιμο του Ιούδα το βράδυ της Ανάστασης. Δεν θέλαμε απλώς να διατηρήσουμε αυτό το έθιμο. Θέλαμε κάθε χρόνο να είναι ο φανός μεγαλύτερος από τους φανούς των προηγούμενων χρόνων.

Ο φανός κατασκευάζονταν με πουρναρίσια κλαδιά τα οποία περιπλέκονταν κυκλικά γύρω από τρεις πανύψηλους κορμούς δέντρων, που τους έφερναν από το βουνό συνήθως οι υλοτόμοι του Δημοτικού Συνεταιρισμού του χωριού μας. Οι κορμοί αυτοί συμπληρώνονταν προκειμένου ο φανός να πάρει το μέγιστο δυνατό ύψος ανάλογα με την ποσότητα των κλαδιών που είχαμε κουβαλήσει εμείς οι μαθητές. Πάντα ονειρευόμασταν εμείς οι μικροί κουβαλητές το ύψος του φανού να είναι τόσο μεγάλο, ώστε ο φανός το βράδυ της Ανάστασης να φανεί από το Γομάτι με το οποίο γειτονικό χωριό από τα παλιά χρόνια είχαμε ανταγωνισμό για τον μεγαλύτερο φανό, διότι και σ' αυτό το χωριό έχουν το ίδιο έθιμο το βράδυ της Ανάστασης.

Στην κορυφή του φανού τοποθετούσαμε τον Ιούδα. Όλη τη Μεγάλη Εβδομάδα ένας ηλικιωμένος συγχωριανός μας κατασκεύαζε στην αυλή του σπιτιού του, κάτω από τη συνεχή παρακολούθηση των παιδιών της γειτονιάς του, έναν αχυράνθρωπο-Ιούδα. Το απόγευμα της Μεγάλης Πέμπτης σαν σε θεατρική παράσταση, αφού τοποθετούσε με άριστη σκηνοθεσία τον αχυράνθρωπο-Ιούδα πάνω στο σαμάρι του γαϊδουράκου του, ώστε να μοιάζει με αληθινό άνθρωπο, περιφέρονταν σ' όλα τα σοκάκια του χωριού με πολυπληθή ακολουθία μικρών μαθητών. Το περιπαιχτικό αυτό σεργιάνισμα του Ιούδα-προδότη στους

δρόμους και τις πλατείες του χωριού κατέληγε στο προαύλιο της εκκλησίας, όπου ήδη ήταν στημένος ο φανός.

Ένα συνήθως ευέλικτο τσομπανόπουλο σκαρφάωνε πάνω στα κλαδιά του φανού και με έναν σχοινί ανέβαζε τον Ιούδα και τον τοποθετούσε σε κατάλληλη στάση στην κορυφή του φανού. Τις υπόλοιπες δύο ημέρες μέχρι την Ανάσταση δεν υπήρχε νέος ή γέρος που να μην πήγαινε να δει τον αχυράνθρωπο-Ιούδα και να μην σχολιάσει την επιτυχία της κατασκευής του.

Για να μαζευτούν όλα αυτά τα κλαδιά ή κλαδούρες, όπως τα λέγαμε, έπρεπε να δουλέψουν κατά το έθιμο οι μαθητές κυρίως των δύο μεγάλων τάξεων του Δημοτικού Σχολείου. Για ένα μήνα πριν την Ανάσταση και κάθε ημέρα τις μεσημβρινές ώρες μετά το πρωινό μάθημα και πριν κτυπήσει η καμπάνα της εκκλησίας για το απογευματινό μάθημα, οι μαθητές κουβαλούσαμε τα πουρναρίσια αυτά κλαδιά στο προαύλιο της εκκλησίας.

Κτυπούσαμε τις καμπάνες της εκκλησίας και φωνάζαμε δυνατά: «Ακούτι χώρα, όποιος είναι να πάμε για κλαδούρες».

Τότε όλοι σχεδόν οι μαθητές της Πέμπτης και της Έκτης τάξης, με ένα μικρό τσεκουράκι στο χέρι, που το λέγαμε «μπαλτά», συγκεντρωνόμασταν γύρω από το καμπαναριό και ξεκινούσαμε όλοι μαζί για τον διπλανό λόφο του Αγίου Ελευθερίου. Δεν έλειπαν βέβαια και τα παράπονα των ηλικιωμένων της γειτονιάς της εκκλησίας για τα ασταμάτητα δυνατά κτυπήματα των μεγάλων καμπάνων που κάναμε για το κάλεσμα των συμμαθητών μας.

Τις περισσότερες φορές ακολουθούσαν και μαθητές των μικρότερων τάξεων. Την περίοδο πριν το Πάσχα, εκείνα τα χρόνια, όλοι οι γονείς μας βρίσκονταν στα χωράφια. Ήταν η περίοδος με τις πολλές δουλειές κυρίως στα αμπέλια και στο ξεβοτάνισμα των σιτηρών, διότι τότε δεν υπήρχαν φάρμακα για το ράντισμα των ζιζανίων. Το Σχολείο λειτουργούσε πρωί

Το κρέμασμα του Ιούδα στην κορυφή του φανού.

και απόγευμα και το κάλεσμα των μαθητών για την έναρξη των μαθημάτων γίνονταν με το κτύπημα της μεγάλης καμπάνας του καμπαναριού της εκκλησίας από κάποιον μαθητή, τον οποίο έστελνε ο Διευθυντής του Σχολείου, διότι τότε κανένας σχεδόν γονέας δεν είχε ρολόγι στο σπίτι του.

Την ώρα κατά τη διάρκεια της ημέρας οι γονείς μας την υπολόγιζαν από τη θέση του Ήλιου ως προς τον ορίζοντα, καθώς η κάθε σπιθαμή τεντωμένου χεριού μετρούσε μία ώρα για την μετακίνηση του Ήλιου στην ουράνια σφαίρα. Την ώρα επίσης την υπολόγιζαν και από το κτύπημα της καμπάνας για τον όρθρο και τον εσπερινό, καθώς και για το πρωινό και απογευματινό μάθημα στο Σχολείο. Στις περιπτώσεις που είχε συννεφιά, αντιλαμβάνονταν την ώρα της δύσης του Ήλιου από το ομαδικό πέταγμα που έκαναν τα κοράκια προς τα γνωστά ορεινά μέρη, όπου κούρνιαζαν τις νύκτες.

Την ώρα κατά τη διάρκεια των μεγάλων χειμωνιάτικων νυκτών, που χρειαζόταν ο υπολογισμός της κυρίως για τον μεσονύκτιο σκάρο των κοπαδιών, προκειμένου να συμπληρώσουν τα ζώα τη διατροφή τους, την υπολόγιζαν από τη θέση της Πούλιας, που γι' αυτόν το λόγο η Πούλια λέγεται και «*Νυχτερινός Χειμωνιάτικος Ήλιος*». Για ωροδείκτη τις καλοκαιρινές νύχτες χρησιμοποιούσαν το καλοκαιρινό τρίγωνο. Αυτό σχηματίζεται από τα τρία πιο λαμπρά καλοκαιρινά αστέρια της Λύρας, του Κύκνου και του Αετού.

Πολλές φορές όμως βοηθούσε για τον υπολογισμό της νυχτερινής ώρας και η θέση της λαμπρής Αφροδίτης. Η Αφροδίτη είναι το πιο λαμπρό, μετά το Φεγγάρι, ουράνιο σώμα, που άλλοτε λάμπει στον δυτικό ορίζοντα για τρεις το πολύ ώρες μετά τη δύση του Ήλιου, ως Αποσπερίτης και το λέμε άστρο της νύχτας και άλλοτε λάμπει στον ανατολικό ορίζοντα για τρεις το πολύ ώρες ως Αυγερινός, πριν από την ανατολή του Ήλιου και το λέμε και άστρο της ημέρας, ειδικά για τους κτηνοτρόφους ήταν ένα από τα καλύτερα ρολόγια τους.

Αφού λοιπόν οι γονείς μας την περίοδο αυτή, πριν από το Πάσχα, έλειπαν όλη σχεδόν την ημέρα στα κτήματα, εμείς οι μαθητές είχαμε μεγάλη ελευθερία τις μεσημβρινές ώρες, δηλαδή από το σχολασμα των πρωινών μαθημάτων μέχρι την έναρξη του απογευματινού δώρου μαθήματος. Τρώγαμε γρήγορα το ψωμί με λίγο τυρί ή ελιές, που ήταν μέσα σε μια πετσέτα, που τη λέγαμε «*ρούτα*» και ήταν κρεμασμένη από ένα καρφί της εξώπορτας του σπιτιού, και στη συνέχεια αρχίζαμε ένα ατέλειωτο παιχνίδι.

Έτσι και το κουβάλημα των κλαδούρων για το φανό ήταν χωρίς τον έλεγχο των γονιών μας για το διάβασμα και χωρίς τις συμβουλές τους για τον κίνδυνο από τα φίδια ή για τον τυχόν τραυματισμό μας με τους μπαλτάδες με τους οποίους κόβαμε τα πουρ-

νάρια.

Οι μικροί μαθητές αντί για τους μπαλτάδες είχαν μαζί τους τα συρμάτινα αυτοσχέδια αυτοκινητάκια τους για να κουβαλήσουν κανένα μικρό κλαδάκι ως παιχνίδι. Τα αυτοκινητάκια αυτά, που τα κατασκευάζαμε οι ίδιοι με σύρματα, που βρísκαμε στους φράχτες των χωραφιών από τις αχυρένιες μπάλες, είχαν δύο ή και τέσσερις ρόδες και το τιμόνι ήταν στο ύψος των χεριών μας. Μέχρι και στο Σχολείο πηγαίναμε μ' αυτά για να τα δείχνουμε στους συμμαθητές μας.

Ήταν τόσο μεγάλη η χαρά που νιώθαμε, καθώς όλοι οι μαθητές παρέες-παρέες όλη τη Μεγάλη Τεσσαρακοστή κουβαλούσαμε τις κλαδούρες με τραγούδια και παιχνίδια, ώστε βρήκαμε έναν τρόπο να συνεχίζουμε και μετά το Πάσχα τη συνήθεια αυτή. Μετά το Πάσχα η Άνοιξη ήταν πάντα προχωρημένη για τα καλά και τα χαμηλά πουρνάρια στον λόφο του Αγίου Ελευθερίου ήταν καταστολισμένα από την αφάκη, που τα περιτύλιγε. Η αφάκη είναι ένα αναρριχητικό μονοετές φυτό, σαν τον βίκο, με ωραία βυσσινί λουλούδια σε ομαδούλες που μοιάζουν με κτένες. Η αφάκη είναι η αγαπημένη τροφή των γαϊδουριών και των μουλαριών και κυρίως ξηρή κατά τη διάρκεια του χειμώνα.

Έτσι λοιπόν μετά το τέλος των πρωινών μαθημάτων η μεγάλη καμπάνα της εκκλησίας συνέχιζε να κτυπάει, αλλά αυτήν τη φορά συνοδευόταν από τις δυνατές φωνές των παιδιών «*Ακούτι χώρα, όποιος είναι να πάμε για αφάκη*». Στο μάζεμα όμως της αφάκης οι κίνδυνοι από τα φίδια ήταν πολύ μεγαλύτεροι καθώς πολλά φίδια τα βρísκαμε κουλουριασμένα πάνω στις πυκνόφυλλες αφάκες να λιάζονται περιμένοντας την τροφή τους.

Ο φανός από το πρωί της Μεγάλης Παρασκευής, ήταν ήδη έτοιμος και έτσι άρχιζε η μεγάλη αγωνία για το άναμμα του με το πρώτο ψάλσιμο του «*Χριστός Ανέστη*». Υπήρχε μάλιστα και ο ανταγωνισμός για το ποιος θα ήταν αυτός που θα έβαζε πρώτος τη φωτιά στο φανό.

Έτσι μερικοί μαθητές σε κάποιες απόκρυφες γωνίες της βάσης του φανού τρύπωναν κρυφά από τους άλλους εύφλεκτα ξερόχορτα, από όπου προσπαθούσαν το βράδυ της Ανάστασης να βάλουν με τις λαμπάδες τους πρώτοι αυτοί φωτιά στο φανό.

Έχοντας συνέχεια αυτήν την πρωτιά στο μυαλό τους όλη τη Μεγάλη Παρασκευή και το Μεγάλο Σάββατο, υπήρξε παλαιότερα και μια χρονιά που κάποιος μαθητής κάνοντας τις πρόβες του έβαλε φωτιά στο φανό πρωί-πρωί του Μεγάλου Σαββάτου. Έτσι εκείνη τη χρονιά όλοι μικροί και μεγάλοι επιστρατεύθηκαν από την κοινότητα για να ξαναστήσουν το φανό και να ξαναφτιάξουν τον Ιούδα σε μια ημέρα.

Συνεχίζει πραγματικά και σήμερα ακόμη, που υπάρχουν τα πυροτεχνήματα, ο φανός να έχει την

πρώτη θέση στη χαρά για την αναμονή της Ανάστασης. Όλοι περιμένουν με τις λαμπάδες αναμμένες στο χέρι να ξεκινήσει από τον ιερέα η ανάγνωση του Αναστάσιμου Ευαγγελίου «*Διαγενομένου του Σαββάτου...*». Και αμέσως αρχίζει από δεκάδες λαμπάδες η προσπάθεια του ανάμματος του φανού.

Το ανοιξιάτικο μεσονύκτιο αρωματισμένο από τα άπειρα αγριολούλουδα αεράκι βοηθάει στο εκρηκτικό άναμμα του φανού και τότε όλοι παρακολουθούν από λεπτό σε λεπτό να δουν και τον Ιούδα να καίγεται, τιμωρημένος για την προδοσία του Θείου δασκάλου του. Πάνω στο φανό σε ύψος περίπου δέκα μέτρων, ο Ιούδας παραδίδεται στις επιθετικές φλόγες της φωτιάς. Χάνει στην αρχή τα χέρια του και τα πόδια του, που μεταμορφωμένα σε στάχτη σκορπίζονται στον αέρα σαν πυροτεχνήματα και μετά σιγά-σιγά καίγεται και το σώμα του.

Μέχρι τη στιγμή που ο ιερέας με τους ψάλτες ξαναισέρχονται στο Ναό για τη συνέχιση της Θείας Αναστάσιμης Ακολουθίας, οι αλαλαγμοί και οι φωνές των φιλέορων συγχωριανών μας, συνοδευόμενες από τα τρανταχτά γέλια τους τσουγκρίζοντας ταυτόχρονα και τα κόκκινα αυγά τους, πλημμυρίζουν την

ατμόσφαιρα.

Οι άνθρωποι της υπαίθρου, δηλαδή οι γεωργοί και κυρίως οι κτηνοτρόφοι, συνηθισμένοι στο κρύο και με τη βιωματική αγάπη τους προς τη φωτιά εκείνα τα χρόνια δεν άφηναν το φανό για να πάμε μέσα στην εκκλησία. Καθισμένοι κυκλωτικά γύρω από τον καρβουνιασμένο πλέον φανό με την άφθονη εκπεμπόμενη ζέστη, άρχιζαν τις ατέλειωτες ποιμενικές διηγήσεις τους. Άλλοι επαινούσαν τα σκυλιά τους και διηγούνταν τις μάχες τους με τους λύκους σε νύχτες χειμωνιάτικες με χιόνια και ομίχλες, αλλά και σε νύχτες καλοκαιρινές. Άλλοι περηφανεύονταν για την πολλή παραγωγή των κοπαδιών τους σε γάλα και των χωραφιών τους σε σιτηρά, ενώ οι υλοτόμοι επαινούσαν τα γερά μουλάρια τους για το βαρύ φορτίο που κουβαλούσαν στα δύσβατα βουνά.

Τα πουρναρίσια κάρβουνα όχι μόνο κρατούσαν τη ζεστασιά όλη τη νύχτα της Ανάστασης, αλλά και σε όλη τη διάρκεια της ημέρας του Πάσχα έδιναν την ευκαιρία στα παιδιά για διάφορα παιχνίδια.

Σήμερα συνεχίζεται στη Μεγάλη Παναγία το έθιμο του φανού και το κάψιμο του Ιούδα, αλλά με τη φροντίδα πλέον κυρίως της τοπικής αυτοδιοίκησης.

* * *

συνέχεια από σελίδα 6

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΩΜΑ ΚΡΗΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΟΜΑΧΩΝ ΤΟΥ Ι. ΝΤΑΦΩΤΗ

τους έντυναν με εργατικά ρούχα και τους εμφάνιζαν ως εργάτες των κηπευτικών της περιοχής και τους έστελναν στη Θεσσαλονίκη –όπου το Ελληνικό προξενείο φρόντιζε για την αποστολή τους στην ελεύθερη Ελλάδα. Ο ίδιος ο Νταφώτης μάλιστα, που διέθετε γαλλικό διαβατήριο και ήξερε άριστα τα γαλλικά, οδηγήθηκε στη Θεσσαλονίκη καβάλα σ' άλογο, εμφανιζόμενος ως Γάλλος γιατρός, περιηγητής!

Έτσι, άδοξα, και εντελώς αντίθετα από την βασική αποστολή τους, το σώμα του Νταφώτη δεν εκτέλεσε την αποστολή του. Δεν συνάντησε καν κομιτατζήδες, οι οποίοι προτίμησαν να κρύβονται και να δίνουν συνεχείς πληροφορίες στην τουρκική εξουσία για το σώμα Νταφώτη, αντί να το αντιμετωπίσουν οι ίδιοι. Και αυτή η περιπέτεια έδειξε πως τα πολυπληθή σώματα, με ανάγκη μεταφορικών μέσων κλπ, ήταν ακατάλληλα για αντάρτικον αγώνα, αφού προκαλούσαν την ένοπλη αντίδραση της τουρκικής εξουσίας. Ωστόσο, η προσφορά του σώματος Νταφώτη ήταν σημαντική, αφού ζωντάνεψε τον Μακεδονικόν Αγώνα σε μια κρίσιμη περίοδο, κατά την οποία οι Βούλγαροι απειλού-

σαν να κυριαρχήσουν, ειδικά στην κεντρική και στη βόρεια Μακεδονία. Βέβαια, χρειάστηκαν πολλοί ακόμη αγώνες, και αίμα πολύ, στη μεγάλη αυτή προσπάθεια, η οποία ολοκληρώθηκε με τους Βαλκανικούς Πολέμους, που έγιναν λίγα χρόνια αργότερα.

Οι νεκροί της μάχης της Αγ. Αναστασίας

1. Νικόλαος Νταφώτης, υπαρχηγός ανιψιός του αρχηγού. 2. Ζαχαρίας Φυσαράκης, μονόχειρας βομβιστής. 3. Αριστοτέλης Κωνστανταράκης, εγγονός του θρυλικού καπετάνιου της Κρήτης Μιχ. Κόρακα. 4. Μιχαήλ Μανουσάκης. 5. Νικόλαος Μπογιατζής. 6. Βασίλειος Σιγάλας. 7. Παναγιώτης Πρινοκονάς. 8. Ιωάννης Γιανναδάκης. 9. Ηρακλής Σκανδαλάκης. 10. Εμμανουήλ Χατζημανωλάκης. 11. Δημήτριος Μαλακόπουλος (από τη Γαλάτιστα).

Οι Τούρκοι επέτρεψαν στους μοναχούς της Μονής να θάψουν χριστιανικά τους Έλληνες νεκρούς, τους οποίους έθαψαν στο νεκροταφείο της Μονής. Αργότερα τα οστά τους τοποθετήθηκαν σε οστεοφυλάκιο, το οποίο βρίσκεται σήμερα στον χώρο του μνημείου Χάψα. Πιθανόν ο Δ. Μαλακόπουλος να θάφτηκε στη Γαλάτιστα.

Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ «ΚΟΙΝΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ» ΤΗΣ ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1820

ΝΙΚΟΣ ΕΜΜ. ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ερευνητής - Συγγραφέας

Η Κασσάνδρα έπειτα από μια περίοδο σχετικής ερήμωσης τον 15ο και 16ο αιώνα παραχωρήθηκε από τον σουλτάνο Μουράτ Γ΄ στον λευκό αρχιευνούχο του παλατιού του Gazanfer Ağa, ο οποίος με τη σειρά του γύρω στα 1588 τη μετέτρεψε σε μουσουλμανικό βακούφι. Το γεγονός αυτό παρείχε τη δυνατότητα στους νέους κατοίκους, οι οποίοι πραγματοποίησαν τον ανασυνοικισμό της χερσονήσου, μιας σειράς φοροαπαλλαγών. Τα σημερινά χωριά άρχισαν να δημιουργούνται στα τέλη του 16ου αιώνα και μαζί με τα Αγιορείτικα μετόχια διαχειρίζονταν ένα μέρος των πλουτοπαραγωγικών πηγών της περιοχής, όπως ήταν τα πυκνά πευκοδάση και τα προϊόντα που παρήγαγαν αυτά (ξύλα, μέλι, ρητίνη). Μετά την επανάσταση του 1821 και την ολοκληρωτική καταστροφή των οικισμών της Κασσάνδρας, ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού κατόρθωσε να γλιτώσει από την οθωμανική λαίλαπα καταφεύγοντας στις Σποράδες.

Η αμνηστία που δόθηκε στους κατοίκους της Χαλκιδικής από τις οθωμανικές αρχές σε πρώτη φάση το 1822 και στους κατοίκους της Κασσάνδρας το 1827 υπήρξε το κίνητρο για την επανάκαμψη των προσφύγων στις εστίες τους. Ήδη από το 1822 οι πρώτοι Κασσανδρινοί είχαν αρχίσει σταδιακά να επιστρέφουν στα χωριά τους και να θέτουν τις βάσεις για μια νέα αρχή στη ζωή τους. Το 1824 Κασσανδρινοί που είχαν εγκατασταθεί ήδη στην πατρίδα τους σε συνεργασία με τους συμπατριώτες τους παροίκους των Σποράδων στα πλαίσια προφανώς μιας φορολογικής ευελιξίας που τους παρείχε το καθεστώς του βακουφιού του Γκαζανφέρ Αγά, συγκρότησαν ένα Κοινό Ταμείο τη λεγόμενη «Γενική Κάσσα». Στη «Γενική Κάσσα» θα συγκεντρώνονταν τα έσοδα από την εκμετάλλευση της ξυλείας, των μελισσιών και των υπόλοιπων προϊόντων της χερσονήσου, με απώτερο σκοπό τα χρήματα αυτά να διατίθενται για τις ανάγκες των ενδεών Κασσανδρινών και για την αποπληρωμή των διαφόρων χρεών που είχαν τα χωριά απέναντι στους δανειστές τους. Ως διαχειριστή του κοινού αυτού ταμείου όρισαν τον γνωστό οπλαρχηγό Αναστάσιο Χιμευτό από τα Παζαράκια, ο οποίος κάθε έξι μήνες είχε την υποχρέωση να αποδίδει λογαριασμό των εσόδων σε μια επιτροπή επιφανών κατοίκων της Κασσάνδρας. Οι συγκεκριμένοι όπως φαίνεται είχαν και προεπαναστατικά τον πρώτο λόγο στα κοινά της πατρίδας τους. Μη δυνάμενος ο Χιμευτός να

ανταποκριθεί πλήρως σε αυτά τα καθήκοντα καθώς παράλληλα η επανάσταση στη νότια Ελλάδα συνεχιζόταν και ο ίδιος πολεμούσε στο πλευρό του Καρατάσου, ανέθεσε την όλη διαδικασία της διαχείρισης των χρημάτων στον πατέρα του Γερο Χιμευτό. Από το 1826 και μετά η άρνηση του Χιμευτού να αποδώσει τα χρήματα της «Γενικής Κάσσας» και να καταθέσει τον απολογισμό των εσόδων οδήγησε σε μια σειρά ενδοκοινοτικών διενέξεων, στην οποία ενεπλάκησαν τόσο οι πάροικοι των Σποράδων και η ελληνική διοίκηση του Καποδίστρια, όπου απευθύνθηκαν, όσο και οι επαναπατρισθέντες κάτοικοι της Κασσάνδρας με τον τοπικό βοεβόδα και την οθωμανική διοίκηση της Θεσσαλονίκης. Από την αλληλογραφία του διοικητή Σκοπέλου Δημ. Κριεζή προκύπτει ότι το 1828 ο Χιμευτός πήγε ο ίδιος στην Κασσάνδρα. Κι ενώ οι επαναπατρισθέντες κάτοικοι της χερσονήσου υποστήριζαν την παρουσία του εκεί ως εγγυητή της ασφάλειας από τις πειρατικές επιδρομές και από τις ασυδοσίες των Οθωμανών, οι Κασσανδρινοί της Σκοπέλου παρακινημένοι από μια ομάδα συμπατριωτών τους επιδίωκαν την αποπομπή του Χιμευτού από την πατρίδα τους και την ανάληψη από τους ίδιους της διαχείρισης των κοινών εσόδων.

Γενικά παρατηρούμε μια υποβόσκουσα επιθυμία των προκρίτων αλλά και του Χιμευτού να ελέγξουν το κοινό ταμείο σε βάρος των εξαθλιωμένων από την επανάσταση Κασσανδρινών. Δεν γνωρίζουμε με λεπτομέρειες την εξέλιξη της υπόθεσης, ούτε φυσικά και τις πραγματικές προθέσεις των δύο πλευρών. Ο Αναστάσιος Χιμευτός το 1830 εγκατέλειψε την Κασσάνδρα και επέστρεψε στα στρατιωτικά του καθήκοντα στον τακτικό στρατό του Καποδίστρια. Τελικά εγκαταστάθηκε στην Αταλάντη Φθιώτιδας, όπου και πέρασε την υπόλοιπη ζωή του, μαζί με τον αδερφό του Ιωάννη.

Σε ένα από τα έγγραφα που αφορούν στη συγκεκριμένη υπόθεση, το οποίο χρονολογείται το 1829, αναγράφονται κάποια ονόματα επαναπατρισθέντων Κασσανδρινών, οι οποίοι μάλλον εκτελούσαν και χρέη προκρίτων στα χωριά τους. Το έγγραφο αυτό αποτελεί σημαντική πηγή για την προσωπογραφία των χωριών της Κασσάνδρας στα πρώτα χρόνια μετά την επανάσταση.

ΑΘΥΤΟΣ: Παννάκης κοτζάμπασης του Κοινού, Παννιός Διαμαντή, Παννάκης Θεοχάρη, Γεωργάκης

του Γιαννάκη, παπα Δημήτριος, **ΒΑΛΤΑ**: Παπα Αθανάσιος, παπα Παναγιώτης, Χριστόδουλος Τζελεπή, Αναγνώστης Σαραφιανού, Γερο Μαργαρίτης, Τριαντάφυλλος Χασάπη, Στέριος Παλουζούδη, Φώτης, Γεωργάκης, **ΦΟΥΡΚΑ**: Κυπαρίσσης Χριστοδούλου, Αντρώνης Μιχάλη, Γιαννάκης Μιχάλη, Νικόλας Χριστοδούλου, Σαραφιανός Γιαννάκη, παπα Δημήτρης Αναγνώστη, Μπαλάσης Μαλάκη, Γραμμένος, Θανάσης Κωνσταντή, Δημήτρης Γεωργάκη, **ΚΑΛΑΝΔΡΑ**: Θανάσης Γεωργίου, Θεοδόσης Καραγιάννη, Γεώργης Κατακαλούδης, Νικολάκης Γεωργάκη, Δημήτρης Γιαννάκη, Δημήτρης Αργύρη, Ρήγας Αντωνούδης, Αργύρης Γιάννη, Γεώργης Κωνσταντίνου, Κυρίτζης Ρήγα, Στάθης Βαϊτσούδη, Κώστας Γεώργη, Γιάννος Παρμπούση, **ΤΣΑΠΡΑΝΙ**: Γεώργης Χριστοδούλου, Γιαννάκης Κυπαρίσση, Δημητράκης Αποστόλη, Κωνσταντίνος Ακύλα, Γεωργάκης Αλεξανδρή, Μιχαλάκης Γεωργάκη, **ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ**: Δημη-

τράκης Παγίδα, Κυριαζής Δημήτρη, Γιάννης Δήμου, Κωνσταντίνος Ρήγα, Δημητράκης Γιάννη, **ΠΑΛΙΟΥΡΓΙ**: Παπα Μαργαρίτης, Δημήτρης, Μαστρογιάννης, Παραδείσης, Κωνσταντίνος Τσατσαρώνη, Νικόλας Λάμπρου, Γεωργάκης, Σταμάτης Γεωργίου, Αναγνώστης Δήμου, **ΚΑΨΟΧΩΡΑ**: Παπα Γιώργης, Κωνσταντίνος Αποστόλη, Σταμάτης Κοτζά, Κωνσταντής, Χριστόδουλος, Κωνσταντής Μιχάλη, Αλεξανδρής Χριστοδούλου, Αστέριος Γιώργη, Σαραφιανός Γεωργίου, Γιαννάκης Δημητρίου, **ΠΟΛΥΧΡΟΝΟ**: Παπα Τριαντάφυλλος, Μιχαλάκης Χριστοδούλου, Σαραφιανός, Δημητράκης, Ανδρέας, Διαματάρης, Αλεξανδρής, **ΠΑΖΑΡΑΚΙΑ**: Δημητράκης, Αντώνης, Μιχαλάκης, παπα Παναγιώτης, Κρήτου, Μοσκοπόπουλος, Χρήστος, Νικολάκης, Γιαννάκης Μόσχου. Σε αντίστοιχο έγγραφο από τη Σκόπελο υπογράφουν άλλοι πενήντα Κασσανδρινοί, χωρίς ωστόσο να αναφέρουν τον ακριβή τόπο καταγωγής τους.

* * *

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑ-ΘΑΝΑΣΗ ΤΗΣ ΣΑΡΤΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΓΓ. ΣΜΑΓΑΣ

πρώην Εκπαιδευτικός - Συγγραφέας

Πολλές φορές κατακλύζομαι από τη θύση της πολύπαθης ζωής του παπα-Θανάση της Σάρτης, όπως μας την αφηγήθηκε ο ίδιος ο σεβάσμιος γέροντας. Αναλογίζομαι όμως, μήπως το πέρασμα του χρόνου, περίπου σαράντα χρόνια τώρα, σε συνδυασμό με τη βαθιά εκτίμηση στο πρόσωπό του, διαμόρφωσαν την τραγική του ιστορία, σύμφωνα με το συναισθηματικό φορτίο που αποκόμισα απ' αυτήν. Η επιβεβαίωση όμως των γεγονότων της αφήγησης και από τη γυναίκα μου, τον έτερο αυτίκοο ακροατή, με καθησυχάζει ότι θα διηγηθώ μια τραγική ιστορία απόλυτα αληθινή.

Ο παπα-Θανάσης της Σάρτης ήταν καλογερόπαπας, μοναχός που χειροτονήθηκε ιερέας το 1956. Μόναζε στο σπίτι του Ιερόθεου στην Κερασιά του Αγίου Όρους, απ' όπου κλήθηκε το 1963 να προσφέρει τις υπηρεσίες του ως ιερέας στη γραφική, αλλά και δυσπρόσιτη τότε Σάρτη.

Τον γνώρισα αργότερα, μετά το 1977, όταν υπηρετήσαμε με τη σύζυγό μου δάσκαλοι στο εκεί δημοτικό σχολείο. Ήταν ένας εύσωμος, φαρδοπρόσωπος γέροντας με μια απέραντη καλοσύνη και πραότητα, που άγγιζε τα όρια της παιδικής αφέλειας και αγαθότητας. Ήταν καλόκαρδος, φιλόξενος, συγκαταβατικός με μια υπέρμετρη δόση αυτοσαρκασμού.

Τον θυμάμαι συχνά στο βράχο πάνω από τα «Σκαλάκια», μπροστά στο παλιό σχολείο με το νοσταλγι-

κό του βλέμμα να ατενίζει για ώρες το Άγιον Όρος. Δεν ξέρω αν αυτή η αναπόληση ήταν για τη μοναχική ζωή που άφησε στην απέναντι στεριά ή για τη ζωή, που τόσο βάνουσα ξεθεμελίωσε η τραγική του μοίρα. Αλλωστε συχνά, όποτε ο καιρός και τα καθήκοντά του το επέτρεπαν, επιβιβαζόταν στο πρώτο ψαροκάικο που σάλπαρε για απέναντι και πήγαινε για μια ψυχική αναβάπτιση στον λατρεμένο του προορισμό, τη Σκήτη της Αγίας Άννας.

Τον πρώτο χρόνο παραμονής μας στη Σάρτη, τη μέρα του Αγίου Αθανασίου, μας κάλεσε οικογενειακά μαζί με άλλους να μας κάνει το τραπέζι. Πέρασαμε μια όμορφη βραδιά με ευχάριστη παρέα και εκτιμήσαμε την άριστη γνώση της αγιορείτικης μαγειρικής του οικοδεσπότη. Για μας όμως, η βραδιά επεφύλασσε μια πιο συνταρακτική αποκάλυψη.

Όταν οι υπόλοιποι καλεσμένοι αποχώρησαν και μείναμε μόνοι, είδα το βλέμμα του παπα-Θανάση να παρακολουθεί με μια εσωτερική ταραχή τη γυναίκα μου, που περιεργαζόταν δύο οικογενειακές φωτογραφίες καδρωμένες και κρεμασμένες στον τοίχο. Επειδή η γυναίκα μου έχει μια εμμονή με τις παλιές φωτογραφίες και τα παραδοσιακά αντικείμενα, ρώτησε, χωρίς να αντιληφθεί τη ψυχική φόρτιση του συνομιλητή της, να μάθει για τα εικονιζόμενα πρόσωπα. Ο παπα-Θανάσης, ύστερα από ολιγόλεπτη σιωπή και με σπασμένη φωνή, μας ανέφερε την παρακάτω ιστορία, που θα σας

αφηγηθώ σε τρίτο πρόσωπο.

Το καλοκαίρι του 1922, τον καιρό της Μικρασιατικής καταστροφής, οι Τσέτες, δηλαδή οι άτακτοι Τούρκοι στρατιώτες που αιματοκύλησαν τον ελληνικό πληθυσμό της Μικράς Ασίας, πέρασαν και κατέσφαξαν και τους κατοίκους των Μουδανιών στην περιοχή της Προύσας, που ήταν η γενέτειρα του παπα-Θανάση. Την ίδια τύχη είχαν οι γονείς του και οι δύο μεγαλύτερες αδελφές του, οι φωτογραφίες των οποίων έδωσαν την αφορμή αυτής της συναρπαστικής αφήγησης.

Ο παπα-Θανάσης, που ήταν μωρό τότε με το κατά κόσμον όνομα Άγγελος Πανάς του Αλεξάνδρου και έτος γεννήσεως 1920, κοιμόταν στην κούνια του πίσω από την πόρτα του δωματίου και δεν έγινε αντιληπτός από τους αιμοσταγείς εισβολείς. Όταν το σκοτάδι της νύχτας έκρυψε τα αίματα και τις σφαγές και έσβησε τις οιωγές και τους θρήνους των κατακρεουργημένων Χριστιανών, το μόνο που απέμεινε μέσα στην τρομακτική σιωπή ήταν το κλάμα του μωρού που ανυποψίαστο αποζητούσε τη θαλπωρή και τη φροντίδα της μάνας του.

Το κλάμα έφθασε στ' αυτιά μιας γυναίκας που επέζησε. Ήταν μια ηλικιωμένη που είχε κρυφτεί την ώρα του χαλασμού σε παρακείμενο ρέμα. Παρέλαβε το μωρό και μαζί τις δύο φωτογραφίες, μοναδικό θυμητάρι της οικογενείας του.

Η γιαγιά με το μωρό στην αγκαλιά κατάφερε να επιβιβαστεί σε πλοίο και να φθάσει ζωντανή στην Καβάλα. Εκεί μεγάλωνε ο μικρός Άγγελος μέσα σε συνθήκες απόλυτης πείνας και φτώχειας. Γι' αυτό, όταν έγινε 11 χρονών, η γριά προστάτισσα του μικρού, παρακάλεσε κάποιον καπετάνιο να τον πάρει μαζί του, τουλάχιστον να ζήσει το παιδί και να μην πεθάνει της πείνας.

Το καράβι ταξίδευε Καβάλα-Άγιον Όρος-Θεσσαλονίκη. Κατά τη διέλευση και το άραγμα του καραβιού στο Άγιον Όρος φιλοξενήθηκαν στο σπίτι κάποιας σκήτης. Εκεί οι καλόγεροι, που ήθελαν κάποιον μικρό υποτακτικό, του ζήτησαν να μείνει μαζί τους. Μάλιστα για να τον δελεάσουν του είπαν «Άγγελε, αν μείνεις

μαζί μας, θα κοιμάσαι σ' αυτό το δωμάτιο». Το δωμάτιο ήταν ένας χώρος γεμάτος αμύγδαλα, καρύδια και κυδώνια. Θυμάμαι αυτολεξεί τη συνέχεια της αφήγησης «Δε χρειάστηκε να μου πουν τίποτε άλλο. Πεινούσα τόσο πολύ, που συμφώνησα αμέσως».

Έκτοτε έζησε στο Άγιον Όρος, έγινε μοναχός με το όνομα Αθανάσιος. Χειροτονήθηκε ιερέας και από το 1963 λειτουργούσε στη Σάρτη, μοιράζοντας τη ζωή του στην ενορία του και στη σκήτη της Αγίας Άννας.

Σε ηλικία 66 ετών, το Μάιο του 1986, θα εκπλήρωνε επιτέλους το μοναδικό όνειρο της ζωής του, θα πήγαινε να προσκυνήσει τα πάτρια εδάφη. Πήρε μέρος σε εκδρομή που οργάνωσαν οι κάτοικοι της Σάρτης. Με μια πλημμύρα συναισθημάτων έφθασε στην Κωνσταντινούπολη και στις 13-5-1986, την ώρα που τα βήματά του τον οδηγούσαν μέσα στο πανανθρώπινο μνημείο της Αγίας Σοφίας, άφησε τη ψυχή του να πετάξει και να πάει να συναντήσει τις ψυχές των γονιών του και των αδελφάδων του. Έτσι έμεινε για πάντα στον τόπο απ' όπου κάποτε τόσο βίαια τον ξεριζώσαν.

Η σορός του μεταφέρθηκε στη Σάρτη, όπου τιμήθηκε με ολονύκτιο θρήνο. Στη συνέχεια ενταφιάστηκε στην Αγία Άννα, στο Άγιον Όρος.

Πριν μερικά χρόνια επιχειρήσαμε με τη σύζυγό μου ένα προσκύνημα που μας έφερε ως τα Μουδανιά της Μικράς Ασίας. Εκεί προσπάθησα να φανταστώ την εικόνα του

χαλασμού και ν' αναστήσω την αισιόδοξη σκηνή της σωτηρίας του μωρού. Μια μικρή ρεματιά ανάμεσα στα σπίτια με τα καφασωτά παράθυρα συνέδραμε την προσπάθειά μου.

Αργότερα, όταν αναζήτησα στη Σάρτη στο σπίτι της εκκλησίας τις γνώριμες φωτογραφίες, ματαιοπόνησα, γιατί μάλλον για κάποιους δεν είχαν καμιά συναισθηματική αξία.

Αυτήν τη σύντομη ιστορία της πολύπαθης ζωής του παπα-Θανάση καταθέτω σαν ένα μικρό μνημόσυνο της ψυχής του και των ψυχών όσων εκπατρίστηκαν, αποχωρίστηκαν οικεία πρόσωπα και έζησαν τον πόνο της προσφυγιάς.

Ο παπά-Θανάσης με τους καλεσμένους του τη βραδιά της αφήγησης της ιστορίας του (18-01-1978).

Ζητείται χορηγός

Ζητείται χορηγός για το επόμενο 32ο τεύχος Ιουλίου-Σεπτεμβρίου 2017.

Η εκτύπωσή του κοστίζει 1980 ευρώ. Η χορηγία μπορεί να γίνει από ένα πρόσωπο ή φορέα ή και από περισσότερα.

Για εκδήλωση ενδιαφέροντος στο τηλέφωνο του προέδρου κ. **Μιχαήλ Καρτσιώτη** 6946470157.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ
«ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ»
(1958-1978) ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»
(Συμβολή στην Ιστορία του Παγχαλκιδικού Συλλόγου)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Θ. ΚΥΡΟΥ
 Φιλολόγος - Θεολόγος

Στα μέσα του 1958 κυκλοφόρησε στη Χαλκιδική με έδρα τη Θεσσαλονίκη μια νέα πολιτική εφημερίδα με τον τίτλο «**ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ**» και τον υπότιτλο «Μηνιαία ανεξάρτητη πολιτική και κοινωνική επιθεώρησης»¹ (σελίδα 24).

Ιδιοκτήτης, Διευθυντής και Υπεύθυνος (με βάση τον Νόμο) της εφημερίδας ήταν ο Γεώργιος Ν. Γεωργούδης από τον Άγιο Νικόλαο της Χαλκιδικής, Αξιωματικός του Ελλην. Στρατού πριν από την εκδοτική του ενασχόληση.

Το πρώτο φύλλο, σύμφωνα με προαναγγελία της εφημερίδας «**ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ**» τον Ιούνιο του 1958, κυκλοφόρησε την 1η Ιουλίου 1958. Δεν γνωρίζουμε πότε κυκλοφόρησε το τελευταίο φύλλο (το τελευταίο φύλλο, που διαθέτει η συλλογή μας είναι το φύλλο 176/2-8-1978). Διέκοψε κατά το 4μηνο Σεπτεμβρίου-Δεκεμβρίου 1967 και τον Νοέμβριο του 1969. Οι διαστάσεις των φύλλων της ήσαν 35X50 εκ.

Στις σελίδες της φιλοξενούνταν άρθρα και ειδησεογραφήματα ποικίλου περιεχομένου πολιτικού, ιστορικού, λαογραφικού, κοινωνικού, θρησκευτικού, οικονομικού, συνδικαλιστικού, αγροτικού, εργατικού κ.λπ.) γραμμένα από τον Διευθυντή και άλλους συνεργάτες. Για τα πολιτικά θέματα οι απόψεις της διαφοροποιούνταν ανάλογα με την κυβερνητική αλλαγή κυρίως (Ενωση Κέντρου, Κυβερνήσεις αποστασίας, χούντα, Κ. Καραμανλής).

Ανάμεσα στα κείμενα με τα παραπάνω περιεχόμενα περιλαμβάνονται και κείμενα, που αφορούν στον Παγχαλκιδικό Σύλλογο και κυρίως (και δυστυχώς) μόνο σε κοινωνικές εκδηλώσεις του (κοπή βασιλόπιτας και χοροί!)².

Στη συνέχεια παρουσιάζονται πολύ περιληπτικά τα κείμενα αυτά (προτάσσοντας τους τίτλους τους) με

σκοπό τη συμβολή στη συμπλήρωση ιστορικών στοιχείων από τη διαδρομή του Παγχαλκιδικού Συλλόγου:
φ. 22/10-4-1960, σ. 4

Η παρουσία του τότε πρωθυπουργού Κων/ντίνου Καραμανλή στον χορό του Παγχαλκιδικού Συλλόγου (19-3-1960).

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Αναφέρεται στον ετήσιο χορό που πραγματοποιήσε ο Σύλλογος στις 19 Μαρτίου στο ξενοδοχείο “Μεντιτερράνεα” και είχε ιστορική επιτυχία, διότι τον τίμησε με την παρουσία του ο Πρωθυπουργός Κων. Καραμανλής, ο οποίος παρέμεινε εκεί πάνω από τρεις ώρες. Εκτός του Πρωθυπουργού παραβρέθηκαν

βουλευτές, ο Νομάρχης Χαλκιδικής, ο Δήμαρχος Πολυγύρου, Υπηρεσιακοί παράγοντες και άλλοι. Για τη διασκέδαση των πολλών συμμετεχόντων φρόντισαν το γυναικείο συγκρότημα Πολυγύρου και ο Τάκης Σαμαράς, ο οποίος τραγούδησε τραγούδια της Χαλκιδικής «αποσπώντας επαξίως τα χειροκροτήματα όλων και την προσοχήν του κ. Πρωθυπουργού».

φ. 27/15-9-1960, σ. 2

Ο ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

Δημοσιεύεται στην αρχή απόσπασμα επιστολής του Προέδρου της Κοινότητας Βάλτας της Κασσάνδρας (που δημοσιεύθηκε και στην εφημερίδα “**ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ**”), ο οποίος σχολιάζει θετικά την απόφαση του Παγχαλκιδικού Συλλόγου να συγκαλέσει συνέδριο όλων των παραγόντων της Χαλκιδικής στον Πολύγυρο με σκοπό την εξέταση, προβολή και προώθηση προς τις αναγκαίες δυνατές λύσεις της γενέτειράς μας³. Στη συνέχεια η εφημερίδα συμβουλεύει το Δ. Σ. του Συλλόγου να αποφασίσει τη σύγκλιση του συνεδρίου «όσον το δυνατόν ταχύτερον». Τέλος δημοσιεύει δηλώσεις του Προέδρου του Συλλόγου Αθ. Φιλιππίδη, οι οποίες αναφέρονται στην επίκριση της εφημερίδας “**ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ**” για την απόφαση του

Συλλόγου, την οποία χαρακτηρίζει άδικη⁴.

φ. 32/18-2-1961, σ. 4

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ

Αναφέρεται στην κοπή της βασιλόπιττας του Συλλόγου στο ξενοδοχείο “Μεντιτερράνεαν” Θεσσαλονίκης με τη συμμετοχή των βουλευτών Β. Βασιλικού (Χαλκιδικής) και Αλεξ. Βογιατζή (Θεσσαλονίκης), του Δημάρχου Πολυγύρου Αθ. Καραγκάνη και του Δ. Σ. της Ένωσης Βαβδινών Θεσσαλονίκης, προς το οποίο απήυθνε θερμά λόγια ο Πρόεδρος του. Το χρυσό νόμισμα της βασιλόπιττας “έπεσε” στον Αρναιώτη επιχειρηματία Αγαπητό Τρικκαλιώτη. (Το ειδησεογράφημα έγραψε ο Χρήστος Δαλαβέρας).

φ. 42/25-1-1962, σσ. 1 και 4

Ο ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Αναφέρεται στην εκδήλωση της κοπής της βασιλόπιττας, κατά την οποία, σύμφωνα με την εφημερίδα, «βαρεία φάνηκαν τα συμπτώματα της βαθιάς κρίσεως που περνάει “Ο ΠΑΓ-

ΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ” και αν δεν γίνη ταχεία ανάσχεσις του κακού και μαζική αναδιοργάνωσις του Συλλόγου, επί ολωσδιόλου νέων βάσεων, πολύ γρήγορα η κρίσις αυτή θα τον οδηγήσει εις την πλήρη διάλυσίν του». Στη συνέχεια αναλύει σε μακροσκελές κείμενο τα αίτια της κρίσεως και στο τέλος καταγράφει τις παρουσίες σημαντικών προσώπων, ανάμεσα στα οποία ήταν και ο τραγουδιστής Τάκης Σαμαράς, που τραγούδησε με κέφι και παλμό. (Το ειδησεογράφημα κοσμείται με δύο φωτογραφίες της εκδήλωσης).

φ. 88/3-2-1966, σ. 2

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ

Αναφέρεται στη γιορτή της “Βασιλόπιττας” του Συλλόγου στο ξενοδοχείο “Μεντιτερράνεαν” της Θεσσαλονίκης στις 9 Ιανουαρίου. Πολλοί ήσαν «οι κλητοί» και όλοι «εκλεκτοί», αλλά υπήρχαν και πολλοί απόντες, ανάμεσα στους οποίους και ο Τάκης Σαμαράς. Η μεγάλη αίθουσα του ξενοδοχείου ήταν ασφυκτικά γεμάτη. Η γιορτή αυτή ήταν γιορτή πολιτισμένη, γιορτή φιλίας και αγάπης. Στο τέλος του ειδησεογραφήματος αναγράφονται τα μέλη του Διοικ. Συμβουλίου, το οποίο αποτελούσαν οι: Θεοδ. Καλτσάς, Πρόεδρος, Στέργιος Τσάκαλος, Αντιπρόεδρος, Παναγ. Καδής, Γεν. Γραμματέας, Γεωργ. Παπαδήμος, Ταμίας, Γεωργ. Αγγελίδης, Βασ. Νάκου Κουτσός, Τιμολέων Μακρογιάννης, τελειόφοιτος σπουδαστής και Αστ. Χασιώτης, τελειόφοιτος σπουδαστής Σύμβουλοι. (Το ειδησεογράφημα κοσμείται με τρεις φωτογραφίες).

φ. 106/19-1-1968, σ. 2

Ο ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ

Ο Διευθυντής της Εφημερίδας με την διαπίστωση

ση ότι ο Σύλλογος «πλησιάζει τα σαράντα χρόνια του, προς τιμήν όλων εκείνων οι οποίοι τον συνέπυξαν και εκείνων που κατά σειράν έκτοτε τον διηκόνησαν» καταθέτει σε μακροσκελές άρθρο του τις σκέψεις του, τις απόψεις του και τις προτάσεις του «διά την ανάπτυξίν του εις ευρύτερα κοινωνικά και πολιτιστικά πλαίσια», ανάμεσα στις οποίες είναι: η αναζήτηση καλύτερης διοίκησης για τον Σύλλογο και η, ως συνέχεια, συγκρότηση μιας Επιτροπής από τους καλύτερους Χαλκιδικιώτες, η οποία με τη Διοίκηση «θα εξετάσουν όλα όσα απαιτούνται» για την ανασυγκρότηση του Συλλόγου, «επί νέων βάσεων, ώστε να μη μείνη τίποτε το απαραίτητον διά την πρόοδον και την γόνιμον δράσιν αυτού». Καταλήγοντας γράφει: «Οφείλομεν εν πάση περιπτώσει να εύρωμεν τον καλύτερον τρόπον, από τον συντομώτερον δρόμον, διά να δώσωμεν νέαν ζωήν εις

τον Σύλλογόν μας, και δι’ αυτόν να προχωρήσωμεν εις ένα πολύ καλύτερον μέλλον αυτού».

φ. 107/20-2-1968, σ. 2

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΚΟΨΙΜΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΤΑΣ

Αναφέρεται στον ετήσιο χορό για «το κόψιμο της Βασιλόπιττας», που έγινε στο ξενοδοχείο “Μεντιτερράνεαν” της Θεσσαλονίκης, με την παρουσία του Αντισυνταγματάρχη Κωνσταντίνου Ασλανίδη, η οποία «δημιούργησε κλίμα χαράς μεταξύ των παρισταμένων, διότι ο κ. Ασλανίδης και ως αξιωματικός αλλά και ως γενικός αρχηγός του ελληνικού αθλητισμού» τιμά τη Χαλκιδική. (Το ειδησεογράφημα κοσμείται με μια φωτογραφία, όπου ο Πρόεδρος του Συλλόγου Θ. Καλτσάς κόβει τη βασιλόπιττα).

φ. 118/31-3-1969, σ. 2

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

Αναφέρεται στον ετήσιο χορό του Συλλόγου, που έγινε στο ξενοδοχείο “Μεντιτερράνεαν” της Θεσσαλονίκης με την παρουσία πάρα πολλών Χαλκιδικιωτών. Η επιτυχημένη εκδήλωση ήταν εκτεταμένη «σε αριθμό και επισημότητα των παρισταμένων», «μεγαλοπρεπής σε εμφάνιση και τόνο», συγκινητική «σε εκδήλωση χαράς και αγάπης μεταξύ όλων γι’ αυτή τη βραδυά». Στο τέλος καταγράφονται ευχαριστίες του Δ. Σ. για την προσφορά τους «υπέρ των φοιτητικών υποτροφιών του Συλλόγου Φοιτητών Χαλκιδικής», τους: Στρατηγό – Δ/ντή Μεταλλείων Κασσάνδρας Χριστ. Γερογιάννη (3000), και Πτέραρχο Νικ. Δέα (1000 δρχ.) και το Δ. Σ. της Αδελφότητας Φλογητινών “Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ” (500 δρχ.).

φ. 127/28-3-1970, σ. 3

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ

Αναφέρεται στον ετήσιο χορό, που έγινε στο ξενο-

δοχείο “Μεντιτερράνεαν” της Θεσσαλονίκης (στις 7 Μαρτίου) «με πολύ κέφι από όλους τους παρισταμένους», ίσως επειδή «οι περισσότεροι των παρισταμένων ήσαν νέοι. Τα νιάτα!...» και με την παρουσία του τραγουδιστή Τάκη Σαμαρά, που συμπλήρωσε «την εικόνα της χαράς και του γλεντιού» με τα τραγούδια του, όπως κάθε χρόνο. Αισθητή ήταν η απουσία του Προέδρου του Συλλόγου Θ. Καλτσά λόγω πένθους και του Αντιπροέδρου του Συλλόγου Στέργιου Τσάκαλου λόγω θανάτου. Στο τέλος του ειδησεογραφήματος ο συντάκτης του αναφέρεται στην απουσία των Δημάρχων και των Προέδρων των Συμβουλίων της Χαλκιδικής και των Ενώσεων, που από παράλειψη του Δ. Σ. του Συλλόγου δεν προσκλήθηκαν.

φ. 134/26-2-1971, σ. 3

Ο ΑΠΟΚΡΗΑΤΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Αναφέρεται στον αποκριάτικο χορό του Συλλόγου, που έγινε στις 24 Ιανουαρίου στο ξενοδοχείο “Μεντιτερράνεαν” Θεσσαλονίκης «με μεγαλοπρέπεια και χαράν χαλκιδικιώτικης λεβεντιάς» με τη συμμετοχή του Τάκη Σαμαρά, ο οποίος «ενθουσίασε όλους, μεγάλους και μικρούς, με τα πλέον αγαπητά και χαρούμενα τραγούδια του τόπου μας». Ανάμεσα στους συμμετέχοντες ήταν και μέλη του Συλλόγου Φοιτητών Χαλκιδικής με προεξάρχοντα τον Πρόεδρό του Απ. Σιώκο, φοιτητή Ιατρικής.

φ. 144/26-2-1972, σ. 2

Ο ΑΠΟΚΡΗΑΤΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Αναφέρεται στον ετήσιο χορό του Συλλόγου στο ξενοδοχείο “Μεντιτερράνεαν” της Θεσσαλονίκης στις 12 Φεβρουαρίου με τη συμμετοχή πολλών Χαλκιδικιωτών, «που διαβιούν και προσφέρουν πολιτισμόν και πρόοδον» στη Θεσσαλονίκη, ανάμεσα στους οποίους ήσαν και μέλη του Συλλόγου Φοιτητών Θεσσαλονίκης. Το ειδησεογράφημα κοσμείται με δύο φωτογραφίες όπου εικονίζονται συνεστιαζόμενοι (γερουσία) και χορευτές (φοιτητές).

φ. 152/8-4-1973, σ. 2

Ο ΑΠΟΚΡΗΑΤΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ ΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ

Αναφέρεται στον αποκριάτικο χορό του Συλλόγου, που έγινε στο ξενοδοχείο “ΗΛΕΚΤΡΑ ΠΑΛΛΑΣ” και «σημείωσε μεγάλην επιτυχίαν» με την παρουσία πολλών Χαλκιδικιωτών και φίλων της Χαλκιδικής, οι οποίοι «κατέκλυσαν κυριολεκτικώς την μεγάλην αίθουσαν του ξενοδοχείου». (Το ειδησεογράφημα κοσμείται με δύο φωτογραφίες συνεστιαζόντων, γερουσίας και φοιτητών).

φ. 168/4-1-1976, σ. 1

ΣΥΝΕΣΤΙΑΣΙΣ ΧΑΡΑΣ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Αναφέρεται στην «έκτακτη αλλά ωραία βραδυνή Συνεστίαση», που έγινε στις 13 Δεκεμβρίου στο κοσμικό κέντρο “ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ” στη Νέα Κρήνη Θεσσαλονίκης.

Η εκδήλωση - γιορτή αυτή ήταν, όπως και όλες οι άλλες εκδηλώσεις του Συλλόγου, «πολιτισμένη και με έξαρση χαράς και αγάπης, με τον παλμό της όλης Χαλκιδικιώτικης φιλικής και πνευματικής ακόμα παρουσίας, που σκέπασε κάθε εναντιότητα ανθρωπίνης αδυναμίας με τους κρουνούς του πατριωτικού και φιλικού μεγαλείου από όλους και για όλους τους παρισταμένους».

Παρόντες στην εκδήλωση ήσαν ο Νομάρχης Χαλκιδικής Νικ. Μπαλκίζας, οι βουλευτές Χαλκιδικής Αθ. Φιλίππιδης, Δημ. Στάμος και Κων. Τσιουπλάκης, ο πρ. βουλευτής Ιω. Κυριαφίνης και αρκετοί άλλοι Χαλκιδικιώτες.

φ. 170/20-3-1976, σ. 1 και 3

Ο ΕΦΕΤΕΙΝΟΣ ΑΠΟΚΡΗΑΤΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ “Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ”

Αναφέρεται στον αποκριάτικο χορό του Συλλόγου που έγινε στο ξενοδοχείο “ΗΛΕΚΤΡΑ ΠΑΛΛΑΣ” Θεσσαλονίκης στις 29 Φεβρουαρίου. Ο χορός χαρακτηρίστηκε από την Εφημερίδα ως ένας από τους σπάνιους χορούς των Χαλκιδικιωτών της Θεσσαλονίκης, «όπου συναντήθηκαν και χάρηκαν και γλέντησαν οι αξίες της Χαλκιδικής μας». Η συμμετοχή ήταν μεγάλη. Ανάμεσα στους συμμετέχοντες ήσαν οι βουλευτές Χαλκιδικής Κ. Τσιουπλάκης, Δ. Στάμος και Αθ. Φιλίππιδης, ο βουλευτής Θεσσαλονίκης Αριστ. Κατσαούνης, ο Νομάρχης Χαλκιδικής Ν. Μπαλκίζας.

Στο ειδησεογράφημα γίνεται αναφορά στην προσφώνηση του Προέδρου του Συλλόγου Θεόδ. Καλτσά προς τον Νομάρχη Χαλκιδικής, ο οποίος αντιφώνησε καλώντας τους Χαλκιδικιώτες να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους για την ωραία πατρίδα μας. (Το ειδησεογράφημα κοσμείται με τρεις φωτογραφίες με μέλη του Συλλόγου συνεστιαζόμενα και χορεύοντα).

Σημειώσεις:

1. Στα φφ. 63/1963 – 104/1967 είχε τον τίτλο: «ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ», στα φφ. 105/1967 – 123/1969 είχε τον τίτλο: «ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΚΑΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ» και στα φφ. 124/1969 – 176;/1978 είχε τον τίτλο: «ΝΕΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ». Επίσης, στον υπότιτλο από το φ. 22/1960 η λέξη “ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ” αντικαταστάθηκε με τη λέξη “ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ”.

2. Βλ. φφ. 42/25-1-1962, σ. 2 και 106/19-1-1968, σ. 2.

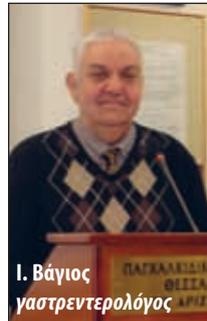
3. Βλ. εφημ. “ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ”, φ. 22/20-9-1960, σ. 3, και πρβλ. Δημ. Θ. Κύρου, Η εφημερίδα “ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ” και η μέσω αυτής προβολή της δραστηριότητας του Παγχαλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης “Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ” (1958 – 1964). (Συμβολή στην Ιστορία του Παγχαλκιδικού Συλλόγου), ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ, τχ. 26/Ιαν. – Μαρτ. 2016, σ. 17

4. Βλ. εφημ. “ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ”, φ. 23/31-10-1960, σ. 1 και πρβλ. Δημ. Θ. Κύρου, ό.π.

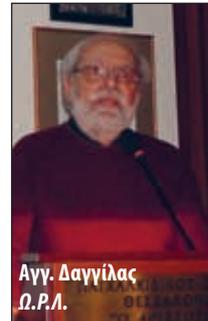

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Ημερίδα υγείας με ομιλητές τρεις ιατρούς 22-2-2017 (ρεπ. σελ. 38)

Ι. Βάγιος
γαστρεντερολόγος

Αγγ. Δαγγίλας
Ω.Ρ.Λ.

Εμμ. Μπέης
παθολόγος

Από την ομιλία του κ. Κώστα Κοκολάκη για την Πολιτική Προστασία 1-3-2017 (ρεπ. σελ. 38)

Κων. Κοκολάκης

Στέργιος Λυρτζής
Ειδικός Γραμματέας του Συλλόγου

Από τον ετήσιο χώρο του Συλλόγου στο Focus 5-3-2017 (ρεπ. σελ. 38)

Άποψη της αίθουσας.

Το νέο Δ.Σ.

Από την ημερίσια εκδρομή σε λουτρά Πόζαρ-Μονή Αρχαγγέλου 11-3-2017 (ρεπ. σελ. 39)

Στην πρόσοψη της Μονής.

Στο προαύλιο της Μονής με φόντο το Καϊμακτσάλαν.

Μεγάλη εκδήλωση: Η ΜΟΥΣΙΚΗ, Ο ΧΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ

Κυριακή 14 Μαΐου 2017. Μέγ

Σκοπός: Η ενίσχυση του έργου του Δημο

Συμμετέχουν οι Σύλλογοι: Ομβριανός Πετροκεράσων, Σαρακατσάνων φοιτητών ΑΠΘ, Ένωση Πον

Διοργάνωση: Σύλλογος Φίλων Εθελοντών και Αναδό

Υποστήριξη: Παγχαλκιδικός Σύλλογ

Η κα Άννα Εφθymiού

Ο κ Θεόδωρος Φλώρος

Η κ. Δωρή Ντάνη

Η κα Νατάσα Λιάντα

Οι "ιέρειες" του Παγχαλκιδικού.

Οι "ιέρειες" του Παγχαλκιδικού

Μικρασιατική καταστροφή (θρηνητικός χορός).

Εμφύλιος (η χαροκαμένη μάνα Ζωή Ντελή).

Το χορευτικό του Παγχαλκιδικού (συμμετοχή).

Το χορευτικό του Μ.Α.Σ. Ομβριανός (συμμετοχή).

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Παραδοσιακή Μουσική Θεσσαλονίκης

Εθνικού Βρεφοκομείου "Άγιος Στυλιανός"

Ποντίων Πανοράματος, Παγχαλκιδικός Σύλλογος "Ο Αριστοτέλης", Σύλλογος Μανδριτσιωτών Θέρμης.

Οργανισμών Οικογενειών του Βρεφοκομείου Άγιος Στυλιανός

της Θεσσαλονίκης "Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ"

(βλ. ρεπορτάζ σελ. 44)

Σαρακατσάνοι φοιτητές του Α.Π.Θ. (συμμετοχή).

Σαρακατσάνες φοιτήτριες του Α.Π.Θ. (συμμετοχή).

Η Ένωση Ποντίων Πανοράματος (συμμετοχή).

Ο Σύλλογος Μανδριτσιωτών Θέρμης (συμμετοχή).

Απονομές
αναμνηστικών.

Τα χορευτικά συγκροτήματα του "Παγχαλκιδικού" και του "Ομβριανού".

Από την ομιλία του φιλολόγου κ. Δημητρίου Κοσμά 15-3-2017 (ρεπ. σελ. 40)

Από την παρουσίαση των βιβλίων του κ. Αθ. Μπαντέ 5-4-2017 (ρεπ. σελ. 41)

Από την ομιλία του φιλολόγου κ. Μιχαήλ Θ. Κουτσού 3-5-2017 (ρεπ. σελ. 41)

Το χορευτικό μας στον Πολύγυρο 7-5-2017 (ρεπ. σελ. 41)

Η χορωδία μας στην Ν. Τρίγλια 4-4-2017 (ρεπ. σελ. 41)

**Τμήμα φιλανθρωπίας
Παρουσίαση του βιβλίου της Κέλλυς Πάλλα: Γιούκα η ηδονοβλεψία 8-5-2017**

Η γυναικεία ομάδα ντεκουπάζ σε μάθημα δημιουργίας 18-5-2017

ΕΝΑ ΟΝΕΙΡΟ ΓΙΝΕΤΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η ΟΙΚΙΑ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΟΤΣΙΑΝΟΥ ΣΤΟΝ ΠΟΛΥΓΥΡΟ ΑΝΑΣΤΗΛΩΝΕΤΑΙ, ΓΙΑ ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΕΙ ΩΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Προϋπολογισμός του έργου: 2.343.214,77 ευρώ

Επιμέλεια: ΜΙΧΑΗΛ ΘΕΜ. ΚΑΡΤΣΙΩΤΗΣ
Πρόεδρος Παγχαλκιδικού Συλλόγου

Εκπληρώνεται

η επιθυμία του αείμνηστου Πολυγυρινού ευπατρίδη **Στέφανου Κότσιανου**, τονίζει σε Δελτίο Τύπου ο Δήμος Πολυγύρου, και ο διακαής πόθος των κατοίκων της πρωτεύουσας της Χαλκιδικής, καθώς το έργο «*Αναστήλωση και εκσυγχρονισμός της οικίας Κότσιανου με μετατροπή της σε Λαογραφικό Μουσείο και χώρο πολιτισμού*» εντάχθηκε με προϋπολογισμό 2.342.214,77 ευρώ στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και αειφόρος ανάπτυξη 2014-20 – Τομέας περιβάλλον και συνεχίζει:

«**Η οικία Κότσιανου** αποτελεί χαρακτηριστικό αστικό δείγμα της Μακεδονικής αρχιτεκτονικής. Πρόκειται για μια παλιά κατοικία και κτίσμα μίας αξιόλογης οικονομικής δραστηριότητας της περιοχής με παραδοσιακά χαρακτηριστικά, παραδοσιακές χρήσεις, ενδιαφέρουσα οργάνωση, αξιοσημείωτα κατασκευαστικά και δομικά στοιχεία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και των παραδοσιακών επαγγελμάτων, που συνδέεται με την ιστορική φάση του Πολυγύρου στο τέλος του 19ου αιώνα και αρχών του 20ου. Αποτελεί μάλιστα συγκρότημα κτιρίων με ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό, ιστορικό και λαογραφικό ενδιαφέρον, έναν πολύ σημαντικό χώρο παραδοσιακών παραγωγικών διαδικασιών, που με τη διάσωση και αξιοποίησή τους θα αναδειχθεί η κοινωνικό - οικονομική ζωή του τόπου και θα διαφυλαχθεί η ιστορική μνήμη. Ταυτόχρονα το έργο αποτελεί μια σημαντικότερη υποστηρικτική υποδομή για όλη την ευρύτερη περιοχή

Η οικία του Στέφανου Κότσιανου σήμερα.

στους τομείς του πολιτισμού και του τουρισμού».

Ο Δήμαρχος Πολυγύρου, Αστέριος Ζωγράφος, τόνισε:

«Είμαι ιδιαίτερα συγκινημένος, που κάνουμε πραγματικότητα ένα τόσο μεγάλο κυριολεκτικά και συμβολικά έργο για τον Πολύγυρο, δίνοντας οριστική λύση σε ένα θέμα που εδώ και πολλά χρόνια

απασχολεί την τοπική μας κοινωνία. Οι συνεχείς και στοχευμένες προσπάθειες των τελευταίων χρόνων απέφεραν καρπούς! Η οικία Κότσιανου θα αναστηλωθεί και θα μετατραπεί σε Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο, σε ένα λίκνο της ιστορίας και του πολιτισμού του τόπου μας.

Άλλωστε ο Δήμος μας σε συνεργασία με το Σύλλογο Φίλων Ιδρυμάτων Στέφανου Κότσιανου έχει ολοκληρώσει μέσα από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ψηφιακή Σύγκλιση» την ψηφιοποίηση του αρχείου του Στέφανου Κότσιανου δίνοντας σε αυτό πρόσβαση σε κάθε πολίτη διαδικτυακά.

Μετά την εξασφάλιση της απαιτούμενης χρηματοδότησης θα κινηθούμε ταχύτατα και μεθοδικά, ώστε γρήγορα το μουσείο αυτό να αποτελέσει πραγματικό «κόσμημα» για τον Πολύγυρο και τη Χαλκιδική και ταυτόχρονα έναν θησαυρό γνώσεων για τον νεότερο ιστοριοδίφη».

Το Δ. Σ. του Συλλόγου «Φίλοι των Ιδρυμάτων Στέφανου Κότσιανου» με Δελτίο τύπου που εξέδωσε, εκφράζει τη χαρά και ικανοποίησή του για το γεγονός ότι εντάχθηκε σε ευρωπαϊκό Πρόγραμμα η αναστή-

λωση και εκσυγχρονισμός της κατοικίας **Στέφανου Κότσιανου**, με συνολικό προϋπολογισμό 2.343.215 ευρώ και συμπληρώνει:

«Το ευχάριστο αυτό γεγονός είναι αποτέλεσμα των προσπαθειών του Δήμου Πολυγύρου και προσωπικά του Δημάρχου κ. Αστέριου Ζωγράφου, προς τον οποίο ο Σύλλογός μας εκφράζει συγχαρητήρια και ευχαριστίες. Παράλληλα ευχαριστούμε και όσες δημοτικές υπηρεσίες ή φυσικά πρόσωπα συνέβαλαν ώστε ο φάκελος του έργου αυτού να προωθηθεί πλήρως από κάθε άποψη και να εγκριθεί.

Η εξέλιξη αυτή δικαιώνει πλήρως τους πολυετείς αγώνες του Δήμου Πολυγύρου –όσων Δημάρχων συνέβαλαν θετικά στην υπόθεση «**Διαθήκης Στέφανου Κότσιανου**», - αλλά και του δικού μας Συλλόγου, που παρακολουθεί πάντα, έστω και αθόρυβα, με γκρίνιες αλλά και με υποδείξεις, την εξέλιξη των θεμάτων που αφορούν τη σοβαρή για τον τόπο μας αυτή υπόθεση.

Πιστεύουμε ότι δικαιώνεται σε μεγάλο βαθμό το όραμα του αείμνηστου συμπολίτη μας, έστω και 28 χρόνια από τον θάνατό του. Μάλιστα, θα πρέπει να τονίσουμε ότι το τελικό αποτέλεσμα ξεπερνά το όραμα του **Στέφανου Κότσιανου**, γιατί το έργο αφορά, όχι μόνο την προσωπική κατοικία του Στ. Κότσιανου, αλλά ολόκληρη την πατρική κατοικία Κότσιανου, δεδομένου ότι ο Δήμος έχει προβεί στην αγορά, επί δημαρχίας **Αστ. Ζωγράφου** επίσης, και του τμήματος που ανήκε στους κληρονόμους της αδελφής του **Θέκλας Κότσιανου -Ζαχαρία**, πράγμα όχι ιδιαίτερα γνωστό. Έτσι, σύντομα ελπίζουμε, ένα εξαίρετο κτίσμα του τέ-

λους του 19ου αιώνα, στο πιο καίριο σημείο του Πολυγύρου, μαζί με τα διάφορα άλλα κτίσματα και παραρτήματα, θα δοθεί στην τοπική κοινωνία και θα συμβάλει στην πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου μας.

Και πάλι συγχαρητήρια στον Δήμο μας και προσωπικά στον κ. Δήμαρχο».

Ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος, έχει κάθε λόγο να χαιρείται, για την επιτυχή έκβαση της όλης υπόθεσης, της εκτέλεσης δηλ. της διαθήκης –επιθυμίας του ευπατρίδη Χαλκιδικιώτη **Στέφανου Κότσιανου**, γιατί ο ίδιος υπήρξε και πρωτεργάτης της ανασυστάσεως του Παγχαλκιδικού Συλλόγου και πρώτος πρόεδρος του μετά τις πολεμικές αναστατώσεις της δεκαετίας του 1940-1950.

Πέρα από αυτό χαιρείται γιατί στο έργο, που πρόκειται να εκτελεσθεί πέρα από τη κληροδοτούμενη οικία, θα συμπεριληφθούν και τα γειτονικά κτίσματα (οικία κληρονόμων της αδελφής του Θέκλας) τα οποία ο οξυδερκής και ρέκτης δήμαρχος κ. **Αστέριος Ζωγράφος** φρόντισε έγκαιρα και ο Δήμος Πολυγύρου τα αγόρασε, ώστε να αποτελέσουν όλα μαζί ένα ενιαίο συγκρότημα, που μετά την ολοκλήρωσή του και τη λειτουργία του θα αποτελεί ένα σύγχρονο Λαογραφικό και Ιστορικό Μουσείο, σέμνωμα όχι μόνο του Πολυγύρου αλλά και της Χαλκιδικής ολόκληρης.

Συγχαρητήρια Κύριε Δήμαρχε, συγχαρητήρια σε όλους όσους συνέδραμαν στην αίσια έκβαση της υπόθεσης. ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΟΤΣΙΑΝΟΥ.

Αρχιτεκτονικός σχεδιασμός - μακέτα για την αποκατάσταση της οικίας Στέφανου Κότσιανου (νότια πλευρά).

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΕΤΗΣΙΑ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ & ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ 2016

Την Ετήσια Γενική Συνέλευση για τον απολογισμό του έτους 2016 με όλη την προβλεπόμενη διαδικασία πραγματοποίησε στα ιδιόκτητα Γραφεία της στη Θεσσαλονίκη η Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Χαλκιδικής (ΙΛΕΧ) την 16η Ιανουαρίου 2017. Χρέη προέδρου της Γενικής Συνέλευσης ανετέθησαν στον ομότ. καθηγητή του ΑΠΘ κ. Τιμ. Μακρογιάννη.

Στον πλούσιο απολογισμό του έργου της Εταιρείας ο Πρόεδρος της, δικηγόρος κ. Βασίλειος Ν. Πάππας, αναφέρθηκε αρχικά στις εκδοτικές δραστηριότητες και στη στην εκτύπωση τριών διπλών τευχών της περιοδικής της έκδοσης «ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ» (τεύχη 54-55, 56-57 και 58-59), της αυτοτελούς έκδοσης «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ (1960-2016)» που συνοδεύεται από CD, και του τόμου «THE STORY OF CHALKIDIANS IN AUSTRALIA» (τιμής ένκεν) του Συλλόγου Χαλκιδικικών Μελβούρνης Αυστραλίας (στην Αγγλική).

Ακολούθησε αναφορά στο Πανελλήνιο Επιστημονικό Συμπόσιο που συνδιοργάνωσε η Εταιρεία με την Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, με θέμα: «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ: Παιδεία, πολιτισμός, πολιτική», υπό την αιγίδα της UNESCO, στις ομιλίες του αρχαιολόγου Κων. Σισμανίδη για τον Τάφο – Ηρώων του φιλοσόφου Αριστοτέλη και του Γερ. Μάξιμου Ιβηρίτη που ανέπτυξε το θέμα «Αριστοτελικά αποτυπώματα στον Άθωνα», (και οι δύο στα πλαίσια του Συνεδρίου), υπό την αιγίδα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Αναφορά έγινε επίσης στις ομιλίες του ίδιου του Προέδρου κ. Πάππα (ως Προέδρου της ΙΛΕΧ) στους Χαλκιδικιώτες της Αθήνας (Παγχαλκιδικιώτικος Σύλλογος Αθηνών), στους Εδεσσαίους Θεσσαλονίκης, στην Διεθνή Ένωση Αστυνομικών (Τοπική Ένωση Χαλκιδικής) και στα Ανοιχτά Πανεπιστήμια της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών (με το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και την Περιφ. Δ/νση Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας) και των Παννιτών, με θέματα για τον Μακεδονικό Αγώνα – Βαλκανικούς Πολέμους και τον φιλόσοφο Αριστοτέλη (επετειακό Έτος Αριστοτέλη 2016). Ιδιαίτερη μνεία έγινε για τις προλογίσεις του ίδιου του Προέδρου κ. Πάππα στο άνω βιβλίο των Χαλκιδικικών Μελβούρνης, στο βιβλίο του Χαλκιδικιώτη Ν. Παπα-

οικονόμου για τους αγωνιστές του 1821, στην βιβλιοκρισία του για τα Ρουμανικά έγγραφα Αγίου Όρους (Φ. Μαρινέσκου) στην περιοδική έκδοση της ΕΜΣ «Μακεδονικά» και την παρουσία του στις τοπικές εθνικού χαρακτήρα εκδηλώσεις στην Χαλκιδική. Ακόμη, έμφαση δόθηκε στη συνεργασία της Εταιρείας με την Βθμια Εκπαίδευση Χαλκιδικής σε σειρά πνευματικών εκδηλώσεων (εντός του 2017), με το Ελληνικό Κολλέγιο, ΕΡΤ, την «Πεμπτουσία», το «Artionrate», (συνεντεύξεις Προέδρου σε τηλεοπτικές εκπομπές), στη δωρεά των εκδόσεων της Εταιρείας στο Οικου-

Στιγμιότυπο από το Γενική Συνέλευση.

μενικό Πατριαρχείο, Σχολή Χάλκης, Ιμβρίους, μεγάλες βιβλιοθήκες στην Αθήνα (Βουλής, Εθνική, Γεννάδειο, Ακαδημίας Αθηνών, Αρχιεπισκοπής, Ίδρυμα Παν. Κανελλόπουλου, Ιων. Εστίας (Ν. Σμύρνης) και σε βιβλιοθήκες και ερευνητές της Χαλκιδικής. Αναφορά έγινε τέλος στην ανακήρυξη επιτίμων μελών, ευεργετών και δωρητών της Εταιρείας, στη

διαχρονική δράση της υλοποίησης του βασικού στόχου της Εταιρείας της δημιουργίας ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΣΤΑΓΕΙΡΩΝ στη Χαλκιδική (που λειτουργεί από το 1987 μέχρι σήμερα ως Παράρτημα της Εταιρείας) και στην προκήρυξη διαγωνισμού για το έργο του Αριστοτέλη με το Γραφείο Παιδείας της Επισκοπής Σικάγου. Τέλος, για το έτος 2017, στην σειρά ομιλιών που προγραμματίζονται από την Εταιρεία για το Άγιον Όρος με παράλληλη έκθεση φωτογραφιών στην Ουγγαρία και στην προκήρυξη Διεθνούς Συνεδρίου για νέους επιστήμονες – ερευνητές του Αριστοτελικού έργου. Εξαιρετικό ενδιαφέρον αναμένεται να έχει και το τεύχος 60-61 των ετών 2015-2016 της περιοδικής έκδοσης της Εταιρείας με δώδεκα αξιολογικές μελέτες, αλλά και την αναφορά στο δημιουργικό της έργο αυτή τη διετία. Δεν παρέλειψε όμως ο Πρόεδρος, κλείνοντας τον απολογισμό του, να εκφράσει την δυσανεμία του για την απουσία Πολιτείας, πολιτειακών Αρχών και φορέων της Χαλκιδικής ως οικονομικοί αρωγοί στην προσπάθεια αυτή της μόνης Επιστημονικής Εταιρείας της Χαλκιδικής, η οποία, ως γνωστόν, στερείται μονίμων πόρων.

Εκ του Γραφείου Τύπου της ΙΛΕΧ

ΤΟ ΑΛΑΤΙΣΜΑ ΤΩΝ... ΝΕΟΓΝΩΝ(!!!)

(Και...δγιέ ισύ θέμα.. !!!)

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΜΑΥΡΟΔΗΣ

Τώρα, τι περιμένει κάποιος να διαβάσει παρακάτω βλέποντας το θέμα, εξαρτάται από τις παραστάσεις που έχει, και το σίγουρο είναι, ότι το πρώτο που τού έρχεται στο νου, είναι το πλαστικό σακουλάκι με το ψιλό αλάτι, και μετά, η αλατιέρα του εστιατορίου με τις συνήθως πάντα βουλωμένες τρυπούλες. Και αν δεν άκουσε κάτι σχετικό από κάποιον παλιότερό του για τη σχέση αλατιού και νεογνών, μέχρι στιγμής μένει με την απορία.

Το σημερινό αλάτι λοιπόν το ψιλό, όλοι το γνωρίζουμε αλλά οι παλιότεροι το γνωρίσαμε και σε άλλες μορφές. Υπήρχε το χοντρό, και το τριμμένο κάπως ψιλότερο (γιαρμά το έλεγαν) που προοριζόνταν για πάστωμα γενικά, και κάπως αργότερα, το απολαύσαμε σκέτο ψιλό σε σακουλάκια, με διάφορες ονομασίες και με κείνη τη σταθερή ένδειξη «Ιωδιούχο» που σε κάνει να απορείς, και να αναρωτιέσαι, αν το ιώδιο το έχει από μόνο του το αλάτι, ή το προσθέτουν μετά, αλλά όσοι ξέρουν λεν ότι το ιώδιο στο αλάτι κάνει καλό λέει στο θυρεοειδή αδένια και είναι απαραίτητο γενικά στον οργανισμό μας.

Το αλάτι λοιπόν στο χωριό το γνωρίζαμε με την ακατέργαστη μορφή του, και το αγοράζαμε από το «Ελληνικόν Μονοπώλιον» από όπου παίρναμε και τα σπέρτα, καθώς και το φωτιστικό πετρέλαιο σε γκαζοτενεκέ.

Άλλες εποχές, δύσκολες, και για να τα προμηθευτείς το «άλας» (έτσι το ξέραμε), έπρεπε να πας στην Αρναία με το γαϊδούρι, γιατί αυτά τα προϊόντα του Μονοπωλίου, μόνο από κει μπορούσες να τα αγοράσεις, και δεν ξέραμε τότε για μονοπώλια και τέτοια, ξέραμε όμως τον μάρμπα Νίκο το Ρουκά που μας εξυπηρετούσε και έστελνε και χαιρετήματα στους γνωστούς του.

Αλάτι πωλούσαν βέβαια και οι μπακάληδες στο χωριό, αλλά το αλάτι της χρονιάς το παίρναμε από κει, από το «Μονοπώλιον».

Και ύστερα από την κάπως μικρή(???) εισαγωγή, να πούμε στο Θέμα και να πούμε για μια ασυνήθιστη χρήση του αλατιού και ετοιμαστείτε για ένα μικρό σοκ, γιατί το αλάτι εκτός από τις διάφορες χρήσεις του στο μαγείρεμα, στο πάστωμα και αλλού, χρησιμοποιήθηκε και για το αλάτισμα των νεογέννητων να...

Μόλις λοιπόν γεννιόταν το μωρό αφού το έπλεναν, το πασπάλιζαν με αλάτι και ποιος ξέρει από πότε καθιερώθηκε αυτό, και για ποιους λόγους και με ποιά λογική το έκαναν, όμως το έκαναν και δεν έφτανε που το μωρό το νεογέννητο ακόμα δεν είχε βγει από τη Μητέρα, έπρεπε να υποστεί και το μαρτύριο του αλατίσματος, λες και χωρίς το αλάτισμα δεν μπορούσε να...δι-ατηρηθεί, αλλά τέλος πάντων από κάπου θα ξεκίνησε αυτό, ίσως για απολύμανση, αλλά απολύμανση από τι και γιατί, σκέψου όμως το τρυφερό-δι το νεογέννητο που ακόμα δεν πήρε καλά καλά τις πρώτες ανάσες, σκέψου το αλατισμένο έτσι όπως είναι με την τρυφερή επιδερμίδα του, να δέχεται την αρμύρα επάνω του και τι αρμύρα, όχι αρμύρα από θαλασσινό νερό ας πούμε, αλλά από αλάτι και μάλιστα χοντροτριμμένο, «γιαρμά...»

Και δεν μπορώ να το καταλάβω αυτό, κι' αν κάποιος έχει να πει κάτι σχετικό, ας το πει, αλλά νάναι από γιατρός και παραπάνω.

Ξαναγυρνούμε όμως στο αλάτισμα, και, σκέψου τώρα, ένα μωρό αλατισμένο και φασκιωμένο μέσα στις μάλλινες φασκιές, σκέψου πόση αντοχή έπρεπε να έχει για να επιβιώσει και «να τρανιέψ'».

Και αμέσως βγαίνει το συμπέρασμα για όλους εμάς, που αντέξαμε και «τράνιψάμι» φασκιωμένοι και αλατισμένοι, και το λέω κι' αυτό εδώ στο τέλος, ότι για το όλο θέμα είχα ορισμένες αμφιβολίες, δηλαδή για το αν είναι αλήθεια αυτό το αλάτισμα των νεογέννητων, και αφού παλιότερα δεν είχα την απορία, για να ρωτήσω τη Μάννα μου και τη Γιαγιά μου Αναστασία την πρακτική Μαμή του χωριούμας, για σιγουριά συμβουλευτήκα τη γιαγιά τη Μαρίκα τη Ματσίγγινα από την Αρναία, η οποία με διαβεβαίωσε ότι...

-Μ' τι...τα αλάτ'ζαν... τα μ'κρά... Κι' ικείνα κατακουκκίν'ζαν⁽¹⁾ κι τσιρουκουπούσαν⁽²⁾...αλλά ίλιγαν οι γρες...είνι για...καλό.. Καλό κιιι...»

Και έλα εσύ να πεις σε κάποιον και να τον πείσεις, ότι τα ποδάρια του Κώτσιου, βρωμούν από την απλυσία και όχι επειδή δεν τον αλάτισαν όταν ήταν μωρό... και άκουγες να λεν για κάποιον που βρωμούσαν τα πόδια του... «Βρουμουκουπούν τα πουδάρια σ' ρε...Δεν είχι άλας η Μαμή;...»

συνέχεια στη σελίδα 35

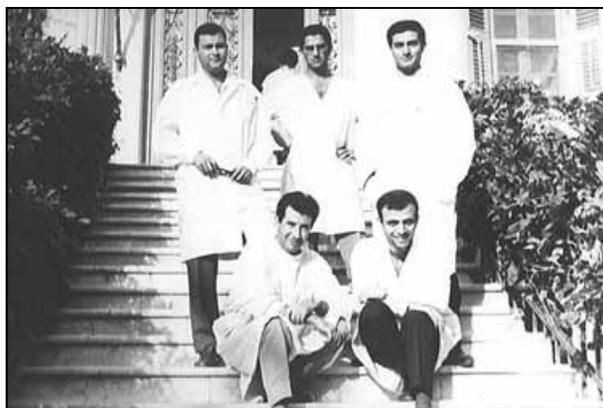
ΕΥΘΥΜΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

«ΙΛΑΤΙ ΝΑ ΓΙΛΑΣΟΥΜΙ»

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΙΚΟΥΛΑΣ

Ομοτ. Καθηγητής Παιδιατρικής Α.Π.Θ.

Στη μνήμη μου ολοζώντανη και ανεξίτηλη παραμένει από την παιδική μου ηλικία η εικόνα της θειας μου της Τρανταφλιάς να στέκεται στο μπαλκόνι της και να φωνάζει στις γειτόνισσές της: «**Ιλάτι, μαρή, ιλάτι να γιλάσουμι κουμμάτ για να παν' τα φαρμάκια σιακάτ'**». Είχε πολλά φαρμάκια η θεία μου η Τρανταφλιά. Είχε όμως τον τρόπο της να τα κάνει «**να παέν' σιακάτ'**». Εγώ edήσε να περάσουν πολλά χρόνια, να μεγαλώσω, να σπουδάσω για να μάθω ότι η σύγχρονη επιστήμη έχει αποδείξει όντως πως με το γέλιο «**παέν' τα φαρμάκια σιακάτ'**»! Ε, αυτή τη μεγάλη αλήθεια η θεία μου η Τρανταφλιά η οποία ήταν μια αγράμματη, απλή γυναίκα την ήξερε ή μάλλον την ένιωθε από τότε

Είσοδος "Ρωσικού" 1965.

και έδωχνε τα φαρμάκια της με τα γέλια της, που τα προκαλούσε σε κάθε ευκαιρία, καλώντας τις γειτόνισσές της να συμπράξουν! Είναι σήμερα τεκμηριωμένη η συμβολή του γέλιου τόσο στη θεραπεία όσο και στην πρόληψη σωματικών καθώς και ψυχικών νοσημάτων. **Να γελάμε λοιπόν όσο μπορούμε!** Να επιδιώκουμε να βρίσκουμε αιτίες και αφορμές για να γελάμε. Να μην αφήνουμε, όσο είναι δυνατόν, τις δυσκολίες της ζωής και κυρίως τις κακές σκέψεις, τη μνησικακία, τη ζήλεια, το φθόνο και τη μιζέρια να μας τα στερήσουν.

Οι παρακάτω ιστορίες πιστεύω ότι έχουν τη δυνατότητα να μας κάνουν να γελάσουμε και να σπρώξουμε κάποια φαρμάκια μας «**κατά σιακάτ'**». Να τα εξαφανίσουμε!

ΤΙ ΤΟΝ ΕΜΑΘΕ ΤΟΝ ΚΩΤΣΙΟ Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ
ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ

Ο μπάρμπας ο Βασίλ(ι)ς και η θεία η Ασ(ι)μίνα παντρεύτηκαν σε μεγάλη ηλικία. Απόκτησαν με πολλές προσπάθειες ένα αγοράκι τον Κώτσιο, στον οποίο προσέφεραν όλη τη συσσωρευμένη τους αγάπη και στοργή με περισσή φροντίδα. Η θεία η Ασ(ι)μίνα ασχολιόταν με τη λάτρα του σπιτιού με επίκεντρο τον Κώτσιο, να μη του λείψει τίποτα, και ο μπάρμπας ο Βασίλ(ι)ς με

τη βοσκή ενός μικρού κοπαδιού γιδιών, από το οποίο ζούσαν. Ο Κώτσιος μεγάλωνε μέσα στα χάρδια και το όνειρο της θειας της Ασ(ι)μίνας, το οποίο ασπάστηκε θέλοντας και μη και ο μπάρμπας ο Βασίλ(ι)ς, ήταν να τον κάνουν **γραμματζούμινο**. «**Η θκός μας η Κώτσιους**», διακήρυσε σε κάθε ευκαιρία η θεία η Ασ(ι)μίνα, «**θα μαθ' γράμματα για να γεν(ι) γραμματζούμινο**. **Δε θα γεν(ι) σαν ιμάς τ'ς αγράμματ' να γυρίζ(ι) στα ρ'μάνια κι να βουσκάει γίδια**».

Αλλά «άλλαι μεν βουλαί ανθρώπων, άλλα δε Θεός κελεύει». Ο Κώτσιος ήταν μεν ένα καλό και ευάγωγο παιδάκι αλλά στα γράμματα αποδείχθηκε ότι ήταν «**ντιπ τούβλο**», «**ντιπ ντουβάρ'**» όπως τον χαρακτήριζαν οι συγχωριανοί

του ή «**ανεπίδεκτος μαθήσεως**» όπως τον χαρακτήριζαν οι δάσκαλοί του.

Έμενε στάσιμος δυο-τρία χρόνια σε κάθε τάξη. «**Τίναζε του κανόν(ι)**» συχνά πυκνά, όπως έλεγαν εκείνα τα χρόνια για όποιον έμενε στην ίδια τάξη και του το θύμιζαν όλοι σε κάθε ευκαιρία λέγοντάς του κοροϊδευτικά «**Κώτσιου, σμπούμ του κανόν(ι), σμπούμ του κανόν(ι)**». Η κοροϊδία των δύστυχων μαθητών που έμεναν στάσιμοι ήταν ένα απάνθρωπο μπουλιγκ της εποχής εκείνης. Ευτυχώς όμως το αυτί του Κώτσιου δεν ίδρωνε. Δεχόταν στωικά τη μαθησιακή του δυσκολία. Έφτασε 15-16 χρονών και ήταν ακόμα μαθητής της τετάρτης Δημοτικού. Η θεία η Ασ(ι)μίνα βέβαια ούτε συζήτηση να παραιτηθεί από το όνειρό της να τον κάνει **γραμματζούμινο**. Ο καημένος ο μπάρμπας ο Βασίλ(ι)ς όσο περνούσαν τα χρόνια ένιωθε τις δυνάμεις του να μειώνονται. Πολύ θα ήθελε τον Κώτσιο να τον βοηθάει στα γίδια. Έβλεπαν την ταλαιπωρία του και οι φίλοι του και τον συμβούλευαν να σταματήσει τον Κώτσιο από το σχολείο αφού δεν έπαιρνε τα γράμματα. Μια νύξη όμως, που έκανε στη θεία την Ασ(ι)μίνα για το θέμα αυτό έπεσε στο κενό. Όπως είπαμε το όνειρο της θειας της Ασ(ι)μίνας να κάνει τον

Κώτσιο **γραμματζούμινου** ήταν αδιαπραγμάτευτο.

Μέχρι που η κατάσταση έφτασε στα όρια!

Ένα βράδυ ο μπάρμπας ο Βασίλ(ι)ς μπαϊλντισμένους από την ολοήμερη δουλειά με το κοπάδι γύρισε στο σπίτι σοβαρά προβληματισμένος για το τι μέλλει γενέσθαι με το θέμα του Κώτσιου. Μέχρι τότε δεν είχε ιδία αντίληψη για το μαθησιακό επίπεδο του Κώτσιου, καθ' όσον η θεια η Ασ(ι)μίνα δεν τον άφηνε να το ελέγξει και να το αντιληφθεί. Παρά **«τα κανόνια που τίναξε»** ο Κώτσιος, η θεια Ασ(ι)μίνα ήταν καθησυχαστική. **«Δεν πειράζ'(ι)»** του έλεγε **«θα παρ' μπροστά του πιδί. Θα γεν'(ι) γραμματζούμινου»**. Εκείνο το βράδυ όμως ο εξουθενωμένος μπάρμπας Βασίλ(ι)ς ήταν αποφασισμένος να προχωρήσει. Να πάρει την κατάσταση στα χέρια του. Φωνάζει λοιπόν τον Κώτσιο και ιδού ο διάλογος που έλαβε χώρα μεταξύ του ηλικιωμένου πατέρα στο ρόλο ξεταστού μαθησιακού επιπέδου και του δεκαεξάχρονου υιού του, μαθητού τετάρτης Δημοτικού:

- Έλα να μι πεις, βρε Κώτσιο, σας έμαθε πουλλά γράμματα σήμυρα η δάσκαλους;

- Ου πατέρα, μας έμαθι πουλλά θρησκευτικά σίμυρα η δάσκαλους.

- **Κι τι σας έμαθι στα θρησκευτικά, βρε Κώτσιο;**

- **Μας έμαθι για ... τ'ν αλπού, πατέρα!**

Κόκκαλο ο δύστυχος ο μπάρμπας ο Βασίλ(ι)ς. Παρά την αγραμματοσύνη του, παρά την αγαθοσύνη του, παρά τα όσα του έλεγε η θεια η Ασ(ι)μίνα μπόρεσε επιτέλους να καταλάβει το «βάθος το δυσθεώρητον» της άγνοιας και του «ανεπίδεκτου της μαθήσεως» του Κώτσιου.

«Τι γύρευε η αλπού ... στα θρησκευτικά;», αναρωτήθηκε ο φτωχός ο μπάρμπας ο Βασίλ(ι)ς και άνοιξαν επιτέλους τα μάτια του. Την άλλη κιάλας ημέρα τον σήκωσε, απ' τ' χαραή, του είπε «τέρμα το σχολείο» και τον πήρε μαζί του στα γίδια, όπου προφανώς ήταν η θέση του.

Φαίνεται είναι σωστό αυτό που λένε **«έκαστος εφ'ω ετάχθη»**. Ο Κώτσιος δεν είχε ταχθεί **«να γεν(ι) γραμματζούμινους»** όπως βέβαια κι η αλπού δεν είναι ταγμένη στην ύλη των **Θρησκευτικών!**

Υ.Γ. Ευχαριστώ τον φίλο μου τον Μιχάλη Καρτσιώτη, πρόεδρο του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, που μου διηγήθηκε την ιστορία αυτή του Κώτσιου, χαρίζοντάς μου μια ανεξάντλητη πηγή γέλιου στην κάθε θύμησή της.

ΠΟΥ ΕΠΑΘΕ ΤΟ ΚΑΚΟ Η ΛΕΜΟΝΙΑ (ΜΕΣΑ Ή ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΟ ΡΩΣΙΚΟ;)

Η Λεμονιά, το κακό που έπαθε και ο τόπος που το έπαθε (μέσα ή έξω από το Ρωσικό;), είναι μια από τις έντονες αναμνήσεις της φοιτητικής μου ζωής, που με κάνει να νιώθω μεγάλη ιλαρότητα ανάμεικτη με τρυφερότητα.

Ήμουν στο πέμπτο έτος της Ιατρικής και έκανα την πρακτική μου άσκηση στο μάθημα της Μαιευτικής

στην Μαιευτική Κλινική του Πανεπιστημίου, που τον καιρό εκείνο στεγαζόταν στο λεγόμενο «Ρωσικό Νοσοκομείο» στην οδό Α. Παπαναστασίου, κοντά στο Ιπποκράτειο. Στο πανέμορφο αυτό κτήριο σήμερα στεγάζεται το «Ιστορικό Αρχείο Μακεδονίας».

Μια μέρα διακομίσθηκε στα εξωτερικά ιατρεία του Ρωσικού μια ετοιμόγεννη γυναίκα, που βογκούσε έντονα από τις ωδίνες του τοκετού. Η γυναίκα αυτή ήταν η Λεμονιά, η περί ης ο λόγος, εκ Βορείου Χαλκιδικής ορμώμενη. Το παραπεμπτικό του αγροτικού γιατρού, που συνόδευε τη Λεμονιά, έγραφε ότι «παραπέμπεται στο Ρωσικό νοσοκομείο λόγω ιδιαίτερα εργώδους (δύσκολου) τοκετού», ο οποίος δεν ήταν δυνατόν να διεκπεραιωθεί από τον ίδιο και την αγροτική μαία.

Πα να επιβεβαιωθεί το αληθές του (γραπτού) λόγου του αγροτικού γιατρού, ότι ο τοκετός ήταν εργώδης, μια στεντόρεια φωνή αντήχησε στα εξωτερικά ιατρεία από μια ηλικιωμένη γυναίκα που συνόδευε τη Λεμονιά: **«Δε μας έφταναν ούλα τ' άλλα, δε μας έφτανι του ριζίλ'(ι) που μας έκαμι η προκουμέν'(ι), τώρα έχουμι κι του μαστάρκου τ'ς που δε λέει να βγει απ' ντκοιλιά τ'ς. Ανάθιμα κι αυτήν(ι), ανάθιμα κι του μαστάρκου τ'ς!»!**

Πάγωσαν όλοι. Η συνοδος γυναίκα της Λεμονιάς, που στόλιζε την ίδια και το παιδί της με τα ακατανόμαστα αυτά κοσμητικά ήταν η μάνα της, που ήταν διπλά αγανακτισμένη από το ρεζίλι της Λεμονιάς και από την επιμονή του **«μαστάρκου»** να μη θέλει να βγει από την κοιλιά της. Δεν χρειαζόταν πολλές περαιτέρω διασαφήσεις για να καταλάβει κανείς ότι το παιδί που θα έφερνε οσονούπω στον κόσμο η Λεμονιά ήταν εξώγαμο. Έγκλημα για την εποχή εκείνη!

Ούρλιαξε η δύστυχη η Λεμονιά από τους πόνους του εργώδους τοκετού, ούρλιαξε και η μάνα της για το ρεζίλι της Λεμονιάς και την άρνηση του **μαστάρκου** να γεννηθεί. Για ένα διάστημα επικράτησε πανδαιμόνιο στα Εξωτερικά ιατρεία. Τέλος οδήγησαν τη μάνα της Λεμονιάς στην αίθουσα αναμονής και τη Λεμονιά στο θάλαμο των επιτόκων.

Οι πόνοι της Λεμονιάς δυνάμωναν, αλλά ο τοκετός δε προχωρούσε. Ενώ λοιπόν από την αίθουσα αναμονής έφθαναν μέχρι το θάλαμο των επιτόκων οι αναθεματισμοί της μάνας της Λεμονιάς, μέσα στο θάλαμο κυριαρχούσαν τα ουρλιαχτά της Λεμονιάς, η οποία σε κάθε πόνο που της ερχόταν ξεφώνιζε **«Αχ τι ήταν αυτό το κακό, τι ήταν αυτό το κακό που έπαθα στο Ρωσικό μέσα»**. Ηρεμούσε για λίγο και όταν ερχόταν νέος πόνος ξανά το ξεφωνητό, ξανά η επωδός **«Αχ τι ήταν αυτό το κακό, αχ τι ήταν αυτό το κακό που έπαθα στο Ρωσικό μέσα»**. Σε λίγο όλο το Ρωσικό είχε ξεσηκωθεί από τις αγωνιώδεις έως υστερικές κραυγές της Λεμονιάς, που ούρλιαζε η δύστυχη κυριολεκτικά και επαναλάμβανε με την έλευση κάθε νέου πόνου όλο και δυνατότερα το ίδιο **«Αχ τι ήταν αυτό το κακό, αχ**

τι ήταν αυτό το κακό που έπαθα στο Ρωσικό μέσα», ενώ από την αίθουσα αναμονής εξακολουθούσαν να αντηχούν τα ανάθεμα της μάνας της για την ίδια και το **μπαστάρκου** της. Πινόταν χαμός. Ήταν να τις λυπάσαι και τις δυο αλλά ήταν αδύνατο να συγκρατήσεις τα γέλια σου ακούγοντάς τις. Ήταν κωμικοτραγική η κατάσταση!

Τελικά αποφασίστηκε από τους γιατρούς να σταματήσουν οι προσπάθειες να γίνει φυσιολογικός ο τοκετός και να προχωρήσουν σε καισαρική. Ένας γιατρός τότε πλησίασε την ουρλιάζουσα Λεμονιά που εξακολουθούσε να διακηρύσσει ανάμεσα στα ουρλιαχτά της ότι **«έπαθε κακό στο Ρωσικό μέσα»!** Της ανακοίνωσε ότι θα γινόταν σε λίγο καισαρική και θα απαλασσόταν από τους πόνους. Πριν φύγει ο γιατρός από κοντά της της χάιδεψε τρυφερά το μέτωπο και χαμογελώντας της είπε: **«Πάντως Λεμονιά, αυτό που έπαθες δεν το έπαθες τώρα στο Ρωσικό μέσα, όπως λες και ξαναλές, αλλά το έπαθες πριν 9 μήνες και το έπαθες ... από το Ρωσικό έξω και όχι στο Ρωσικό μέσα»!** Γέλασαν όλοι. Μέχρι και στο ταλαιπωρημένο χειλάκι της

Λεμονιάς χαρακτηρηκε μια υποψία ανθυπομειδιάματος. Συνειδητοποίησε προφανώς και η ίδια ότι το κακό το έπαθε όταν πριν 9 μήνες δεν έβαζε φρένο για να μη το πάθει. Και ότι όντως το είχε πάθει από το Ρωσικό έξω (μόνο αυτή ήξερε που!) και ότι στο Ρωσικό μέσα υφίστατο τώρα τις συνέπειες.

Τελικά το **μπαστάρκου**, όπως το αποκαλούσε η μάνα της Λεμονιάς, θέλοντας και μη, ήρθε στον κόσμο με την καισαρική. Ήταν ένα υγιέστατο και πανέμορφο κοριτσάκι, που ξεσήκωσε κι αυτό με τις φωνούλες του το Ρωσικό παίρνοντας τη σκυτάλη από τις φωνές της γιαγιάς του και τα ουρλιαχτά της μάνας του. Όταν το αντίκρυσαν αγκαλιάστηκαν η Λεμονιά με τη μάνα της και έκλαψαν ώρα πολλή από ευτυχία ξεχνώντας η μεν Λεμονιά τους πόνους, που υπέφερε και το κακό που έπαθε (στο Ρωσικό μέσα ή από το Ρωσικό έξω, δεν είχε πια σημασία), η δε μάνα της ξεχνώντας το ρεζίλι της προκομένης κόρης της.

Έτσι αποδείχθηκε για μια ακόμα φορά ότι η γέννηση ενός παιδιού, είτε είναι **μπαστάρκου** είτε όχι, είναι ένα μεγάλο θαύμα, ένα δώρο Θεού ανεκτίμητο.

* * *

συνέχεια από σελίδα 32

ΤΟ ΑΛΑΤΙΣΜΑ ΤΩΝ... ΝΕΟΓΝΩΝ(!!!)

Άσε που λεν και για κάποιους άλλους τα ίδια και κοντά στο «αμύρωτος» βάζουν και το «ανάλατος» αλλά τι να πεις, μερικά έμειναν και δε λεν να φύγουν...

Αυτά λοιπόν και πολλά είπαμε, κι' αν κάποιος έχει να προσθέσει κάτι, ας το πει, και για τις όποιες αμφιβολίες του, ας ρωτήσει και παραπέρα...

Και εδώ, μ' αυτά τα ολίγα, (και χαρά στην υπομονή σας), κλείνει η διδακτορική «περί αλατίσματος των νεογνών».

(1) Αλλά για να μη μείνει «λειψό» το γραπτό, θα πρέπει να πούμε και δυο λόγια γι' αυτό το «Κατακουκκίν'ζαν».

Στα μέρη μας λοιπόν, βάζοντας μπροστά από το επίθετο ή το ρήμα αυτό το «Κατά» θέλουμε να επιτείνουμε την ιδιότητα του επιθέτου και την ενέργεια ή...δραστηκότητα τού ρήματος, ή και να παρουσιάσουμε μια κατάσταση ή ένα φαινόμενο με υπερβολές. Λέμε ας πούμε,

ότι κοκκίνισε (απλώς) κάποιος από τον ήλιο, ή κι' από ντροπή, αλλά για κάποιον που κοκκίνισε πάρα πολύ, θα πούμε «κατακοκκίνισε», και σε άλλες περιπτώσεις, για την κούραση, ας πούμε, λέμε «κατακουράστηκε». Όμως στο «παιδευτήκα» ή στο «πείνασα» για επίταση θα πούμε «παραπεδευτήκα» και «παραπείνασα».

(2) Αυτή η κατάληξη αυτό το «τσιρου- κουπούσαν», μπαίνει επιλεκτικά σε μερικά μόνο ρήματα που δείχνουν σπουδή, μια δύσκολη κατάσταση, ενόχληση κλπ και μπαίνει για να δείξει το «παραπάνω» το υπερβολικό το έξω και πέρα από το συνηθισμένο. Και λέμε ότι «τα σκλιά όλ' τ' νύχτα γαυγου-κουπούσαν, τού πιδί τσουκνιδίσκι κι τσιρου-κουπούσι» ή ακόμα, «σήκου μαρή δε δ'ακούς; πλάλα να δγεις, τσιρουκουπάει...», και δε λέμε ας πούμε σκέτο «αστράφτει» αλλά λέμε «στραφτουκουπάει...» και πολλά πολλά άλλα. Π' αυτά τα «άλλα» όμως κάποια άλλη φορά. Υπομονή...

ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

Το επόμενο 32ο τεύχος θα κυκλοφορήσει τέλος Αυγούστου με αρχές Σεπτεμβρίου 2017, εφόσον υπάρξουν συνεργασίες και άρθρα, γιατί τον τελευταίο καιρό έχουμε σχετική "απροθυμία".

Πέρας αποστολής εργασιών η 10η Αυγούστου 2017.

Όλες στέλνονται σε ηλεκτρονική μορφή στο e-mail του εκδότη: mkartsioti@gmail.com

ΣΑΝ ΑΠΟΨΙ ΤΕΤΟΙΑ ΜΕΡΑ...

ΓΙΑΝΝΗΣ Δ. ΚΑΝΑΤΑΣ - ΧΡΙΣΤΟΣ ΓΕΡΟΧΡΙΣΤΟΣ

- *Ειδήσεις, τοπικά νέα, συμβάντα και σχόλια από τα χωριά της Χαλκιδικής, δράσεις και πεπραγμένα του Παγχαλκιδικού Συλλόγου όπως τα διαβάσαμε κι εμείς σε παλιές εφημερίδες της Χαλκιδικής, της Θεσσαλονίκης, των Αθηνών, ακόμη και της Κωνσταντινουπόλεως. Επιδίωξή μας είναι να φιλοξενούμε κάθε φορά όσο το δυνατόν περισσότερες εφημερίδες, σε θέματα που αφορούν τα χωριά της Χαλκιδικής και τον Παγχαλκιδικό, που το καθένα δίνει το κλίμα της εποχής που αναφέρεται.*

ΠΑΛΗ (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ)

6 Απριλίου 1919: ΤΑ ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ

Πολλά οικογένειαι επιστράτων Λοκώβης (Χαλκιδικής) μας παρακαλούν να τονίσωμεν το παράπονό των ότι η Επιτροπή επί των επιδομάτων των οικογενειών των επιστράτων εν Λοκώβη δεν ηθέλησε να σκεφθεί ότι επ' ευκαιρία της εορτής του Πάσχα έπρεπε να ήρχετο αρωγός των απόρων οικογενειών δια να εορτάσουν και αυτά την χαρωπήν Ανάστασιν.

Αυτό ήτο καθήκον της επιτροπής, η οποία έπρεπε να μιμηθεί τας τόσας άλλας κατά τόπους επιτροπάς, αι οποίαι εφρόντισαν δια τας απόρους οικογενείας, την μεγάλην αυτήν πλειονότητα των δυστυχών, η οποία δίδει την ζωήν και την ύπαρξιν της Πατρίδος...

ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

29 Ιουνίου 1930: ΕΚΛΕΚΤΟΙ ΓΑΜΟΙ

Την παρελθούσαν Πέμπτην γένοντο εν Θεσσαλονίκη οι γάμοι του εκλεκτού μας συνεργάτου δικηγόρου κ. Χρίστου Χριστίδου μετά της Δος Μ. Γερμανού. Το ζεύγος των νεονύμφων ανεχώρησεν αμέσως δια Βιέννην.

ΦΩΣ

1 Ιουνίου 1946: ΟΙ ΠΡΟΣΚΟΠΟΙ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ ΕΙΣ ΑΡΝΑΙΑΝ

Η πρώτη και Δευτέρα ομάς προσκόπων Πολυγύρου με επικεφαλής τον Τοπικόν Έφορον κ. Μπακόπουλον και αρχηγόν Λυκοπούλων κ. Μπαρινάκη, εξέδραμον δι αυτοκινήτων εις Αρναίαν. Προ της εκεί αφίξεώς των, μετέβησαν εις θέσιν «Μάρως Πηγάδι» εις τον ομαδικόν τάφον των υπό του ΕΛΑΣ 136 σφαγιασθέντων, όπου ευλαβώς κατέθεσαν στέφανον.

Εις την Αρναίαν οι πρόσκοποι μας παρήλασαν δια της κεντρικής οδού, καταχειροκροτηθέντες υπό των

κατοίκων. Ακολούθως μετέβησαν εις την εξοχικήν τοποθεσίαν «Αγία Παρασκευή», όπου τους παρετέθη υπό των κατοίκων πλούσιον γεύμα, ο δε Γυμνασιάρχης κ. Παπακώστας τους προσέφερεν διάφορα γλυκίσματα...

Από την άφιξη του μητροπολίτη Κασσανδρείας Συνεσίου στον Πολύγυρο (1960).

ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

4 Απριλίου 1954: ΧΡΥΣΟΥΝ ΜΕΤΑΛΛΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΝ ΓΕΡΜΑΝΟΝ

Την παρελθούσαν Κυριακήν υπό του Ροταριανού Ομίλου Θεσσαλονίκης εγένετο εν τη αιθούση των Μακεδονικών Σπουδών, συγκινητική τελετή... καθ' ήν απενεμήθησαν τα βραβεία έργων αρετής τα οποία εθεσπίσθησαν υπό

του Ροταριανού Ομίλου προς βράβευσιν ιδρυμάτων και προσώπων Βορρείου Ελλάδος εις την επιτέλεσιν του καθήκοντος.

Πρώτος εκ των βραβευθέντων φυσικών προσώπων εβραβεύθη με το χρυσούν μετάλλιον αρετής ο αείμνηστος Νικόλαος Γερμανός εκ Χαλκιδικής, εμπνευστής και ιδρυτής της Διεθνούς Εκθέσεως Θεσσαλονίκης, ο οποίος αφήκεν το παράδειγμα της δυνάμεως που εγκλείει η ατομική θέλησις και πρωτοβουλία.

Το χρυσούν μετάλλιον επεδόθη εις την κ. Μαρίαν χήραν Χρίστου Χριστίδου, θυγατέραν του αειμνήστου Γερμανού...

24 Ιουνίου 1956: ΑΙ ΩΡΑΙ ΑΝΑΠΑΥΣΕΩΣ

Το ραδιόφωνον διεδόθη πλέον και εις τα μικρότερα χωριά. Έφθασε και εις την τελευταίαν καλύβην. Το γεγονός είναι λίαν ευχάριστον, διότι το ραδιόφωνο και ψυχαγωγεί και εκπολιτίζει. Αλλά καθίσταται και μέσον παρενοχλήσεως των άλλων, οσάκις ο κάτοχός του αδιαφορών δια τους άλλους διασκεδάξει ρυθμίζων αυτό ούτως ώστε το megάφωνόν του να καθιστά τα εκπεμπόμενα άσματα ακουστά εις ολόκληρον το χωρίον, καθ' ώρας μεσημβρινής αναπαύσεως ή νυχτερινού ύπνου.

Σκόπιμον επομένως είναι να γίνουν υπό των αστυνομικών οργάνων συστάσεις προς τους διαφόρους μετακλήδεις καταστηματαρχάς των διαφόρων κέντρων του Νομού μας, όπως λαμβάνουν υπόψη των την ησυχίαν των άλλων και να μηνύονται εφ' όσον δεν θα συμμορφώνται.

22 Μαΐου 1960: ΟΙ ΝΕΟΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΙ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Επί τέλους! Ο λαός της Χαλκιδικής, ο οποίος επί τόσον χρόνον είχε σχεδόν εγκαταληφθεί εκκλησιαστικώς ως ποιμνιον άνευ ποιμένων, πληροφορήθησαν μετά ζωηρωτάτης ευχαριστήσεως, ότι πληρώθησαν αμφοτέραι αι χειρεύουσαι Μητροπολιτικά έδραι του...

Οι νέοι ιεράρχαι μας, Κασσανδρείας κ.κ. Συνέσιος Βισβήνης, Ιερισσού και Αγίου Όρους κ.κ. Παύλος Σοφός, οι οποίοι εντός ολίγου θα αναλάβωσι την ποιμανσιν του λαού της Χαλκιδικής, θα ευρεθώσι προ δυσχερούς έργου. Ελπίζομεν δ' όμως και ευχόμεθα όπως θεία φωτίσει εξυγιάνωσι κλήρον και ποιμνιον και επαναφέρωσι πάντας εις την οδόν του Κυρίου ...

Η ΝΙΚΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Μάιος 1966: ΟΙ ΙΓ' ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΕΙΣ ΠΟΡΤΑΡΙΑΝ

Παρουσία των βουλευτών και του νομάρχου Χαλκιδικής, των δημάρχων Πολυγύρου, Αρναίας και Μουδανιών κ.κ. Καραγκάνη, Χαριστού και Ζαφειρίου, πολλών κοινοταρχών και χιλιάδων λαού... ετελέσθησαν την 8ην Μαΐου εις Πορταριάν οι ΙΓ' λαικοί Παγχαλκιδικοί αγώνες...

Ακολούθως εγένετο μεταφορά πυράς από την αρχαίαν Όλυνθον υπό αθλητού και ήρχισεν η διεξαγωγή των αγώνων, τα αποτελέσματα των οποίων έχουν ως εξής:

Δρόμος 100μ: 1) Καραμανλής Σταμάτιος (Κασσάνδρας), 2) Ξανθόπουλος Χρήστος (Νικήτης), 3) Αποστολίδης Αθανάσιος (Αρναίας).

Δρόμος 1000μ: 1) Νικολάου Χρήστος (Νικήτης), 2) Βασιλάκης Γεώργιος (Πολυγύρου), 3) Παπαμέτης Αριστείδης (Πορταρίας).

Δρόμος 3000μ: 1) Μορένος Αθανάσιος (Πολυγύ-

ρου), 2) Βαγκλής Νικόλαος (Πορταρίας), 3) Αργυρούδης Αλκιβιάδης (Κασσάνδρας).

Άλμα τριπλούν Αρρένων: 1) Ψαρράς Νικόλαος (Πολυγύρου), 2) Μπελέτσιος Αργύριος (Πορταρίας), 3) Ζωγράφος Αστέριος (Αρναίας).

Άλμα εις μήκος Αρρένων: 1) Ζωγράφος Αστέριος (Αρναίας), 2) Μπελέτσιος Αργύριος (Πορταρίας), 3) Ζαφειρούδης Γεώργιος (Πολυγύρου)....

Ιππασία: 1) Γαιτανίδης Ελευθέριος (Σημάντρων), 2) Τσαρούχας Γεώργιος (Πορταρίας), Βασιλάκης Δημήτριος (Πολυγύρου)...

ΦΩΣ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

30 Απριλίου 1978: ΚΛΕΦΤΕΣ ΣΤΗ Μ. ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΗΚΩΣΑΝ ΤΗ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΗ ΕΙΚΟΝΑ

Βάνδαλοι και ανευλαβείς πλήττουν κατάστηθα τις θρησκευτικές παραδόσεις και τις ιερές παρακαταθήκες των προγόνων μας. Τα ανίερα χέρια των ιεροκαπήλων βεβήλωσαν τη θαυματουργή εικόνα της Μ. Παναγίας, ακριβώς τις άγιες μέρες της χριστιανοσύνης προκαλώντας το ευαίσθητο συναίσθημα...

Ήδη συνταράσσεται ολόκληρη η Χαλκιδική, που πενθεί για την ανήκουστη και βέβηλη πράξη, που έπληξε καιρία το θρησκευτικό συναίσθημα των κατοίκων της Μ. Παναγίας και της Βορείου Χαλκιδικής. Και αυτό το ιερό συναίσθημα της περιοχής το τόνω-νε ακριβώς η Παναγία η Βρεφοκρατούσα από το 1860, όταν πρωτοβρέθηκε από τη Γερακίνα Στάμου, στην οποία η Μεγαλόχαρη είχε εμφανιστεί τρεις φορές και υπόδειχνε το μέρος - σημερινό προσκυνητάρι - που ήταν θαμμένη...

Οι δράστες της κλοπής ανέβηκαν σε ένα πεύκο και από εκεί έφτασαν στο παράθυρο της εκκλησίας. Έκοψαν με ψαλίδι τα κάγκελα του παραθύρου και μπήκαν μέσα. Κατόπιν πήγαν στο τέμπλο και αφού έκοψαν την κλειδαριά με την οποία ήταν ασφαλισμένη η εικόνα, την πήραν κι εξαφανίστηκαν.

Η κλοπή έγινε αντιληπτή την επομένη από το νεωκόρο της εκκλησίας, ο οποίος μένει σε σπίτι που βρίσκεται κοντά στην εκκλησία και ειδοποίησε τις αστυνομικές αρχές...

INTERNET

Ο Σύλλογός μας διαθέτει στο διαδίκτυο (internet) δική του ιστοσελίδα με διεύθυνση

www.panchalkidikos.gr

στην οποία καταχωρούνται ανακοινώσεις, το πρόγραμμα των εκδηλώσεων, η δράση γενικά του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, τα τεύχη του Παγχαλκιδικού Λόγου, το Καταστατικό, έντυπο αιτήσεως εγγραφής, πλούσιο φωτογραφικό υλικό από τις εκδηλώσεις κ.α.

Καλό θα είναι όσοι χειρίζεστε Η/Υ να την επισκέπτεσθε για να έχετε άμεση και γρήγορη ενημέρωση.

Τέλος σας ενημερώνουμε ότι η ιστοσελίδα σε λίγο θα βελτιωθεί και η αναζήτηση των στοιχείων που επιθυμεί να βρει ο καθένας, θα γίνει ευκολότερη.

Η δράση του Συλλόγου μας

Ημερίδα Υγείας με ομιλητές τρεις γιατρούς: Εμμ. Μπέη παθολόγο, Άγγ. Δαγγίλα ΩΡΛ και Ιωάννη Βάγιο γαστρεντερολόγο. Στην Εστία μας Τετάρτη 22-2-2017.

Πραγματοποιήθηκε με επιτυχία η προγραμματισμένη Ημερίδα Υγείας του Συλλόγου, στην Εστία μας, την Τετάρτη 22 Φεβρουαρίου 2017 και ώρα 19.00' με ομιλητές τρεις διακεκριμένους γιατρούς, Χαλκιδικιώτες και μέλη του Συλλόγου μας που διαπραγματεύθηκαν τα παρακάτω θέματα: Ο κ. Εμμανουήλ Γ. Μπέης, από τα Πετροκέρασα, ειδικός γενικής ιατρικής, σήμερα γιατρός του ΕΣΥ στο Κέντρο Υγείας Ν. Μουδανιών, μας μίλησε για τις λοιμώξεις του χειμώνα, τις προφυλάξεις και την αντιμετώπισή τους, με αναφορά στο κοινό κρυολόγημα και τη γρίπη, που κάθε χρόνο μας βασανίζει, τους εμβολιασμούς κλπ. Ο κ. Άγγελος Δημ. Δαγγίλας, από τα Σανά, ΩΡΛ, πρώην Διευθυντής της ΩΡΛ κλινικής του νοσοκομείου Γ. Παπανικολάου, μας μίλησε για τις επιπτώσεις του θορύβου στην ακοή μας, τα ακουστικά βαρηκοΐας κλπ. και ο κ. Ιωάννης Βάγιος από τη Στρατονίκη, πρώην Επιμελητής του νοσοκομείου Παναγία, μας μίλησε για τα σύγχρονα προβλήματα του στομάχου και του οισοφάγου, με αναφορά στο ελικοβακτηρίδιο στις παλινδρομήσεις στην υγιεινή των οργάνων αυτών κλπ.

Και οι τρεις τράβηξαν το ενδιαφέρον του ακροατηρίου, το οποίο ήταν πραγματικά κρεμασμένο από τα χείλη τους όση ώρα μιλούσαν, γιατί είπαν σημαντικά πράγματα με απλή και κατανοητή γλώσσα.

Ακολούθησε συζήτηση και όπως ήταν φυσικό οι ερωτήσεις έπεσαν βροχή. Οι τρεις γιατροί σημείωναν και απάντησαν συνολικά καθένας στον τομέα του, διευκρινίζοντας όσο καλύτερα μπορούσαν τις απορίες του ακροατηρίου. Όλοι πήραν απαντήσεις. Την ημερίδα έκλεισε ο πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Μιχ. Καρτσιώτης με ευχαριστίες θερμές στους ομιλητές, με αναφορά στην προθυμία με την οποία αποδέχθηκαν την πρόσκληση του Συλλόγου να πάρουν μέρος στην εκδήλωση και με επισήμανση του γεγονότος ότι η Χαλκιδική μας έχει πλέον αυτάρκεια επιστημόνων σε όλες τις επιστήμες, αρκεί να σκεφτείτε, είπε, ότι ο Παγχαλκιδικός έχει ως τακτικά μέλη του εκατό και πλέον γιατρούς όλων των ειδικοτήτων, τον κατάλογο των οποίων δημοσιεύσαμε στο 18ο τεύχος και θα τον ξαναδημοσιεύουμε και πάλι επικαιροποιημένο.

Την εκδήλωση την τόσο επιτυχημένη και ωφέλιμη, διηύθυνε ο Γ.Γ. κ. Ι. Κοτσάνης, ενώ η κ. Μάχη ετοίμασε την καθιερωμένη Χαλκιδικιώτικη δεξίωση με το πατροπαράδοτο μπισκοτολόκουμο.

Ομιλία του κ. Κώστα Κοκκολάκη, για την πολιτική προστασία από σεισμούς, πλημμύρες κλπ. Στην

Εστία μας Τετάρτη 1 Μαρτίου 2017.

Πραγματοποιήθηκε όπως είχε προγραμματισθεί την Τετάρτη 1 Μαρτίου 2017 ώρα 19.00' στην Εστία μας η ομιλία του πολιτικού Μηχανικού κ. Κώστα Κοκκολάκη, πρώην δ/ντή της Δ/νσης Πολιτικής Προστασίας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας Θράκης, με θέμα: «Ο πολίτης-γρανάζι της Πολιτικής Προστασίας». Τον ομιλητή παρουσίασε ο ειδ. Γραμματέας του Παγχαλκιδικού κ. Αστέριος Λυρτζής, που είναι και πρόεδρος του Συλλόγου των Απανταχού Ταξιαρχιωτών Χαλκιδικής. Αμέσως με την έναρξη της ομιλίας ο κ. Κοκκολάκης πρόβαλλε εκατοντάδες εικόνες κατά ενότητες, που αφορούσαν σε σεισμούς, πλημμύρες και άλλα ακραία φυσικά φαινόμενα, και με γλαφυρότητα και καθαρότητα λόγου τα ανέλυε και μιλούσε για τις προφυλάξεις που πρέπει να λαμβάνονται για την αποτροπή ζημιών, απωλειών και θυμάτων.

Μιλούσε και έδειχνε εικόνες για δύο και πλέον ώρες, άνευ μικροφώνου και πραγματικά καθήλωσε το ακροατήριό του που άκουγε με ανοιχτό το στόμα ακίνητο. Τόση ήταν η «γοητεία» του λόγου και της εικόνας.

Όταν τελείωσε η ομιλία και άναψαν τα φώτα, το ακροατήριο χειροκρότησε θερμά και υπέβαλε ερωτήματα στα οποία ο ομιλητής απάντησε εύστοχα και πειστικά.

Την όλη εκδήλωση έκλεισε, όπως συνηθίζεται, χρόνια τώρα, ο πρόεδρος του Παγχαλκιδικού κ. Μιχ. Καρτσιώτης, ο οποίος συνεχάρη θερμά τον ομιλητή, επαίνεσε την προσπάθειά του και τον ευχαρίστησε για την προσφορά του.

Ακολούθησε η συνήθης δεξίωση με το μπισκοτολόκουμο της κ. Μάχης

Τέλος σημειώνεται ότι ή όλη εκδήλωση ήταν συνδιοργάνωση του Παγχαλκιδικού με το Σύλλογο των Απανταχού Ταξιαρχιωτών.

Ο ΕΤΗΣΙΟΣ ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ στο Focus. Κυριακή 5-3-2017 μεσημέρι.

Την Κυριακή 5 Μαρτίου 2017 πραγματοποιήθηκε ο μεγάλος ετήσιος χορός του Συλλόγου μας στη μία το μεσημέρι στη Θεσσαλονίκη στο κέντρο FOCUS (δίπλα στο αεροδρόμιο). Ήταν Κυριακή της Ορθοδοξίας. Εφέτος δεν ήταν Αποκριάτικος. Ήταν απλά χορός-συνεστίαση. Κι αυτό γιατί δεν προλάβαμε να βρούμε αίθουσα για να τον πραγματοποιήσουμε μέσα στις αποκριές. Παρά ταύτα προσήλθαν πάνω από τριακόσια άτομα και έγινε μια πολύ καλή διασκέδαση.

Τη γενική φροντίδα της διοργάνωσης είχε ο Γ.Γ. κ. Γιάννης Κοτσάνης, ενώ ο Ταμίας κ. Αβραάμ Παπαδό-

πουλος, παρά το πρόβλημα υγείας που τον ταλάνιζε, βρισκόταν από την πρώτη στιγμή «στο πόστο του», με βοηθό και συμπαραστάτη τον πάντοτε παρόντα πρόεδρο της Εξελεγκτικής Επιτροπής κ. Φώτη Ταλέα. Επί της υποδοχής των προσερχομένων ήταν οι Κυρίες του Δ.Σ. Νατάσα Δάφφα και Άννα Εμμανουήλ, μαζί με τα άλλα μέλη του Δ.Σ., ενώ ο αντιπρόεδρος κ. Θεόδωρος Τσαμούρης προετοίμαζε την λαχειοφόρο αγορά.

Το μουσικό σχήμα του Κώστα Τσολοδήμου (εξαιρέτου μουσικού) πλαισιωμένο από το τραγουδιστικό τρίο: Μαρίας Συρμαλόγλου, Μάρθας Μπουσνάκη και Μάκη μαζί με τον Γιάννη Σαρβάντη (μπουζούκι), παρουσίασε όπως πάντα ένα πλούσιο πρόγραμμα, ικανοποιώντας τα γούστα όλων των συνδαιτυμόνων, ενώ εναλλάσσονταν με μια δεύτερη ορχήστρα, που πήραμε φέτος, με δυο κλαρίνα, μια κορνέτα και ένα νταούλι, η οποία έδωσε ένα ιδιαίτερο χρώμα στην εκδήλωση και μαζί την ευκαιρία στα μέλη του χορευτικού, που είχαν προσέλθει, να χορέψουν χορούς απ' όλη σχεδόν την Ελλάδα.

Στην αρχή ο πρόεδρος του Π. Σ. πλαισιωμένος από τα μέλη του νέου Δ. Σ. που προέκυψε από τις αρχαιρεσίες της 22ας Ιανουαρίου 2017 καλωσόρισε τους παριστάμενους, ευχαρίστησε τους επίσημους καλεσμένους και αναφέρθηκε με πολύ λίγα λόγια στην πορεία του Συλλόγου το προηγούμενο έτος (εκδηλώσεις έτους Αριστοτέλη, Συνεργασία με ΑΠΘ σε μεγάλη εκδήλωση με Ορφέα Αρμονία, υποδοχή Προέδρου Δημοκρατίας, συμμετοχή Μητσιά στη φθινοπωρινή συνεστίαση κλπ.). Αμέσως άρχισε ο χορός ο οποίος διήρκεσε με εναλλασσόμενες τις δυο ορχήστρες μέχρι αργά το απόγευμα.

Στη λαχειοφόρο αγορά που ακολούθησε βοήθησαν οι Κυρίες: Νατάσα Δάφφα, Άννα Εμμανουήλ, Ελευθερία Τσαμούρη, Κονδυλένια Τζούμα, Άννα Τσότσου. Η κλήρωση έγινε χωρίς να διακοπεί η διασκέδαση και χάρισε αξιόλογα δώρα στους τυχερούς. Εδώ με ευχαριστίες πολλές αναφέρουμε τους δωροθέτες: Κοσμηματοπωλείο Λευτέρη Παππά, «Δωραγορά» Κοσμά Κατραντσιώτη, Φαρμακείο Δημητρίου Παπαδέλη, Μπανάβας Νικόλαος του Γεωργίου Εταιρία INOLIVIA, Αντώνης Χούτος-Κέντρο FOCUS, Α.Ε.Β.Ε./Μωραϊτίης-Condito, Στόικος Παπαστόικος, η ομάδα Ντεκουπάτζ του Συλλόγου μας με τη δασκάλα τους κ. Λιζέτα Γιοσμά και η κ. Μαρία Γκριλή.

Στο χορό παραβρέθηκαν ο βουλευτής και Μέγας Ευεργέτης του Παγγαλκιδικού ιατρός δρ. Γεώργιος Βαγιωνάς, η κ. Μαρία Λαθούρη-Πάργα ως εκπρόσωπος του Δημάρχου Σιθωνίας, ο Πρόεδρος της Κοινότητας Πετροκεράσων κ. Αθαν. Καλαφάτης και ο τ. καθηγητής κ. Σωτ. Βαμβατήρας, ο ευεργέτης μας ιατρός κ. Μόσχος Μόσχος, ο διοικητής της Ν.Δ.Β.Ε. πλοίαρχος κ. Χρ. Παυλούδης, ο καθηγητής του Πανεπιστημίου

μας κ. Τιμολέων Μακρογιάννης, ο δρ. αρχαιολογίας και επίτιμο μέλος του Παγγαλκιδικού Συλλόγου κ. Κων. Σισμανίδης, οι αντιπρόσωποί μας στα Παραρτήματα Δημ. Σμάγας με το Γιώργο Κατσίκα, Χρήστος Μπαμπαϊτής, Φώτης Ταλέας, και όπως κάθε χρόνο οι Ταξιαρχιώτες και οι Βασιλικιώτες που με μεγάλες παρέες έδωσαν και πάλι το παρών και έναν ιδιαίτερο τόνο στην εκδήλωση. Και του χρόνου.

Ημερήσια εκδρομή: Αριδαία-Λουτρά Λουτρακίου (Πόζαρ)-Μονή Αρχαγγέλου-Κτήμα Αρχοντάκη (Αξιούπολη). Σάββατο 11 Μαρτίου 2017.

Πραγματοποιήθηκε, όπως είχε προγραμματισθεί, η ημερήσια εκδρομή σε: Αριδαία-Λουτρά Λουτρακίου (Πόζαρ)-Μονή Αρχαγγέλου-Κτήμα Αρχοντάκη με δύο λεωφορεία και 92 εκδρομείς-μέλη και φίλοι του Συλλόγου μας. Την γενική ευθύνη για την προετοιμασία και ρύθμιση όλων των θεμάτων της εκδρομής είχε ο Γεν. Γραμματέας του Δ.Σ. του Συλλόγου κ. Γιάννης Κοτσάνης, ο οποίος για άλλη μια φορά απέσπασε τα συγχαρητήρια και τις ευχαριστίες των εκδρομείων για την άρτια οργάνωση η οποία πρόβλεψε κάθε λεπτομέρεια. Στην εκδρομή συνόδευαν και ο πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Μιχαήλ Καρτσιώτης και η έφορος κ. Νατάσα Δάφφα. Η αναχώρηση έγινε στις 8 το πρωί από τον συνήθη τόπο αναχωρήσεων, πλατεία Χάψα και υπό βροχή, που σταμάτησε μόνο κοντά στη Σκύδρα, φθάσαμε στα λουτρά Πόζαρ. Εκεί όλως παραδόξως δεν είχε βρέξει και δειλά-δειλά άρχισε να ξεπροβάλλει ο ήλιος ο οποίος πολύ γρήγορα, αφού πάλεψε με τα σύννεφα, επικράτησε και έκανε τη μέρα κυριολεκτικά ηλιόλουστη. Οι εκδρομείς αμέσως σκορπίστηκαν στα γύρω μονοπάτια να απολαύσουν τη σπάνια θέα του τοπίου με την άγρια ομορφιά του, όπου τα νερά ρέουν με ορμή, με βόμβο, αφρίζουν και δημιουργούν γραφικούς τεχνητούς και φυσικούς καταρράκτες, ενώ οι τολμηρότεροι απόλαυσαν το μπάνιο τους στα ζεστά νερά που έχουν όλο το χρόνο σταθερή θερμοκρασία 37 βαθμούς C.

Δυο ώρες κράτησε η απολαυστική παραμονή, ώσπου τα λεωφορεία, μας μετέφεραν μέσω Αριδαίας, Φούστανης, Αετοχωρίου, Νότιας και Αρχαγγέλου στο μοναστήρι του Αρχαγγέλου Μιχαήλ που βρίσκεται στη Δυτική πλευρά του όρους Πάικο και Νότια της τελευταίας κορυφής του Καϊμακτσαλάν. Εκεί μας περίμενε ο ηγούμενος της Μονής π. Ιλλαρίων ο οποίος μας μίλησε για την ιστορία της Μονής, η οποία υπήρξε κέντρο του Μακεδονικού Αγώνα: φιλοξενούσε και περιέθαλπε τραυματίες, είχε αποθήκες πυρομαχικών, ήταν κέντρο μυστικών συναθροίσεων κλπ. Προσκυνήσαμε, ψάλαμε το «Τη υπερμάχω...» και με πλημμυρισμένη την ψυχή από Ελλάδα και Ορθοδοξία ξεκινήσαμε για να φθάσουμε σε λίγο στο κτήμα-Αρχοντάκη. Πρόκειται για ένα μεγάλο τριώροφο κτίσμα

στο ψηλότερο σημείο ενός απέραντου αμπελώνα, με αίθουσα εστιατορίου και υπόγεια με βαρέλια που παλιώνουν τα κρασιά. Στα τραπέζια ήταν έτοιμα τα φαγητά, και αμέσως άρχισε το γεύμα υπό τους ήχους απαλής μουσικής. Σε ένα τρικούμπερτο γλέντι εκτυλίχτηκε στη συνέχεια η όλη υπόθεση με χορό ασταμάτητο ως αργά το απόγευμα, ώσπου ο ήλιος έγγειρε για τα καλά και αναχωρήσαμε για τη Θεσσαλονίκη όπου φθάσαμε τις πρώτες βραδινές ώρες, όλοι ενθουσιασμένοι από την υπέροχη μέρα που χαρήκαμε.

Ομιλία του φιλόλογου-συγγραφέα Δημήτρη Κοσμά με θέμα: «Η ιστορία της Εκπαίδευσης στον Πολύγυρο». Τετάρτη 15 Μαρτίου 2017.

Την Τετάρτη 15 Μαρτίου 2017 και ώρα 19.00 πραγματοποιήθηκε στην Εστία μας η προγραμματισμένη ομιλία του φιλόλογου-συγγραφέα και τέως σχολικού συμβούλου Φιλολόγων κ. Δημητρίου Κοσμά, εκ Πολυγύρου, με θέμα: «Η ιστορία της Εκπαίδευσης στον Πολύγυρο». Τον ομιλητή παρουσίασε στο κοινό ο Γ.Γ. του Παγχαλκιδικού κ. Γιάννης Κοτσάνης. Στην εκδήλωση παρευρέθηκε ικανός αριθμός πνευματικών ανθρώπων, μελών του Συλλόγου και φίλων του ομιλητή. Ο κ. Κοσμάς γνωστός για την ευρυμάθειά και την πνευματικότητά του, με ιδιαίτερες γνώσεις στην ιστορία της Εκπαίδευσης γενικότερα, καθήλωσε το κοινό το οποίο παρακολούθησε την ομιλία με ιδιαίτερο ενδιαφέρον σε όλη τη διάρκειά της. Σε μια, όσο γινότανε, σύντομη διαδρομή διεξήλθε την ιστορία της Εκπαίδευσης στον Πολύγυρο, φέρνοντας στο φως πολύ σημαντικές πτυχές που δείχνουν την άκρως ενδιαφέρουσα εκπαιδευτική ταυτότητα της γενέτειράς του. Με το πέρας της ομιλίας έλαβε το λόγο η γνωστή φιλόλογος κ. Ηλέκτρα Μ. Παπαθανασίου η οποία αφού επαίνεσε τον ομιλητή αναφέρθηκε στην Εκπαίδευση στη Χαλκιδική και ιδιαίτερα στην ιδ. Πατρίδα την Αρναία, με την οποία έχει και αυτή εμβριθώς ασχοληθεί και έχει εκδώσει πολύτιμο πόνημα-έρευνα. Τον λόγο πήραν στη συνέχεια αξιόλογοι ακροατές (ειδικοί και μη), ο οποίοι ενίσχυσαν και συμπλήρωσαν τις απόψεις του κ. Κοσμά και διέυρυναν την συζήτηση για τα εκπαιδευτικά πράγματα σε ολόκληρη τη Χαλκιδική.

Τέλος ο πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Μιχ. Καρτσιώτης, κλείνοντας την εκδήλωση, εξήρε το πνευματικό ανάστημα του ομιλητή, τον συνεχάρη για την εμπειριστωμένη έκθεση της ιστορίας της Εκπαίδευσης στον Πολύγυρο και αναφέρθηκε στην ευεργετική επίδραση που είχε η λειτουργία της Εκκλησιαστικής Σχολής στην Ιερά Μονή της Αγ. Αναστασίας, στα εκπαιδευτικά πράγματα της Χαλκιδικής, γιατί στα εξήντα χρόνια λειτουργίας της έβγαλε δασκάλους που επάνδρωσαν τα Σχολεία της και όχι μόνο.

Τη λήξη ακολούθησε η γλυκιά γεύση του μπισκοτο-

λούκουμο της κυρίας Μάχης.

Γ΄ Χαιρετισμοί στον Ι. Ναό Αγ. Στεφάνου Αρναίας. Παρασκευή 17 Μαρτίου 2017.

Πραγματοποιήθηκε όπως είχε προγραμματισθεί η μετάβαση με ένα λαωφορείο στην Αρναία προς παρακολούθηση των Γ΄ Χαιρετισμών της Παναγίας, Την Παρασκευή 17 Μαρτίου 2017. Αρχικά οι προσκυνητές με ξεναγό τον Αρναιώτη Γεν. Γραμματέα του Δ.Σ. κ. Γιάννη Κοτσάνη επισκέφθηκαν την Ιερά Μονή του Αγ. Κοσμά του Αιτωλού (γυναικεία), η οποία βρίσκεται τρία χιλιόμετρα ανατολικά της κωμοπόλεως, μέσα στο δάσος Εκεί μετά το προσκύνημα στο ναΐδριο του Αγ. Κοσμά, οι εκδρομείς ξεναγήθηκαν και ενημερώθηκαν για την ιστορία της Μονής και την πορεία των εργασιών για την ολοκλήρωσή της από «αδελφή» της μονής. Ακολούθησε η προσφορά του καφέ και η περιπλάνηση στους γύρω χώρους.

Με το χτύπημα της καμπάνας του Αγ. Στεφάνου, του μεγάλου Μητροπολιτικού Ι. Ναού του Αγ. Στεφάνου Αρναίας, όλοι βρεθήκαμε να ανάβουμε εκεί κεριά και στη συνέχεια να παρακολουθούμε την ακολουθία των Γ΄ Χαιρετισμών. Ο πρωτοψάλτης Βασίλης Κοκκαλιάρης και ο λαμπαδάριος Κώστας Πνευματικός, μαζί με τους βοηθούς τους, έβαλαν όλη την τέχνη τους και μας πρόσφερα μια βυζαντινή ακουστική πανδαισία, τέτοια που μόνο στην Αρναία μπορεί καθένας μας να απολαύσει. Και αυτό το γράφουμε γιατί το έχουμε βιώσει αρκετές φορές και κάθε φορά νιώθουμε το ίδιο ρίγος. Υπέροχος και ο ιερέας που έψαλε τους ύμνους με ένα ιδιαίτερο ήθος. Ως επιστέγασμα ήρθε η ξενάγηση στο γυάλινο δάπεδο του καέντος το 2005 Ναού και αναγεννηθέντος μέσα σε ένα και ήμισυ έτος, από τον τ. Δήμαρχο Αρναίας και επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας κ. Στέργιο Καραστέργιο, ο οποίος και μας ξεπροβόδισε μαζί με τον αντιπρόσωπό μας στην όμορφη κωμόπολη κ. Παντελή Ζωγράφο, όταν πήραμε το δρόμο του γυρισμού.

Στέψη της προτομής του καπετάν Χάψα στην ομώνυμη πλατεία. Παρασκευή 24-3-2017.

Κλιμάκιο του Δ.Σ. μετέβη την παραμονή της εθνικής εορτής της 25ης Μαρτίου (24-3-2017) και κατέθεσε στεφάνι στην προτομή του ήρωα του 1821 Χαλκιδικώτη οπλαρχηγό καπετάν Χάψα, στην ομώνυμη πλατεία της Θεσσαλονίκης (Τέρμα Βούλγαρη).

Σημειώνεται ότι η εν λόγω προτομή, έργο του γλύπτη καθηγητή της Σχολής Καλών Τεχνών του ΑΠΘ κ. Γιώργου Τσάρα, έχει ανεγερθεί με πρωτοβουλία και δαπάνη του Συλλόγου μας το 2007, η δε πλατεία όπου βρίσκεται η προτομή, ονομάστηκε προς τιμήν του ήρωα ΠΛΑΤΕΙΑ ΗΡΩΑ ΚΑΠΕΤΑΝ ΧΑΨΑ, με την υπ' αριθμ. 425/2007 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Θεσσαλονίκης.

Συμμετοχή της χορωδίας μας στη συνάντηση χορωδιών του Δήμου Ν. Προποντίδας στην Ν. Τρίγλια. Τρίτη 4-4-2017.

Την Τρίτη το βράδυ 4-4-2017 η χορωδία μας πήρε μέρος και τραγούδησε με επιτυχία, στην ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΧΟΡΩΔΙΩΝ 2017, στο Πολιτιστικό κέντρο Ν. Τρίγλιας, που οργάνωσε ο Δήμος Ν. Προποντίδας και ο Οργανισμός Πολιτισμού και Αθλητισμού του ιδίου Δήμου. Μαζί τραγούδησαν και άλλες τέσσερις χορωδίες : 1) Του Συλλόγου Γυναικών Πορταριάς, 2) Η Δημοτική χορωδία της Ν. Τενέδου, 3) Η χορωδία της Κρήνης και 4) Η μεικτή Δημοτική χορωδία Ν. Μουδανιών.

Σημειώνεται ότι η εφετινή Χορωδιακή Συνάντηση διήρκεσε τρεις μέρες Κυριακή, Δευτέρα και Τρίτη 2,3 και 4 Απριλίου 2017 και σ' αυτήν πλήν της δικής μας, πήραν μέρος όλες οι χορωδίες, 14 τον αριθμό, που λειτουργούν στο Δήμο Ν. Προποντίδας και μαζί του Παγχαλκιδικού.

Ο πρόεδρος του Δ.Σ., ευχαρίστησε για την πρόσκληση το Δήμαρχο κ. Εμμ. Καρρά και τον Πρόεδρο του ΟΠΑ κ. Μανώλη Μπέη, που αμφότεροι αποτελούν επίλεκτα μέλη του Συλλόγου μας και ευχήθηκε ο θεσμός των ετήσιων αυτών συναντήσεων να συνεχισθεί γιατί συντελεί στην πολιτιστική πρόοδο του τόπου.

Παρουσίαση των βιβλίων του κ. Αθανασίου Μπαντέ με τα Πολιτικά του Αριστοτέλη. Τετάρτη 5-4-2017.

Την Τετάρτη 5 Απριλίου 2017 και ώρα 20.00' πραγματοποιήθηκε στην Εστία μας, όπως είχε προγραμματισθεί, η παρουσίαση των δύο βιβλίων του φιλόλογου κ. Αθανασίου Μπαντέ : 1.- Ο Αριστοτέλης και η Γέννηση της Πολιτικής Επιστήμης και 2.- Ο Αριστοτέλης και η Αναζήτηση της Ιδανικής Πόλης. Τα υπέροχο έργο του κ. Μπαντέ παρουσίασαν: ο φιλόλογος κ. Γιώργος Πεγιούδης, ο ιστορικός Δημήτρης Τζήκας και ο ίδιος ο συγγραφέας. Και οι τρεις και κυρίως ο δημιουργός του έργου, ανέλυσαν τις απόψεις του Αριστοτέλη, για την αποστολή του Δήμου-Κράτους, τα είδη των πολιτευμάτων, την αναζήτηση της ιδανικής λειτουργίας της Δημοκρατίας, ώστε να εξασφαλίζεται η ευδαιμονία των πολιτών, τα καθήκοντα και τα δικαιώματά τους, τη χρυσή μεσότητα, την παιδεία και το περιεχόμενο της άριστης προσφοράς της, και άλλο ένα πλήθος εννοιών και μηνυμάτων του αρχαίου φιλοσόφου και μακρινού προγόνου μας, που κράτησε για ένα περίπου δίωρο αμείωτο το ενδιαφέρον των ακροατών. Ήταν ίσως, όπως ομολογήθηκε, η πρώτη φορά που ο « δυσνόητος» Αριστοτέλης, έγινε κατανοητός και προσιτός. Στην ωραία συζήτηση που ακολούθησε πήραν μέρος οι καθηγητές του ΑΠΘ που παρακολούθησαν την παρουσίαση (πέντε τον αριθμό) και άλ-

λοι επιστήμονες και μελετητές του Αριστοτέλη. Στο τέλος ο πρόεδρος του Παγχαλκιδικού κ. Μιχ. Καρτσιώτης συνεχάρη με θερμή και τον συγγραφέα και τους παρουσιαστές. Ιδιαίτερη δε τιμή απέδωσε στον παριστάμενο πατέρα κ. Γεώργιο Μπαντέ, μαθηματικό, τακτικό και επίλεκτο μέλος του Παγχαλκιδικού (Α.Μ.772), για το γιό του, που νέος ακόμα επιχειρεί με μεγάλη επιτυχία δύσκολες συγγραφές.

Η κ. Μάχη τελικά φρόντισε και αυτή τη φορά να μην λείπει από τη μικρή δεξίωση το καθιερωμένη μπισκοτολόκουμο.

Σημ. Σημειώνεται ότι ο συγγραφέας χάρισε αντίτυπα των δύο βιβλίων του στη βιβλιοθήκη του Συλλόγου.

Από τις εμφανίσεις του χορευτικού

1.Την Κυριακή 23-4-2017 εορτή του Αγίου Γεωργίου, πήρε μέρος και χόρεψε στις εκδηλώσεις που είχαν οργανωθεί στην Παλαιόχωρα της Χαλκιδικής, από τον Σύλλογο Γυναικών Παλαιοχώρας (Πρόεδρος η αεικίνητη Κυρία Μάγδα Λειβαδιώτη) και από τον τοπικό Πολιτιστικό Σύλλογο «Η Ελπίς» (Πρόεδρος η κ. Ειρήνη Μουστάκα), με την ευκαιρία της εορτής του Αγ. Γεωργίου, πολιούχου του χωριού. Μαζί χόρεψαν και τα τρία χορευτικά τμήματα (μικρό, μεσαίο, μεγάλο) του τοπικού Συλλόγου, ενώ η χορωδία τους τραγούδησε πολύ όμορφα τραγούδια. Στις εκδηλώσεις παρέστη ο πρόεδρος του Συλλόγου μας, ο οποίος απήυθνε χαιρετισμό, και τα μέλη του Δ.Σ.: Ι. Κοτσάνης Γ. Γραμματέας, Στ. Λυρτζής Ειδικός Γραμματέας και υπεύθυνος του χορευτικού και Θεόδ. Φλώρος χοροδιδάσκαλος.

2. Την Κυριακή 7-5-2017 το χορευτικό μας τμήμα πήρε μέρος και χόρεψε στον Πολύγυρο, στο 13ο Αντάμωμα των χορευτικών συγκροτημάτων, που διοργάνωσε για 13η συνεχή χρονιά ο Δήμος Πολυγύρου και ο τοπικός Λαογραφικός Όμιλος. Στην ωραία εκδήλωση πήραν μέρος 82 χορευτικά συγκροτήματα από τη Χαλκιδική, τη Μακεδονία και άλλους τόπους της πατρίδας μας και με 4 ορχήστρες λαϊκών οργάνων, μαζί και του Συλλόγου μας, και χόρεψαν για πολλές ώρες παραδοσιακού χορού μέσα σε μια άκρως εορταστική ατμόσφαιρα που ξεσήκωσε πραγματικά στο πόδι ολόκληρο τον Πολύγυρο. Προηγήθηκε παρέλαση(πατινάδα), με επικεφαλής τους οργανοπαίκτες με τα κλαρίνα, τα βιολιά και τα χάλκινα στους δρόμους του Πολυγύρου και τα τμήματα συνέκλιναν στην αυλή του Δημαρχείου, όπου τους περίμενε ο Δήμαρχος κ Αστέριος Ζωγράφος επικεφαλής του Δημοτικού Συμβουλίου και πλήθος κόσμου. Ο Δήμαρχος και η πρόεδρος του συνδιοργανωτή Λαογραφικού Ομίλου κ. Έφη Κελιαφάνου χαιρέτισαν τα τμήματα και τους συνοδούς τους και τους ευχαρίστησαν για τη συμμετοχή. Ακολούθησε απονομή αναμνηστικών διπλωμάτων, προσφορά φαγητού σε όλους και στη

συνέχεια ασταμάτητος χορός μέχρι αργά την νύχτα. Το δικό μας συγκρότημα συνόδεψαν ο πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Μιχ. Καρτσιώτης, ο Γεν. Γραμματέας κ. Ι. Κοτσάνης και ο Ειδ. Γραμματέας κ. Στέργιος Λυρτζής.

Η διάλεξη του φιλολόγου κ. Μιχαήλ Θ. Κουτσού από τον Βάβδο με θέμα «Το μεγαλείο της ελληνικής γλώσσας». Τετάρτη 3-5-2017.

Με μεγάλη επιτυχία και ενώπιον ενός πυκνού ακροατηρίου υψηλού πνευματικού επιπέδου πραγματοποιήθηκε την Τετάρτη 3-5-2017, και ώρα 20.00', στην Εστία μας, η προγραμματισμένη διάλεξη του φιλολόγου κ. Μιχ. Κουτσού με θέμα «Το μεγαλείο της ελληνικής γλώσσας». Ο ομιλητής για δυο περίπου ώρες κράτησε αμείωτο το ενδιαφέρον των ακροατών. Στην εισαγωγή του τόνισε ότι η ελληνική γλώσσα και το ελληνικό πνεύμα είναι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος, που λέγεται Ελληνισμός. Αν το ελληνικό πνεύμα έφθασε σε ύψη δημιουργίας, αυτό οφείλεται στον γενετικό παράγοντα, στην ποικιλία της ελληνικής φύσης και στην ελληνική γλώσσα με τις τεράστιες δυνατότητές της, τις οποίες και ανέλυσε με λεπτομέρεια και πειστικότητα. Στη συνέχεια μίλησε για την ελληνική αλφαβητική γραφή και τόνισε ότι αυτή έχει τρία σπουδαία πλεονεκτήματα, που διευκολύνουν στην

παραγωγή γραπτού λόγου: Πρώτο έχει μικρό αριθμό γραμμάτων (24 σήμερα), δεύτερο έχει πληρότητα και τρίτο μεγάλη προσαρμοστικότητα. Αμέσως μετά αναφέρθηκε στο λάθος που γίνεται να κατατάσσεται η ελληνική γλώσσα στην Ινδοευρωπαϊκή Ομοεθνία, ενώ μελέτες επιστημόνων, γενετιστών και αρχαιολόγων μιλούν για συνεχή ελληνική παρουσία στον τόπο μας και υποστήριξε ότι ο δίσκος της Φαιστού (1.700 π.Χ.), γραμμένος στη Γραμμική Β', διαβάστηκε από τον Μάικλ Βέντρις, ο οποίος διαπίστωσε ότι είναι γραμμένος στην ελληνική. Τέλος αφού αναφέρθηκε σε επιστήμονες ξένων χωρών που μιλούν για «Το μεγαλείο της ελληνικής γλώσσας», που μερικοί μάλιστα διακηρύττουν ότι η ελληνική είναι μητέρα όλων των άλλων γλωσσών, κατέληξε: «Τη διαχρονική μας ύπαρξη οφείλουμε σε δυο μεγάλους πυλώνες στον Ελληνισμό, την Ορθοδοξία». Η συζήτηση που ακολούθησε ήταν εξαιρετική και ο ομιλητής έδωσε απαντήσεις σε ό,τι ρωτήθηκε. Τέλος ο πρόεδρος του Συλλόγου κλείνοντας την εκδήλωση συνεχάρη και ευχαρίστησε τον ομιλητή και τους ακροατές. Ήταν μια υπέροχη πραγματικά πνευματική αλλά και ελληνική βραδιά, η οποία έκλεισε με το καθιερωμένο μπισκοτολόγιο, κέρασμα του Παγχαλκιδικού προς όλους.

* * *

Η δράση άλλων Συλλόγων και φορέων

Του Συλλόγου «Κασσάνδρα» της Κασσάνδρειας

Ο Σύλλογος απέκτησε νέα όργανα διοικήσεως για τη διετία 2017-2018, η σύνθεση των οποίων έχει ως εξής: Διοικητικό Συμβούλιο

Τακτικά μέλη: Πρόεδρος Τρανταφύλλου Ελένη. Αντιπρόεδρος Παπαδοπούλου Μαίρη. Γεν. Γραμματέας Καμάρη Λεμονιά. Ταμίας Καραβασίλης Χρήστος. Ειδικός Γραμματέας Σταμπούλη Κατερίνα. Μέλη Βασιλικού Μαρία και Αβραμίδου Κατερίνα.

Αναπληρωματικά μέλη: Καραγιαννιός Παναγιώτης και Φλώρου Άννα.

Εξελεγκτική Επιτροπή

Σανιδάς Ιωάννης, Κουτρομάνης Περικλής και Χατζηανδρέου Παντελής.

Του Συλλόγου Κασσανδρινών Θεσσαλονίκης

1) Σάββατο 18-02-17: Αποκριάτικη συνεστίαση των μελών στη μουσική ταβέρνα η Κιβωτός των Γεύσεων.
2) Κυριακή 12-03-17: Παρακολούθηση ταινίας μικρού μήκους για την ενδο-οικογενειακή βία, δημιουργία και προσφορά προς το Σύλλογό μας του σκηνοθέτη Γρηγορίου, Βασ. Βαρδαρινού. Η εκδήλωση έλαβε χώρα στην αίθουσα της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής (Αλεξ. Σβώλου 12, με τη συνε-

ργασία και τη συμβολή της εν λόγω Εταιρείας.

3) Παρασκευή 17-03-17: Παρακολούθηση των Γ' Χαιρετισμών στο μοναστήρι του Παντοκράτορος στο Μελισσοχώρι.

4) Σάββατο 08-04-17: Επίσκεψη του Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα, ξενάγηση και ομιλία από τον κύριο Νικόλτσο.

5) Σάββατο 03-06-17: Τριήμερη εκδρομή (δύο διανυκτερεύσεις), στο Καρπενήσι.

6) Τετάρτη 26-07-17: Εκκλησιασμός στην Αγία Παρασκευή Κρυσπηγής και συνεστίαση σε ταβέρνα του χωριού.

7) Σάββατο 23-09-17: Μονοήμερη εκδρομή στη λίμνη Κερκίνη.

8) Παρασκευή 27-10-17: Διήμερη Εκδρομή (Δύο διανυκτερεύσεις) στην Αθήνα.

9) Τρίτη 14-11-17: Συμμετοχή στον εορτασμό του Χαλασμού της Κασσάνδρας στην Ποτίδαια.

10) Κυριακή 19-11-17: Εορτασμός του Χαλασμού από το σύλλογό μας στη Θεσσαλονίκη και προσφορά Κασσανδρινής πίτας στην αίθουσα του συλλόγου.

11) Κυριακή 03-12-17: Η καθηγήτρια κυρία Θάλια Μαντοπούλου- Παναγιωτοπούλου θα μας μιλήσει για τη Ζωή και το έργο του συμπατριώτη μας Ξενο-

φώντα Παιονίδη. Η ομιλία θα γίνει στην αίθουσα της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής, Αλεξ. Σβώλου 12. Στις 11.00.

Σημειώνεται επίσης ότι εκδόθηκε από το σύλλογό μας το τεύχος με τα πεπραγμένα του 2016.

Του Παγχαλκιδικιώτικου Συλλόγου Αθηνών Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

Κοπή πρωτοχρονιάτικης πίτας του Συλλόγου μας

Στις 22 Ιανουαρίου πραγματοποιήθηκε η κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας στα γραφεία του Συλλόγου μας. Τα μέλη μας ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα μας και υπήρξε μαζική συμμετοχή. Την εκδήλωση τίμησε με την παρουσία του ο Πρόεδρος της Παμμακεδονικής Συνομοσπονδίας κος Ιωάννης Αθανασιάδης. Το φλουρί κέρδισε η κα Σάρρη Διονυσία.

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Γ. Σουλινάρης κόβει την βασιλόπιτα.

Θέλουμε να ευχαριστήσουμε όλα τα μέλη του Συλλόγου μας για την παρουσία τους και ιδιαίτερα όσους θεώρησαν καλό να ενισχύσουν οικονομικά το Σύλλογο.

Ετήσιος χορός του Συλλόγου μας

Στις 12 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε στο κέντρο διασκέδασης «Μουσικές Διαδρομές» ο ετήσιος χορός του Συλλόγου μας. Για μια ακόμη φορά διαφορετικές γενιές Χαλκιδικιωτών συναντήθηκαν και διασκέδασαν παρέα. Όλοι οι τραγουδιστές (Βαγγέλης Κορακάκης, Κατερίνα Κούκα, Ανατολή Μαργιόλα και Βασίλης Κορακάκης) ήταν εξαιρετικοί.

Το χορό μας τίμησαν με την παρουσία τους η βουλευτής Χαλκιδικής κα Κατερίνα Ιγγλέζη, ο πρώην Δήμαρχος Αριστοτέλης κος Χρήστος Πάχτας και ο Πρόεδρος της Παμμακεδονικής Συνομοσπονδίας κος Ιωάννης Αθανασιάδης.

Θέλουμε να ευχαριστήσουμε όλα τα μέλη του Συλλόγου μας για τη μαζική παρουσία τους.

Ευχαριστούμε επίσης τους δωροθέτες της λαχειοφόρου αγοράς του χορού μας.

Του Συλλόγου Ιερισσιωτών Θεσσαλονίκης

Οι δραστηριότητες από την αρχή της χρονιάς: 22/1/2017. Κοπή Βασιλόπιτας στην αίθουσα της

ΙΛΕΧ. με αθρόα συμμετοχή μελών και φίλων.

19/2/2017. Αποκριάτικος χορός στο κοσμικό κέντρο "Μουσικές και Χρώματα" με ζωντανή μουσική. Στην εκδήλωση αυτή στην οποία υπήρχε λαχειοφόρος αγορά με πλούσια δώρα το κέφι έφτασε στο απόγειο. Αξίζει να σημειωθεί ότι πριν από την έναρξη του ψυχαγωγικού προγράμματος μέσα σε μια συγκινητική ατμόσφαιρα ο Σύλλογος τίμησε την κυρία Μαίρη Παντελιάδου, ιδρυτικό μέλος του Συλλόγου, η οποία επί 40 χρόνια υπηρέτησε τον Σύλλογο με πίστη και αφοσίωση, από την θέση της πρόεδρου επί 17 χρόνια και τα υπόλοιπα από την θέση της ταμιάς. Το ΔΣ του Συλλόγου αναγνωρίζοντας την πολυετή πολυτιμη προσφορά της, της απένειμε τιμητική πλακέτα και την ανακήρυξε επίτιμη πρόεδρό του.

8/4/2017. Αρτοκλασία στον Ι.Ν. Αγ. Ιωάννη Βρουύλων, όπως κάθε χρόνο, υπέρ υγείας μελών και φίλων. Στην εκδήλωση αυτή συγκεντρώθηκαν από προαιρετικές εισφορές των συμμετεχόντων χρήματα τα οποία διατέθηκαν στα συσσίτια της Ιερισσού για τις άπορες οικογένειες.

18/4/2017. Όπως κάθε χρόνο την 3η μέρα του Πάσχα στο "Μαύρου νιου τ'αλώνι" συμμετείχε μια μεγάλη ομάδα του Συλλόγου και εκεί προσφαιρήθηκαν από τον Σύλλογο τσουρέκια στους πολυπληθείς επισκέπτες και κατετέθει στεφάνι στο μνημείο των πεσότων από τον πρόεδρο κ. Νικόλαο Μπούλο.

Στην συνέχεια προγραμματίζεται για το μεσημέρι της 14ης Μαΐου συμμετοχή στην καθιερωμένη γιορτή του Ελληνικού παιδικού χωριού στο Φίλυρο, για την ενίσχυση του σημαντικού έργου του, και το βράδυ της ίδιας μέρας προγραμματίζεται μεγάλη συμμετοχή στην συναυλία, η οποία πρόκειται να δοθεί στην αίθουσα τελετών του ΑΠΘ από τον πολιτιστικό Σύλλογο Ιερισσού Κλειγένης για σπουδαίο φιλανθρωπικό έργο.

Επίσης προγραμματίζεται για την 18η Ιουνίου ημέρα Κυριακή ημερήσια εκδρομή στα αρχαία Στάγειρα και στον τάφο του Αριστοτέλη, με ξενάγηση από τον διπλωμάτη αρχαιολόγο κ. Συσμανίδη. Από το ΔΣ

Της Ένωσης Βαβδινών Θεσσαλονίκης

Προσεχείς εκδηλώσεις:

1. Κυριακή 4 Ιουνίου 2017 (της Πεντηκοστής). Εκδήλωση στο Βάβδο στον Πλάτανο ώρα 11.00

Παρουσίαση του βιβλίου του Δημήτρη Παπάζη καθηγητού της ΑΕΑΘ του ΑΠΘ με τίτλο "Βάβδος, Ιστορική και Εκκλησιαστική μελέτη". Εμφάνιση των χορευτικών συγκροτημάτων της Ένωσης Βαβδινών Θεσσαλονίκης και των χορευτικών της Νεολαίας Βάβδου. Δεξίωση.

2. Τέταρτα Χοροπατήματα. Βάβδος Σάββατο 8 Ιουλίου 2017 ώρα 8.00 στην αυλή του Δημοτικού Σχολείου. Εκδήλωση με τη συμμετοχή χορευτικών συγκρο-

τημάτων της περιοχής και λαϊκή γιορτή.

3. Τέταρτος Ορεινός Αγώνας Τρεξίματος "τρέχοντας στη σκιά της Βίγλας" Κυριακή 16 Ιουλίου 2017. Ώρα 9.00 το πρωί η εκκίνηση από την αυλή του Δημοτικού Σχολείου. Δρόμος 21 χιλιομέτρων και δρόμος 5 χιλιομέτρων. Οργάνωση Κοινότητα Βάβδου και όλοι οι φορείς του Βάβδου υπό την αιγίδα του Δήμου Πολυγύρου.

4. Πανηγύρι τ' Αηλιά. 19 (βράδυ) και 20 (πρωί) Ιουλίου 2017 στην κορυφή τ' Αηλιά στο Βάβδο Χαλκιδικής. Κουρμπάνι με τραϊ και κριθαράκι, χορευτικά συγκροτήματα και παραδοσιακά όργανα.

Οργάνωση Επιτροπή Οικονομάδων τ' Αηλιά.

5. Αιμοδοσία την Κυριακή (το πρωί) 23 Ιουλίου 2017 στην πλατεία της Αγ. Παρασκευής στο Βάβδο με συνεργείο του ΑΧΕΠΑ. Οργάνωση Ένωση Βαβδίων Θεσσαλονίκης

Του Συλλόγου Φίλων Εθελοντών και Αναδόχων Οικογενειών του Δημοτικού Βρεφοκομείου Θεσσαλονίκης Άγ. Στυλιανός

Πραγματοποιήθηκε το βράδυ της Κυριακής 14 Μαΐου 2017 στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης εκδήλωση από τον ανωτέρω Σύλλογο με θέμα: «Η μουσική, ο χορός και το τραγούδι από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα». Η εκδήλωση έγινε με τη δυναμική και πολύπλευρη υποστήριξη του Παγχαλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης «Ο Αριστοτέλης». Στην εκδήλωση έλαβαν μέρος τα χορευτικά του Παγχαλκιδικού, των Σαρακατσάνων φοιτητών, της Ένωσης ποντίων Πανοράματος, των Μανδριτσιωτών Θέρμης και του Μ.Α.Σ. Ομβριανός Πετροκεράσων, μαζί με ποικίλα μουσικά σχήματα και τραγουδιστές.

Την όλη παράσταση, που περιελάμβανε 13 ενότητες, σκηνοθέτησε και δίδαξε ο χοροδιδάσκαλος και μέλος του Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου κ. Θεόδωρος Φλώρος, ο οποίος έγραψε το σενάριο και επιμελήθηκε τη χορογραφία. Την ευθύνη για την προβολή εικόνων-βίντεο και γενικά το χειρισμό των πολυμέσων είχε ο Ειδικός Γραμματέας του Παγχαλκιδικού Συλλόγου κ. Στέργιος Λυρτζής. Αφηγήτρια ήταν και πάλι η εκπαιδευτικός κ. Δωρή Ντάνη και τη χορογραφία του αρχαιοελληνικού χορού επιμελήθηκε η κ. Ραφαέλα Μάνου. Η σύμπραξη τεσσάρων ορχηστρών με επώνυμους τραγουδιστές (Απόστολος Σωτηρούδης) και μουσικούς έδωσαν έναν ξεχωριστό τόνο στην παράσταση.

Με την έναρξη το λόγο πήρε η κ. Άννα Εμμανουήλ μέλος του Δ.Σ. του διοργανωτή Συλλόγου και επίσης μέλος του Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού, η οποία ως εκπρόσωπος του διοργανωτή Συλλόγου χαιρέτισε τους καλεσμένους και τους θεατές-ακροατές, αναφέρθηκε στο σπουδαίο έργο που συντελείται στο Ίδρυμα Αγ. Στυλιανός που στεγάζει και φροντίζει απροσάρτε-

τα βρέφη και ανέλυσε την υποστήριξη που παρέχει προς αυτό ο Σύλλογος, ο οποίος οργάνωσε και την αποψινή εκδήλωση με σκοπό να προσφέρει μόρφωση και ψυχαγωγία στο κοινό της πόλης μας, αλλά και να εξασφαλίσει κάποια έσοδα από την πώληση των εισιτηρίων για την επιτέλεση των σκοπών του. Στη συνέχεια ο χοροδιδάσκαλος κ. Θεόδωρος Φλώρος με ένα σύντομο λυρικό κάλεσμα σήμανε την έναρξη του προγράμματος.

Αμέσως την εμφάνισή τους έκαναν οι «ιέρειες» (κοπέλες του χορευτικού τμήματος του Παγχαλκιδικού) ντυμένες στα κατάλευκα που με συνοδεία τυμπάνου έκαναν ρυθμικές, και αργές κινήσεις και σχηματισμούς, εικόνα-μαγεία που προδιέθεσε όλους για τα επόμενα μέρη. Στη συνέχεια και για ένα τρίωρο περίπου ακούσθηκαν τραγούδια, προβλήθηκαν εικόνες και χορεύτηκαν χοροί συνολικά από 14 ενότητες της ελληνικής ιστορίας: Αρχαία Ελλάδα, Βυζάντιο, Επανάσταση 1821, Μακεδονικός Αγώνας, Μικρασιατική καταστροφή, Γενοκτονία Ποντίων, Πόλεμος 1940-41, Κατοχή, Εμφύλιος, Ανασυγκρότηση: πολιτισμός-γράμματα-τέχνες, Ξενιτιά, Εισβολή τηλεόρασης στο σπίτι, βραβείο Νόμπελ Οδ. Ελύτη, Παραδοσιακοί χοροί. Στο τέλος όλα τα χορευτικά επί σκηνής χόρεψαν το «Ας αρχίσουν οι χοροί» μέσα σε πολλά χειροκροτήματα και χαμόγελα. Η όλη παράσταση ήταν πράγματι μια ακουστική και οπτική απόλαυση. Σε μερικά δε σημεία έφτανε τον συγκλονισμό. Στο τέλος απονεμήθηκαν πλακέτες στους Προέδρους των Συλλόγων που με τμήματά τους πήραν μέρος στην εκδήλωση. Την πλακέτα του Παγχαλκιδικού παρέλαβε από τα χέρια της προέδρου του διοργανωτή Συλλόγου, ο Πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Μιχαήλ Καρτσιώτης, ο οποίος την ευχαρίστησε και εξέφρασε τη χαρά του γιατί η όλη επιτυχία εκλαμβάνεται και ως επιτυχία του Παγχαλκιδικού, ο οποίος με όλη τη δύναμη και τη δυναμική του υποστήριξε την προσπάθεια για την όλη οργάνωση της εκδήλωσης. Συνεχάρη όλους τους συντελεστές της παράστασης που τα ονόματά τους είναι γραμμένα στο πρόγραμμα που κυκλοφόρησε και απένειμε συγχαρητήρια στους χορευτές και ιδιαίτερα στον χοροδιδάσκαλο και μέλος του Δ.Σ. κ. Θεόδ. Φλώρο, που κοπίασε για άλλη μια φορά πάρα πολύ, στον κ. Στέργιο Λυρτζή, ειδικό γραμματέα του Δ.Σ. και χειριστή των πολυμέσων, καθώς και στην κ. Άννα Εμμανουήλ, μέλος του Δ.Σ. που υπήρξε ο σύνδεσμος μεταξύ Εθελοντριών και Παγχαλκιδικού και κοπίασαν πάρα πολύ. Όλοι τους ήταν υπέροχοι. Όλα κύλησα εξαιρετικά. Όλοι έφυγαν ευχαριστημένοι. Και σε άλλα με υγεία.

Τέλος συγχαρητήρια απευθύνουμε και στο Δ.Σ. του διοργανωτή Συλλόγου για την ευκαιρία που μας έδωσε, να βοηθήσουμε ως Παγχαλκιδικός το ωραίο έργο του.

Από την πολιτιστική κίνηση της Χαλκιδικής, ολίγα..!

Η Βυζαντινή Χορωδία Πολυγύρου στην Καλαμαριά

Μάγεψε το κοινό η Βυζαντινή και Παραδοσιακή Χορωδία Δήμου Πολυγύρου που συμμετείχε στην εκδήλωση-αφιέρωμα στον Ευγνώμονα Ληστή με μοιρολόια και ύμνους της Μεγάλης Εβδομάδος, που διοργάνωσε η Ιερά Μητρόπολη Νέας Κρήνης και Καλαμαριάς την Πέμπτη 6 Απριλίου 2017, στο Προκόπειο Πολυδύναμο Εκκλησιαστικό Κέντρο, στην Καλαμαριά.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Θεουπόλεως κ. Παντελεήμων, ο Αρχιμ. Ειρηναίος Μιχαηλίδης Γενικός Αρχιερατικός Επίτροπος της Ι.Μ. Κασσανδρείας, ο Πρωτοπρ. Θεόδωρος Τσαμπατζίδης, Διευθυντής του Προκόπειου Πολυδύναμου Κέντρου, Ιερείς της Μητροπόλεως Καλαμαριάς και πολλοί φιλόμουσοι.

Άνοιξε το Αρχαιολογικό Μουσείο Πολυγύρου

...έστω και για μία εβδομάδα, φιλοξενώντας την έκθεση «Μάσκες» από τη συλλογή του Εθνογραφικού Κέντρου του Λαογράφου Γιώργη Μελίκη. Η έκθεση πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία του Δήμου Πολυγύρου και της Εφορείας Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής στο πλαίσιο των αποκριάτικων εκδηλώσεων του Πολυγύρου. Κοινός στόχος το άνοιγμα του μουσείου προς το κοινό με μια σειρά αντίστοιχων εκδηλώσεων μέχρι την πολυπόθητη «κανονική» λειτουργία του. Εικονική περιήγηση της έκθεσης υπάρχει στο site του Δήμου μέσω των χαρτών της Google.

Μάιος, μήνας εκδηλώσεων

Ο τελευταίος μήνας της άνοιξης, αν και φέτος το κρύο κράτησε περισσότερο από τα συνηθισμένα, έχει καθιερωθεί ως μήνας εκδηλώσεων, για τη Χαλκιδική αλλά κυρίως για τον Πολύγυρο. Έτσι και φέτος η σειρά των εκδηλώσεων για την Εθνική Αντίσταση, την Επέτειο της Κήρυξης της Επανάστασης στη Χαλκιδική, το Ολοκαύτωμα των Ποντίων, τη Γιορτή της Μητέρας συμπληρώθηκε από θεατρικές και μουσικές παραστάσεις, συναυλίες και παρουσιάσεις βιβλίων, χορευτικά ανταμώματα κ.ά.

Δύο νέα έργα εγκαινίασε ο Δήμος Σιθωνίας

Τα εγκαίνια του Κλειστού Γυμναστηρίου και της επέκτασης του Γυμνασίου Ν. Μαρμαρά, καθώς και της λειτουργικής αναβάθμισης του υφιστάμενου κτιρίου, πραγματοποιήθηκαν από το Δήμαρχο Σιθωνίας, Ιωάννη Τζιτζίο, την Παρασκευή 28 Απριλίου 2017. Το έργο είναι προϋπολογισμού 4,7 εκατομμυρίων ευρώ περίπου.

Την Τρίτη 2 Μαΐου 2017 στις 11 το πρωί πραγματοποιήθηκαν από το Δήμαρχο Σιθωνίας και τα εγκαίνια της επέκτασης του Γυμνασίου Νικήτης και της λειτουργικής αναβάθμισης του υφιστάμενου κτιρίου. Ο προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται στα 1,4 εκατομμύρια ευρώ περίπου. (από δ.τ.)

Η Χαλκιδική αγαπάει το θέατρο

Αξιόλογες, νέες παραγωγές παρουσίασαν οι θεατρικές ομάδες του νομού μας το τελευταίο διάστημα. Ξεκινώντας από τον Πολύγυρο, το θεατρόφιλο κοινό παρακολούθησε με πολύ μεγάλη συμμετοχή τις δύο ομάδες θεάτρου του Πολιτιστικού Συλλόγου Πολυγύρου, με τα έργα «Δεν πληρώνω,

Γράφει και επιμελείται ο Γιώργος Διαμαντουλάκης

δεν πληρώνω» του Ντάριο Φο, σε σκηνοθεσία Ζαφειρίας Μουταφτσή και το «Συλλάβετε τη γάτα» σε κείμενο και σκηνοθεσία της Πολυγυρινής, Αρετής Φαρδογιάννη.

Στα Ν. Μουδανιά η θεατρική ομάδα του Π.Σ. «Φάρος» παρουσίασε σε αρκετές παραστάσεις το έργο του Νικολάι Γκόγκολ «Ο Επιθεωρητής» σε σκηνοθεσία του Δημήτρη Σούρλα. Το έργο θα «ανέβει» και στον Πολύγυρο το Σάββατο, 22 Ιουλίου. Επιτυχημένες παρουσιάσεις είχαν ακόμη τα εφηβικά τμήματα του Φάρου.

Σε διασκευή και σκηνοθεσία του Ορέστη Τεάζη, η θεατρική ομάδα «Monachus Monachus» της Πολιτιστικής και Λαογραφικής Ομάδας Νέας Φώκαιας παρουσίασε το «Γριοθεσία» της Ιωάννας Κατσαρού και Αφροδίτης Ιωάννου.

Τέλος η ομάδα «Πολύτροπον» από την Ορμύλια, γιόρτασε με τον καλύτερο τρόπο την Παγκόσμια Ημέρα Θεάτρου και τα 10 χρόνια της ομάδας, παρουσιάζοντας 3 μονόπρακτα με τη συμμετοχή του δασκάλου υποκριτικής Αλέξανδρου Ουδινότη, σε σκηνοθεσία Δημήτρη Κουτσούρη.

...αυτά προλάβουμε να δούμε... αν ξεχάσαμε κανέναν ζητούμε προκαταβολικά συγγνώμη...

Επί του πιεστηρίου μάθαμε και για τις παραστάσεις που προγραμματίζει η Θεατρική Ομάδα του Συλλόγου Νέων Νέας Τρίγλιας για τις 9 και 10 Μαΐου αλλά και η ομάδα «Θ... όπως θέατρο» της Ορμύλιας με παραστάσεις 20, 21, 27 και 28 Μαΐου 2017, με το έργο του Ιάκωβου Καμπανέλη «Η αυλή των θαυμάτων».

13ο Αντάμωμα Χορευτικών Ομάδων στον Πολύγυρο

Πάνω από 2000 χορευτές παραδοσιακών χορών πλημμύρισαν τον Πολύγυρο την Κυριακή 7 Μαΐου 2017, στο πλαίσιο του 13ου Ανταμώματος Χορευτικών Ομάδων, που διοργάνωσε για μια ακόμη χρονιά ο Λαογραφικός Όμιλος Πολυγύρου, υπό την αιγίδα του Δήμου Πολυγύρου.

Η εκδήλωση ξεκίνησε νωρίς το απόγευμα με πατινάδες στους δρόμους της πόλης, οι οποίες κατέληξαν στο προαύλιο του Δημαρχείου για την επίσημη τελετή υποδοχής και απονομής αναμνηστικών διπλωμάτων.

Ο Δήμαρχος Πολυγύρου, Αστέριος Ζωγράφος (φωτό), φανερά συγκινημένος καλωσόρισε τους χορευτές τονίζοντας τη σημασία της διατήρησης της παράδοσής μας, ιδιαίτερα αυτές τις δύσκολες ώρες που περνάει η πατρίδα μας.

Κατόπιν οι χορευτές φιλοξενήθηκαν με την αγάπη και τη φροντίδα συλλόγων και εθελοντών, που για μια ακόμη φορά αγάλισαν την προσπάθεια αυτή δείχνοντας το καλύτερο πρόσωπο της πόλης.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ Ν. ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

ΛΥΚΕΙΑ - ΓΥΜΝΑΣΙΑ - ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΟΝ ΜΑΪΟ 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 & 2016

ΛΥΚΕΙΑ	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ.Ε.Λ.	114	107	120	103	111	126
ΑΡΝΑΙΑΣ Γ.Ε.Λ.	228	216	231	218	213	218
ΙΕΡΙΣΣΟΥ Γ.Ε.Λ.	139	124	123	129	143	157
ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ Γ.Ε.Λ.	231	239	262	254	260	285
Ν. ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑΣ Γ.Ε.Λ.	191	196	187	175	182	195
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ Γ.Ε.Λ.	416	442	442	394	387	400
Ν. ΤΡΙΓΛΙΑΣ Γ.Ε.Λ.	140	146	145	159	154	162
ΠΟΛΥΤΥΡΟΥ Γ.Ε.Λ.	217	234	220	228	217	194
ΣΥΚΙΑΣ Γ.Ε.Λ.	117	122	102	107	105	95
ΠΟΛΥΤΥΡΟΥ ΕΣΠ.	60	63	58	59	51	55
ΟΡΜΥΛΙΑΣ Γ.Ε.Λ.	83	89	92	78	78	97
ΕΠΑΛ ΝΙΚΗΤΗΣ	84	80	72	79	91	76
ΕΠΑΛ Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ	293	288	277	285	279	270
ΕΠΑΛ Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ ΕΣΠ				36	43	
ΕΠΑΛ ΑΡΝΑΙΑΣ	201	220	212	216	206	191
ΕΠΑΛ ΠΟΛΥΤΥΡΟΥ	182	184	236	234	212	193
ΕΠΑΛ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ	154	164	177	199	200	177
Σύνολο Μαθητών Λυκείων	3.177	3.216	3.253	3.199	2.925	2.934

ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑΣ	56	61	58	55	45	46
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙΟΥ	91	89	42	80	81	69
ΠΑΛΙΟΥΡΙΟΥ	60	64	66	75	66	67
ΠΕΥΚΟΧΩΡΙΟΥ-Α. Τ.	162	166	165	166	297	319
ΠΟΛΥΤΥΡΟΥ	354	332	305	308	317	324
ΣΗΜΑΝΤΡΩΝ-Α.Τ.	94	102	106	102	165	162
ΣΤΡΑΤΩΝΙΟΥ	38	33	26	23	27	26
ΣΥΚΙΑΣ	121	90	109	104	96	93
Σύνολο μαθητών Γυμνασίου	3.486	3.470	3.374	3.472	3.727	3.707

ΕΕΕΕΚ	2016	2017
Ν. ΠΟΤΙΔΑΙΑΣ	15	17
ΠΟΛΥΤΥΡΟΥ	20	18
Σύνολο Μαθητών ΕΕΕΕΚ	35	35

ΔΗΜΟΤΙΚΑ	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ΑΓ. ΜΑΜΑΝΤΟΣ	65	66	50	58	61	58
ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ	124	124	125	128	127	120
ΑΜΜΟΛΙΑΝΗΣ	21	23	23	23	28	23
ΑΡΝΑΙΑΣ	144	142	148	143	151	162
ΑΦΥΤΟΥ	94	88	85	85	88	80
ΒΑΒΔΟΥ	16	16	10	10	9	4
ΒΑΡΒΑΡΑΣ	31	32	32	36	29	28
ΒΡΑΣΤΑΜΩΝ	50	48	51	51	44	42
ΓΑΛΑΤΙΣΤΑΣ	200	191	191	187	185	177
ΓΕΡΑΚΙΝΗΣ-ΚΑΛΥΒΩΝ	93	90	90	87	87	91
ΕΙΔΙΚΟ Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ	13	19	20	24	25	28
ΕΙΔΙΚΟ ΠΟΛΥΤΥΡΟΥ	13	11	11	12	14	14
ΖΕΡΒΟΧΩΡΙΩΝ	112	114	112	119	117	109
ΙΕΡΙΣΣΟΥ 1ο	121	118	110	110	110	102
ΙΕΡΙΣΣΟΥ 2ο	116	102	105	102	113	115
ΚΑΛΑΝΔΡΑΣ	78	79	73	71	67	68
ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	108	113	109	110	114	116
ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ 1ο	153	152	142	129	127	127
ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ 2ο	128	107	103	116	117	115
ΚΡΗΝΗΣ	17	15	17	19	14	15
ΛΑΚΚΩΜΑΤΟΣ	109	109	107	108	113	100
Μ. ΠΑΝΑΓΙΑΣ	158	150	143	144	137	142

ΓΥΜΝΑΣΙΑ	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ	76	70	71	76	99	99
ΑΡΝΑΙΑΣ	101	108	118	129	121	121
ΓΑΛΑΤΙΣΤΑΣ-Α. Τ.	130	115	112	143	156	168
ΙΕΡΙΣΣΟΥ	199	209	207	183	169	178
ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ	352	325	333	331	347	299
Μ. ΠΑΝΑΓΙΑΣ	89	92	91	93	95	84
Ν. ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑΣ	276	291	300	314	301	317
Ν. ΜΑΡΜΑΡΑ-Α. Τ.	111	109	99	100	155	165
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ 1°	324	287	275	290	295	292
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ 2°	282	289	292	296	296	322
Ν. ΤΡΙΓΛΙΑΣ	207	217	215	212	219	213
Ν. ΦΩΚΑΙΑΣ	96	90	86	85	88	86
ΝΙΚΗΤΗΣ	92	92	95	107	109	111
ΠΟΛΥΤΥΡΟΥ (Εσπερινό)	53	43	46	38	40	33
ΟΡΜΥΛΙΑΣ	155	152	141	149	143	118

ΜΕΤΑΓΠΤΣΙΟΥ	55	25	65	61	53	53	ΟΡΜΥΛΙΑΣ	243	228	207	191	193	206
ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ	37	44	42	42	35	34	ΟΥΡΑΝΟΥΠΟΛΗΣ	50	55	53	48	45	49
Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ	31	33	27	27	28	24	ΠΑΛΛΙΟΧΩΡΙΟΥ	68	60	58	60	59	61
Ν. ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑΣ 1ο	248	243	237	230	225	227	ΠΑΛΙΟΥΡΙΟΥ-ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	91	87	89	87	95	100
Ν. ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑΣ 2ο	216	208	225	231	235	233	ΠΑΡΑΛΙΑΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ	98	92	90	81	76	61
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ 1ο	268	266	251	248	247	258	ΠΕΥΚΟΧΩΡΙΟΥ	204	204	208	193	197	178
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ 2ο	237	232	237	254	259	255	ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ 1ο	208	206	206	208	210	205
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ 3ο	143	131	135	136	141	142	ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ 2ο	171	179	187	194	186	192
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ 4ο	152	158	162	170	171	165	ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ 3ο	84	87	86	89	93	99
Ν. ΠΟΤΙΔΑΙΑΣ	89	95	102	96	98	100	ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΥ	111	108	105	100	97	95
Ν. ΣΙΛΛΑΤΩΝ	63	68	63	68	73	74	ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ	78	79	78	78	85	78
Ν. ΣΚΙΩΝΗΣ	56	61	62	60	64	59	ΣΑΡΤΗΣ	73	69	78	79	75	69
Ν. ΦΛΟΓΗΤΩΝ-Ν. ΠΛΑΓΙΩΝ	165	174	176	189	184	176	ΣΗΜΑΝΤΡΩΝ	133	136	123	119	122	125
Ν. ΦΩΚΑΙΑΣ	170	167	169	175	167	170	ΣΤΑΓΙΡΩΝ - ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΗΣ	36	33	31	34	37	37
Ν. ΜΑΡΜΑΡΑ	198	182	193	195	193	194	ΣΤΑΝΟΥ	73	78	79	76	79	74
Ν. ΤΡΙΓΛΙΑΣ 1ο	145	146	163	164	159	151	ΣΤΡΑΤΩΝΙΟΥ	47	50	53	53	54	59
Ν. ΤΡΙΓΛΙΑΣ 2ο	131	129	118	123	115	113	ΣΥΚΙΑΣ	126	120	111	118	130	136
ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ	48	40	36	34	35	32	ΤΑΞΙΑΡΧΗ	51	51	49	56	59	54
ΝΕΩΝ ΡΟΔΩΝ	59	56	54	58	61	65	ΤΟΡΩΝΗΣ	8	10	7	10	11	12
ΝΙΚΗΤΗΣ	182	190	193	193	195	193	ΦΟΥΡΚΑΣ-ΚΑΣΣΑΝΔΡΙΝΟΥ	83	80	76	66	70	72
ΟΛΥΜΠΙΑΔΑΣ	31	40	42	47	42	42	ΧΑΝΙΩΤΗΣ	48	51	60	56	60	62
ΟΛΥΝΘΟΥ	72	72	70	60	59	59	Σύνολο μαθητών Δημ. Σχολείων	6.844	6.732	6.707	6.729	6.749	6.679

Προς όλους τους εκπαιδευτικούς μας (μικρό σημείωμα)

Κατ' αρχήν σας ευχαριστούμε πολύ όλους για τους κόπους και τις θυσίες που κάνετε για τη μόρφωση των παιδιών μας. Εργασθήκατε, για άλλη μια χρονιά, με ευσυνειδησία και υπευθυνότητα στις σχολικές αίθουσες, αλλά και έξω από αυτές με ποικίλες εκδηλώσεις. Τα αποτελέσματα των προσπαθειών σας είναι ορατά και από τις επιτυχίες που σημειώνουν τα Σχολεία μας, κάθε χρόνο, στις πανελλαδικές εξετάσεις, αλλά και από τις λοιπές εσωσχολικές και εξωσχολικές δράσεις και συμμετοχές, μερικές φορές και εκτός Ελλάδος.

Για την ανεκτίμητη αυτή προσφορά σας συγχαίρουμε όλους, διοίκηση και διδακτικό προσωπικό και σας ευχόμαστε καλό καλοκαίρι, καλές διακοπές, καλή ξεκούραση, ώστε τον προσεχή Σεπτέμβριο ανανεωμένοι να συνεχίσετε το υπέροχο έργο-λειτουργημά σας.

Η αποστολή του περιοδικού ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ εξάλλου, σε όλα ανεξαιρέτα τα Δημοτικά, Γυμνάσια και Λύκεια από τότε που άρχισε να εκδίδεται συνεχώς χωρίς διακοπή, αποτελεί ένα μικρό ελάχιστο δείγμα αναγνώρισης από μέρος μας της μεγάλης προσφοράς σας. Ελπίζουμε να το «βλέπουν», όλοι οι διδάσκοντες. Για περισσότερα αντίτυπα απευθυνθείτε στους κατά τόπους αντιπροσώπους και ανταποκριτές μας. Επίσης εφέτος με φροντίδα του Παγχαλκιδικού εστάλη σε όλα τα Σχολεία, από το πιο μικρό μονοθέσιο Δημοτικό μέχρι το μεγαλύτερο (σε αριθμό μαθητών) Λύκειο, το περισπούδαστο σύγγραμμα (630 σελίδες) του **Νίκου Παπαιοκονόμου** με την προσωπογραφία των Χαλκιδιωτών αγωνιστών του 1821, το οποίο ελπίζουμε να διευκολύνει στην πληρέστερη μελέτη και γνώση της ιστορίας του τόπου μας την περίοδο εκείνη.

Του χρόνου ελπίζουμε να προσφέρουμε τα ίδια αλλά και περισσότερα

**ΣΑΣ ΣΥΓΧΑΙΡΟΥΜΕ, ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΚΑΙ ΠΑΛΙ
ΚΑΙ ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ**

Η ΧΟΡΗΓΙΑ

Χορηγός του παρόντος 31ου τεύχους είναι

Ο κ. Δημήτριος Κισκίνης

από το Νέο Μαρμαρά της Χαλκιδικής, ομότιμος καθηγητής της αγγειολογίας-αγγειοχειρουργικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Το Δ.Σ. και ο κόσμος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου

Ευχαριστεί

εκ βαθέων τον κ. **Δημήτριο Κισκίνη** για την ευγενική του χειρονομία-χορηγία με την οποία δίνει την ευχέρια για τη συνέχεια της έκδοσης του περιοδικού ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ, που κυκλοφορεί ανελλιπώς σε 2.500 αντίτυπα από το 2009 και στοχεύει στην ενημέρωση, την καλλιέργεια των αναγνωστών του και την ανάδειξη της ιστορίας, της παράδοσης και του πολιτισμού της Χαλκιδικής. Αποστέλλεται δωρεάν, πέρα από τα μέλη μας, σε όλα τα Σχολεία μας: Δημοτικά, Γυμνάσια, Λύκεια, στους Δήμους και στις Κοινότητες (δημάρχους και δημοτικούς συμβούλους), σε όλα τις Υπηρεσίες του Νομού Χαλκιδικής, σε πολλούς επώνυμους συμπατριώτες και μη, που αγαπούν τη Χαλκιδική και στις μεγάλες βιβλιοθήκες της χώρας.

Ο ακριβός συμπατριώτης μας καθηγητής κ. **Δημήτριος Κισκίνης**, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας (Α.Μ. 1199), έχει διαπρέψει ως πανεπιστημιακός δάσκαλος. Είναι γνωστός στη Χαλκιδική μας, στην πόλη μας και όχι μόνο, ως επιστήμων που λάμπρυνε την πανεπιστημιακή έδρα που κατείχε και τιμά την ιατρική επιστήμη. Στις επιστημονικές του αποσκευές, πέρα από το πτυχίο που πήρε από την Ιατρική Σχολή του ΑΠΘ το 1970, φέρει τον τίτλο της ειδικότητας Γενικής Χειρουργικής (1978), της Αγγειοχειρουργικής (1990), τον Ευρωπαϊκό Τίτλο της Αγγειοχειρουργικής (2000) και ένα πλήθος δράσεων και συμμετοχών σε συνέδρια, μετεκπαιδεύσεις, δημοσιεύσεις, συγγραφές βιβλίων, ερευνητικές δραστηριότητες, ποικίλη κοινωνική προσφορά, και άλλα τόσα, που δεν χωρούν σ' αυτό το μικρό σημείωμα. Το 2003 εκλέχτηκε τακτικός καθηγητής Γενικής Χειρουργικής-Αγγειοχειρουργικής στην Ιατρική Σχολή του Α.Π.Θ., μέχρι το 2012 οπότε συνταξιοδοτήθηκε.

ΑΞΙΟΤΙΜΕ ΚΥΡΙΕ ΚΑΘΗΓΗΤΑ, ΑΚΡΙΒΕ ΜΑΣ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΗ, ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΘΕΡΜΑ

και εγγράφουμε το όνομά σας στον κατάλογο των χορηγών για παντοτινή ανάμνηση

ΤΟ Δ.Σ.

ΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Μέχρι σήμερα χορηγοί του περιοδικού είναι:

**ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ (τ. 1-4), ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 5-6),
ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΜΑΣΑΛΑ-ΜΟΥΣΤΟΥ (τ. 7), ΜΟΣΧΟΣ ΜΟΣΧΟΣ (τ. 8),
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ & ΟΛΥΜΠΙΑ ΓΡΑΜΜΕΝΑ (τ. 9), ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ (τ. 10),
ΧΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ (τ. 11), ΠΕΡΙΦ. ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 12),
ΚΩΝ. & ΑΦΡ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ (τ. 13), ΔΗΜΟΣ ΣΙΘΩΝΙΑΣ (τ. 14),
ΜΑΓΔΑ ΚΕΚΕΡΗ-ΣΛΙΝΗ (τ. 15), ΗΛΕΚΤΡΑ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ (τ. 16),
ΕΛΛΗ, ΜΑΡΙΑ, ΚΑΙΤΗ & ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ (τ. 17),
ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ (τ. 18), ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΙΧΟΣ (τ. 19),
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ & ΘΩΜΑΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ (τ. 20),
ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΓΛΟΥ (τ. 21), ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 22),
ΕΚΜΕ Α.Ε. Ι. & Β. ΚΑΡΥΩΤΗΣ (τ.23), ΠΑΥΛΟΣ ΔΕΑΣ (τ. 24),
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΡΑΒΑΤΟΥ (τ. 25),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 26), ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ (τ. 27),
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 28), ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ (τ. 29),
ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 30), ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΙΣΚΙΝΗΣ (τ. 31).**

ΤΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ, ΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΕΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Αντιπρόσωπος: Δημήτριος Σμάγας
6942095999 (Αγ. Νικόλαος)

Ανταποκριτές:

Μεταγγισίου	Κασιόκας Γεώργιος 6946257817
Πυργαδικίων	Αγγελίδης Αλέξανδρος 6973016187

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΡΝΑΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Παντελής Ζωγράφος
6956140250 (Αρναία)

Ανταποκριτές:

Αρναίας	Πάχτα Ζηνοβία 6937313294
Βαρβάρας	Τσιάλη Λεμονιά 6946525098
Μεγ. Παναγίας	Κατραντσιώτου Ελένη 6977337556
Νεοχωρίου	Χιούτης Κων/ντίος 6945255403
Ολυμπιάδας	Αναστασίου Βασίλειος 6977775105
Παλαιοχωρίου	Τσιάλης Ευστ. Γεώργιος 6974061900
Στανού	Τουπλικιώτης Αθανάσιος 6972422953
Σταγείρων	Πέργουλης Παντελής 6974665538
Στρατονίκης	Τσανανά Ελένη σύζ. Γεωρ. 6946149510
Στρατωνίου	Ανετούδης Αριστείδης 6932622687 Μπαλαρά Γιάννα 6945983653

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΑΛΑΤΙΣΤΑΣ

Αντιπρόσωπος: Αστέριος Σουάνης
6978262440 (Γαλάτιστα)

Ανταποκριτές:

Βάβδου	Κουτσός Σαρ. Χρήστος 6944682564

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΖΕΡΒΟΧΩΡΙΩΝ

Αντιπρόσωπος: Χρήστος Μπαμπαΐτης
6976601853 (Παχαιόχωρα)

Ανταποκριτές:

Γεροπλατάνου	Παπαρηγορίου Αθανάσιος 6943075258

Δουμπιών	Παπαοικονόμου Εμμ. Νίκος 6937671915
Κρήμνης	Κοντογιώργης Δημήτριος 6944758636
Μαραθούσας	Θεοχάρης Ευστράτιος 6938738735
Ριζών	Γιάννος Τάσος 6945167252
Σανών	Βαβδινούδης Δημήτριος 6940771652

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΕΡΙΣΣΟΥ

Αντιπρόσωπος: Φώτης Ταλέας
6944758623 (Ιερισσό)

Ανταποκριτές:

Αμμουλιανής	Ροδοκαλάκης Φωτ. Γεώργιος 6944678830
Γοματίου	Κλειδαράς Σταύρος 6942560931
Ιερισσού	Μαρίνος Ιωάννης 6975505132
Νέων Ρόδων	Ταλέας Γεώργιος 6946461528
Ουρανούπολης	Καραστεργίου Ελένη 6932735573

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Νικόλαος Παραλής
6932579452 (Κασσάνδρεια)
Θεόδωρος Παπαγιάννης
6981032571 (Κασσάνδρεια)

Ανταποκριτές:

Κασσανδρείας	Μπουλούσης Χρυσοβαλάντης 6944989934
Αθύτου	Κωστοπούλου Μάχη 6932474037
Καλάνδρας	Ραπτόπουλος Σάκης 6977773617
Καλλιθέα	Παπαγιάννης Θεόδωρος 6981032571
Κασσανδρινού	Μαθαία Μαγδαληνή 6944694417
Κρυοπηγής	Σουσούρας Χρήστος 6937661655
Νέα Φώκαιας	Κουκής Θεόδωρος 2374081522
Φούρκας	Μανώλτσιος Ιωάννης 6981260949

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΑΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Άννα Χαλκιά
6979492853 (Ν. Καλλικράτεια)

Ανταποκριτές:

Άγ. Παύλου	Μυλωνά Ελευθερία 6975023812
Λακκώματος	Χουλιάρας Θεόδωρος 6938421901
Ν. Γωνιάς	Βούτση Αικατερίνη 6932539114
Ν. Ηράκλειας	Ραγιάς Νίκος 6932905273
Ν. Καλλικράτειας	Τζούμα-Ζαμπόκα Κονδυλένια 6978024295
Ν. Συλλάτων	Πανταζής Αθανάσιος 6972547148
Σωζόπολης	Ψαθά Κρυσταλλένια 6982983875

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΟΥ ΜΑΡΜΑΡΑ

Αντιπρόσωπος: Χρήστος Γκιζγκής
6987774958 (Ν. Μαρμαράς)

Ανταποκριτές:

Νέος Μαρμαράς	Καπλάνης Γεώργιος 6983337260
Παρθενώνα	Παπαδοπούλου-Μαργαρίτη Στέλλα 6948076521

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΩΝ ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ

Αντιπρόσωπος: Αθανάσιος Χατζηπαπάς
6976762043 (Ν. Μουδανιά)

Ανταποκριτές:

Άγ. Παντελεήμων	Καρατζάκης Αργύριος 6976319203
Άγ. Μάμας	Κυρίμης Στυλιανός 6948080892
Διονυσίου	Ντοντσάκη-Μουτσάκη Μαρία 6942411001
Ζωγράφου	Μηνάογλου Κων/ντίνος 6972342060
Ν. Μουδανιών	Τζιουρτζιούμη Παναγιώτα 6944393553
Ν. Ποτίδαιας	Χατζηκονδέλης Αθανάσιος 6944622856
Ν. Φλογητών	Μαυρίδης Βάιος 6974418120
Ολύνθου	Αναστασιάδου Μαρία Βορ. 6977413971
Πορταριάς	Καλογεράκη Άρτεμις 6972446445
Σημάντρων	Ζουμπουλίδου-Χ ^η Στογιάννη Ελένη 6977745305

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΑΣ ΤΡΙΓΛΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Αλέξανδρος Οικονομίδης
6976238375 (Ν. Τρίγλια)

Ανταποκριτές:

Ελαιοχωρίων	Βακαλούδης Κων/ντίνος 6945331299
Κρήνης	Τσέλιου Σμαρώ 6977869760
Ν. Πλαγίων	Μπανάκης Νικόλαος 6946487662
Ν. Τενέδου	Τυροβούζης Αθανάσιος 6973909777
Πετραλώνων	Χαραλαμπίδης Αναστάσιος 6940292721

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΙΚΗΤΗΣ

Αντιπρόσωπος: Στυλιανός Κωστίκας
6974792466 (Νικήτη)

Ανταποκριτές:

Νικήτης	Αναγνωστάρας Γεώργιος 6942562006
Μεταμόρφωσης	Βασιλειάδης Ιωάννης 6946953441

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΟΡΜΥΛΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Βασίλειος Γκαρλής
6973557907 (Ορμύλια)

Ανταποκριτές:

Βατοπεδίου	Χασταμουρίδης Χαράλαμπος 6977000663

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΑΛΛΗΝΗΣ

Αντιπρόσωπος: Αστέριος Βαμβακάς
6974486323 (Πολύχρονο)

Ανταποκριτές:

Άγ. Παρασκευής	Χριστέλη Καίτη 6974930896
Ν. Σκιώνης	Ζιώβα Τηλ. Μαρία 6978706512
Παλιουρίου	Κόνιαλη Ελευθερία 6972598392
Πευκοχωρίου	Καραμανλής Νικόλαος 6977468667
Πολυχρόνου	Μητσιάνη Αλεξάνδρα 6974960770
Χανιώτη	Πελέκα Ξένια 6977862948

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ

Εκπρόσωποι: **Γεώργιος Διαμαντουλάκης**
6977007729 (Πολύγυρος)
Ιωάννης Κανατάς
6945822836 (Πολύγυρος)

Ανταποκριτές:

Αγ. Προδρόμου	Βατζόλας Μιλτιάδης 6945388137
Βραστών	Παντάλης Παύλος 6973263460
Παλαιοκάστρου	Δημηνάς Αθανάσιος 6945265181
Ταξιάρχη	Λυρτζής Αστέριος 6944779345

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΥΚΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: **Μαρία Λαθούρη - Πάργα**
6980344545 (Συκιά)

Ανταποκριτές:

Συκιάς	Κανέλης Ελευθέριος Δημ. Σχ. 6972432152
Σάρτης	Χριστάρα Σόνια (φαρμακείο) 6948508024

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ

Αντιπρόσωπος: **Αστέριος Σαμαράς**
6978279448 (Βασιλικά)

Ανταποκριτές:

Βασιλικών	Αργυρίου Αργύριος 6942250753
Γαλαρινού	Καραμόσχος Γεώργιος 6974337958
Λακκιάς	Δερμεντζής Γεώργιος 6937166492
Λειβαδίου	Ταυλικός Πασχάλης (Λάκης) 6975595700

Σουρωτής	Σαμαράς Ιωάννης 6946219116
Ταγαράδων	Καλαφάτης Σωτ. Αθανάσιος 6979048920

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΠΑΝΩΜΗΣ

Αντιπρόσωπος: **Γρηγόριος Λάτσιος**
6944450896 (Επανωμή)

Ανταποκριτές:

Επανωμής	Πράτανου-Λάτσιου Γερακίνα 6973337784
Μεσημερίου	Παπαδόπουλος Ι. Κων/ντίνος 6972273198
Πλαγιαρίου	Γκόρης Στέλιος (κατάστημα) 6977222357

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΖΑΓΚΛΙΒΕΡΙΟΥ

Αντιπρόσωπος: **Άγγελος Μπαλμπάτσης**
6974372072 (Ζαγκλιβέρι)

Ανταποκριτές:

Κωτούδης Βασίλειος	6948049910
Πετροκεράσων	Λέκκας Γιάγκος 6978681120
Αδάμ	Αδαμούδη Αναστασία 6937098098
Ν. Καλινδοίων (πρώην Καλαμωτού)	Κυργιαζίδης Νικόλαος 6997120748

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΘΕΡΜΗΣ

Αντιπρόσωποι: **Βασίλειος Ματσιόγκος**
6974938469
Ιωάννης Τρικαλιώτης
6976570967

Η ΕΞΟΦΛΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Η συνδρομή των 15 ευρώ ετησίως καταβάλλεται στην αρχή του έτους
ώστε να μπορεί ο Σύλλογος να προγραμματίζει τις δράσεις του.

Λόγω των οικονομικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουμε όλοι οι Έλληνες το Δ.Σ.
προέβη σε διακανονισμό των οφειλών. Έτσι σήμερα ο καθένας έχει υποχρέωση εξόφλησης μόνο των
συνδρομών των δύο τελευταίων ετών 2016-2017.

Τρόποι καταβολής της συνδρομής:

- Στον ταμία ή σε οποιοδήποτε μέλος του Δ.Σ. ή στον αντιπρόσωπο ή τον ανταποκριτή του χωριού σας.
- Στα γραφεία μας κάθε βράδυ πλην Παρασκευής 6-9 μ.μ.
- Στην Τράπεζα **Πειραιώς αρ. λογ. 6233040032572.**
- Στους παρακάτω συνεργάτες:

1. Ζηνοβία Ιηπ. Πάχτα για τη Θεσσαλονίκη και την Αρναία με τα πέριξ τηλ. 6937313294

2. Νίκος Πιτσιόρλας για τον Πολύγυρο και τα πέριξ τηλ. 6979816851 και

3. Αθανάσιος Χατζηπαπάς για τα Νέα Μουδανιά (βιβλιοπωλείο "Οιωνός") τηλ. 2373025139 και 6976762043

4. Χρυσοβαλάντης Μπουλούσης για την Κασσάνδρα ολόκληρη τηλ. 6944989934 (Κασσάνδρεια)

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για τρεις εισφορές με υψηλό συμβολισμό

1. **Η Ιερά Μονή Σίμωνος Πέτρας του Αγίου Όρους** μας έστειλε και εφέτος 40 ευρώ ως «Ευλογία», όπως η ίδια γράφει.

Σημείωση: Ο Παγχαλκιδικός Λόγος, το περιοδικό του Συλλόγου μας, στέλνεται ανελλιπώς από την έναρξη της κυκλοφορίας του (προ 7ετίας) σε όλα ανεξαιρέτα τα Μοναστήρια της Χαλκιδικής.

2. **Ο κ. Βασίλειος Γραμμενός και η σύζυγός του κ. Ολυμπία**, από τα Βασιλικά, κατέθεσαν στο ταμείο 30 ευρώ, ως αντίτιμο δύο προσκλήσεων του ετήσιου χορού μας που πραγματοποιήθηκε στις 5 Μαρτίου 2017, γιατί είχαν κώλυμα και δεν μπόρεσαν να παραβρεθούν.

Σημείωση: Αυτό γίνεται κάθε χρόνο όταν για κάποιο λόγο απουσιάζει το ζευγάρι από τον ετήσιο χορό. Επίσης σημειώνεται ότι οι δύο σύζυγοι και τα δυο τους κορίτσια, είναι και οι τέσσερις τακτικά μέλη του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, πλήρως τακτοποιημένοι οικονομικά και ότι το ζεύγος υπήρξε χορηγός του 9ου τεύχους του ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ.

3. **Ο κ. Σωτήριος Δημ. Βαμβατήρας**, Μηχανικός Η/Υ τ. καθηγητής ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης από τα Πετροκέρασα, πρόσφερε 50 ευρώ, ως αυξημένη συνδρομή για το έτος 2017.

Το Δ.Σ. εκφράζει σε όλους ένα μεγάλο ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ και για την οικονομική στήριξη, αλλά κυρίως για τον υψηλό συμβολισμό που περιέχουν οι «χειρονομίες» τους.

ΝΕΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕΛΩΝ ΜΕ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

με e-mail (ιμείλ)

Για να αρχίσουμε να επικοινωνούμε με μηνύματα μέσω Η/Υπολογιστή, ώστε να εξοικονομήσουμε αμεσότητα, ταχύτητα, ασφάλεια και οικονομία, χωρίς περιορισμό λέξεων κλπ. σας παρακαλούμε στείλτε το δικό σας e-mail (ιμείλ) στη **ηλεκτρονική διεύθυνση του Συλλόγου: panchalkidikos@gmail.com** προτάσσοντας το επίθετο και μετά το όνομά σας.

Παράδειγμα: Καρτσιώτης Μιχαήλ mkartsioti@gmail.com

Η γραμματέας του Συλλόγου θα σας γνωρίσει αμέσως λήψη και καταχώρηση στο ηλεκτρονικό μητρώο.

Η έναρξη αυτού του τρόπου επικοινωνίας θα γίνει αμέσως μόλις συγκεντρωθεί η πρώτη ομάδα ιμείλ.

ΠΕΝΘΗ

Έφυγαν απ' τη ζωή:

Ο Αθανάσιος Γουλιός, από τον Γαλαρινό, υποστράτηγος χωροφυλακής ε.α. και ΕΠΙΤΙΜΟ ΜΕΛΟΣ του Συλλόγου μας (Α.Μ. 8). Ο μεταστάς υπηρέτησε τον Παγχαλκιδικό ως μέλος του Δ.Σ. (Αντιπρόεδρος, Γεν. Γραμματέας και Έφορος Δημ. Σχέσεων) επί μίαν 12ετία (1993-2005) και συνεργαζόμενος με τον αείμνηστο πρόεδρο Βρ. Κυργιαφίνη και τα άλλα μέλη των Δ.Σ. προώθησε τα ζητήματα του Συλλόγου. Κυρίως εργάστηκε πολύ και συνετέλεσε τα μέγιστα στην κατασκευή και ολοκλήρωση του μνημείου με τον ανδριάντα του ήρωα του 1821 Καπετάν Χάψα και την αναπαράσταση της Μάχης των Βασιλικών (Ιούνιος 1821) κάτω από τη Μονή της Αγ. Αναστασίας και το όνομά του είναι γραμμένο με χρυσά γράμματα στην οικεία στήλη στον χώρο του μνημείου. Επίσης αρθρογραφούσε συχνά με ιστορικά θέματα στον Παγχαλκιδικό Λόγο, συνέγραψε βιβλίο-μελέτη για την ιδιαίτερη του πατρίδα του τον Γαλαρινό, στην οποία και ετάφη, με τίτλο: «ΓΑΛΑΡΙΝΟΣ, Ιστορικοαπογραφική μελέτη» και είχε την εκτίμηση όλων. Για τη μεγάλη του προσφορά έχει ανακηρυχθεί ΕΠΙΤΙΜΟ ΜΕΛΟΣ του Συλλόγου μας και η μνήμη του θα παραμείνει ΑΙΩΝΙΑ.

Ο Βασίλης Μακαρίτης, μαθηματικός και μέλος του Συλλόγου (Α.Μ. 1274), σύζυγος της δασκάλας Τάνιας Παπίδου από την Ν. Καλλικράτεια. Είχε μεγάλη προσφορά στα πολιτιστικά δρώμενα του τόπου και υπήρξε αντιπρόσωπος του Παγχαλκιδικού την τριετία 2013-2015 στο Παράρτημά μας στην Ν. Καλλικράτεια.

Ο Παγχαλκιδικός απευθύνει θερμά συλλυπητήρια στους οικείους τους ευχόμενος την «εξ ύψους παρηγορία».

ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΝΗΜΗ ΤΟΥΣ

Το Δ.Σ.

Νέα μέλη του Συλλόγου εγγραφέντα μέχρι 15.5.2017

		Αρ.Μητρώου			Αρ.Μητρώου
1.	Ξυδόπουλος Λάζαρος	1629	26.	Καριώτη Ζέικου Ελένη	1654
2.	Παπαγεωργίου Βασίλειος	1630	27.	Αναστασάκη Ελπίδα	1655
3.	Βασιλοπούλου Σοφία	1631	28.	Γεωργιάδου Ουρανία	1656
4.	Βαλσάμη Μαρία	1632	29.	Δουλδέρης Δημήτριος	1657
5.	Τατιτζιαΐδου Βέρα	1633	30.	Γαλαρνιώτη Όλγα	1658
6.	Φιλίππα Άννα	1634	31.	Μουτσιάνου Αικατερίνη	1659
7.	Παπάζογλου Ελισσάβετ	1635	32.	Γκιουζέλης Χρήστος	1660
8.	Πανοδήμου Αναστασία	1636	33.	Σινάκος Απόστολος	1661
9.	Κατραντσιώτης Κων/νος	1637	34.	Φάβα Άννα	1662
10.	Γαϊτανάκη Ζωή	1638	35.	Τρίμης Αντώνης	1663
11.	Σακκάς Αθανάσιος	1639	36.	Παυλούδης Χρήστος	1664
12.	Γίδαρης Κων/νος	1640	37.	Ζαβρακλή-Τσαβδαρίδου Άννα	1665
13.	Νέλας Χρήστος	1641	38.	Σπανδώνης Αριστείδης	1666
14.	Ζορμπάς Γεώργιος	1642	39.	Σύγγελης Κων/νος	1667
15.	Βλάχου Βασιλική	1643	40.	Σιμώνης Ιωάννης	1668
16.	Μιναρετζή Ευαγγελία	1644	41.	Παπαϊωάννου Κων/νος	1669
17.	Παντελιάδου Βάγια	1645	42.	Ντόγκοση Πηνελόπη	1670
18.	Δαγγίλας Άγγελος	1646	43.	Δουλδέρη Θεοδώρα	1671
19.	Πόππης Κων/νος	1647	44.	Τσιντογιάννη Πόπη	1672
20.	Μποχώρης Χρήστος	1648	45.	Δημητράκη Ελευθερία	1673
21.	Ράπτης Βασίλειος	1649	46.	Μπόγδανος Κων/νος	1674
22.	Ματσούκη Θεοδώρα	1650	47.	Καρατζά Ελένη	1675
23.	Γιουτσόγλου Συμεών	1651	48.	Βενετσανάκης Αθανάσιος	1676
24.	Καρλικόβαλη Μαρία	1652	49.	Σίσκος Ιγνάτιος	1677
25.	Δάμκαλη Ελένη	1653			

Σημ. Το Δ.Σ. καλωσορίζει με χαρά τα νέα μέλη και τα προσκαλεί σε ενεργό συμμετοχή στη ζωή και τη δράση του Συλλόγου μας.

Υπόμνηση εκδηλώσεων και εκδρομών Ιουνίου 2017

Σάββατο 3 Ιουνίου	Ημερήσια εκδρομή στα Πομακοχώρια της Ξάνθης. Θα μας συνοδεύσει ο Δεσπότης Ξάνθης.	Δηλώσεις 6936950188. Άτομο 15 ευρώ. Αναχώρηση από πλατεία Χάψα ώρα 7.00'.
Κυριακή 11 Ιουνίου	Εορτασμός της 196ης επετείου της μάχης των Βασιλικών του 1821 με μνημόσυνο και πανηγυρικό λόγο από τον κ. Στέργιο Σαμαρά, πρώην εκπαιδευτικό, επιμνημόσυνη δέηση και κατάθεση στεφάνων στο μνημείο του καπετών Χάψα και λιτή δεξίωση.	Ώρα έναρξης 10.30'. Η εκδήλωση είναι συνδιοργάνωση της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής και των τριών Δήμων: Πολυγύρου, Σιθωνίας και Θέρμης. Θα παραστούν όλες οι Αρχές. Θα ψάλλει η χορωδία μας. Αναχώρηση των λεωφορείων ώρα 8.30' από πλατεία Χάψα.
Κυριακή 11 Ιουνίου	Μεγάλη μεσημεριανή συνεντίαση επί τη λήξει της περιόδου 2016-2017 ψηλά στον Χολομώντα, προς τιμήν όλων των τμημάτων του Συλλόγου: Χορωδίας, χορευτικών, χειροτεχνίας, φιλαναγνωσίας κλπ.	Η αναχώρηση θα γίνει από το μνημείο του Χάψα μετά το πέρας των εορταστικών εκδηλώσεων. Τα λεωφορεία θα τα διαθέσει ο Σύλλογος δωρεάν. Το γεύμα εξ ιδίων. Η διασκέδαση με τη δική μας ορχήστρα.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΕΛΒΕΤΙΑ

Εφέτος η μεγάλη εκδρομή προγραμματίστηκε για την Ελβετία.

Θα πραγματοποιηθεί το τρίτο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου, αεροπορικώς και θα είναι διάρκειας 6 ημερών.

Τιμή 700€/άτομο σε ξενοδοχεία 4*, σε δίκλινα δωμάτια με ημιδιατροφή.

Πληροφορίες - διευκρινήσεις από τον Γενικό Γραμματέα κ. Ι. Κοτσάνη 6936 950188.

Η ακριβής ημερομηνία αναχώρησης θα γνωστοποιηθεί με τηλεφωνικό μήνυμα.

Μέχρι σήμερα εκδήλωσαν ενδιαφέρον περισσότερα από 120 άτομα.

Ατενίζοντας τον Άθωνα από τις ακτές της Σιθωνίας.